

*Sínajskí Slovenci
v mírovní operacích
in na misiji OZN UNEF I*

Slovenski prispevek k miru na Bližnjem vzhodu
in v svetu od 1956 do 1967

Sínajskí Slovenci v mírovní operacíjí ín na mísíjí OZN UNEF I

Slovenski prispevek k miru na Bližnjem vzhodu in v svetu
od 1956 do 1967

*Vojaški muzej Slovenske vojske
Vojaška zgodovina*

št. 1/2020 (24)

Vojaška zgodovina 1/2020 (24)

Izdal: Generalštab Slovenske vojske, CVŠ – Vojaški muzej Slovenske vojske

Uredniški odbor:

Brigadir Ernest Anželj (glavni urednik)
VVU XIII. razreda dr. Valerija Bernik (namestnica glavnega in odgovornega urednika)
dr. Damijan Guštin
dr. Tomaž Lazar
major mag. Zvezdan Marković (odgovorni urednik)
Janez Mejač (gostujoči urednik)
dr. Tomaž Teropšič
dr. Blaž Torkar

Tehnično urejanje in oblikovanje: Jurko Starc

Lektoriranje: Nika Blagne, Urška Prelog, Vanesa Škornik

Tisk: BOOB, d. o. o.

ISSN: 2712-6072 (spletna izdaja)
1580-4828 (tiskana izdaja)

ISBN: 978-961-6600-89-7 (spletna izdaja)
978-961-6436-13-7 (tiskana izdaja)

Naklada: 180 izvodov

Revija je dostopna na spletni strani: <https://dk.mors.si>

Avtorji fotografij so avtorji spominov, objavljenih v tem delu. Za vsebino prispevkov so odgovorni avtorji. Ponatis člankov in slik je mogoč samo z dovoljenjem Vojaškega muzeja Slovenske vojske in navedbo vira.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

355.11(620=163.6)“1956/1967“(092)
355(497.1):355.357(620)(082)
821.163.6-94“1956/1967“

SINAJSKI Slovenci v mirovni operaciji in na misiji OZN UNEF I : slovenski prispevek k miru na Bližnjem vzhodu in v svetu od 1956 do 1967 / [uredniški odbor Ernest Anželj ... et al.]. - Ljubljana : Generalštab Slovenske vojske, CVŠ - Vojaški muzej Slovenske vojske, 2020. - (Vojaška zgodovina, ISSN 1580-4828 ; 2020, št. 1)

ISBN 978-961-6436-13-7
1. Anželj, Ernest
COBISS.SI-ID 25707011

Kazalo

Nagovor glavnega urednika revije Vojaška zgodovina	8
Seznam prijavljenih sinajskih Slovencev – udeležencev mirovne misije OZN UNEF na Sinaju med letoma 1956 in 1967 in srečanj v Ljubljani v letih 2017 in 2018.	9
Pesem, posvečena drugemu srečanju Sinajcev veteranov v Ljubljani (Jožef Fric)	13
Slovenci v jugoslovanskem odredu na Sinaju v mirovni operaciji UNEF med letoma 1956 in 1967, prvi mirovni operaciji Organizacije združenih narodov (mag. Zvezdan Marković)	16

Sinajci:

<i>Janez Mejač – Ponosen sem, da sem bil pripadnik modrih čelad ZN v UNEF na Sinaju in da sem pobudnik srečanj sinajskih Slovencev in zbiranj naših spominov</i>	<i>25</i>
<i>Viljem Barber – Bil sem v odredu na Sinaju v Egiptu 1950–1960 kot šofer</i>	<i>27</i>
<i>Alfred Blatnik – Moja zgodba, 7. odred, 1959–1960.</i>	<i>29</i>
<i>Jožef Brence – Sinajski zdravo</i>	<i>30</i>
<i>Ivan Brovč – Med ljudmi in bogovi</i>	<i>32</i>
<i>Jože Čeh – Sinajec – vojak 20. izmene</i>	<i>42</i>
<i>Arnaldo Dilena – Spomin na služenje v mirovnih silah OZN leta 1961 na Sinaju (10. izmena odreda v Združeni arabski republiki)</i>	<i>44</i>
<i>Bogdan Divljak – Spomini in vtisi sinajskega veterana</i>	<i>47</i>
<i>Božo Draščič – Spomini na čas, ki sem ga preživel na Sinaju.</i>	<i>49</i>
<i>Ciril Flajs – Spomini na leta služenja vojaškega roka</i>	<i>51</i>
<i>Jože Fric – Pesem o Sinaju.</i>	<i>53</i>
<i>Martin Guštin – V 8. izmeni na Sinaju.</i>	<i>58</i>
<i>Ivan Hajdinjak – Kratek opis služenja v mirovnih silah Združenih narodov.</i>	<i>60</i>
<i>Valentin Hren – Opis dogodka septembra 1958 na vožnji obiska stražarnice na meji med Egiptom in Izraelom od El Ariša do Arabskega zaliva</i>	<i>62</i>
<i>Peter Hribar – Življenje vojaka Slovenca na Sinaju</i>	<i>64</i>
<i>Jože Hudarin – Vojak športnik v 16. izmeni UNEF na Sinaju</i>	<i>68</i>
<i>Danijel Jagrič – Iz vojaške pošte 4016 Kičevo v Makedoniji na misijo OZN na Sinaj</i>	<i>70</i>
<i>Emil Jakulin – Spomini na Sinaj 1961–1962</i>	<i>74</i>
<i>Franc Jeram – Spomini na Sinaj.</i>	<i>76</i>

<i>Marijan Juričko – Spomini na mirovno operacijo UNEF: moje sodelovanje v IX. odredu</i>	
<i>na mirovni operaciji na Sinaju v Egiptu</i>	79
<i>Dževdet Karasanović – Martina Karasanović – spomini na moža</i>	82
<i>Jože Kastelic – Moja sinajska zgodba: UNEF Sinaj 1957</i>	84
<i>Anton Kiralj – Spomini na Sinaj</i>	89
<i>Janez Klančar – Bili smo na Sinaju, da preprečimo vojno med Izraelci in Egipčani</i>	91
<i>Janez Kline – Moji spomini na mirovno operacijo UNEF na Sinaju</i>	92
<i>Miroslav Knific – Moji spomini</i>	94
<i>Ivan Krajnc – V 7. odredu na Sinaju 4. 11. 1959 do 8. 5. 1960, član kulturne skupine</i>	96
<i>Jožef Kralj – Polletno bivanje v prvi izmeni 8. odreda na Sinaju (Egipt)</i>	100
<i>Anton Kugonič – Bil sem v mirovni operaciji UNEF na Sinaju</i>	102
<i>Marjan Lečnik – O mojem služenju v odredu na Sinaju</i>	104
<i>Janez Logar – Kratek opis mojega služenja vojaškega roka v mirovni operaciji</i>	
<i>OZN UNEF na Sinaju 1. november 1965–22. maj 1966</i>	105
<i>Branko Mahnič – Ko sem bil pripadnik modrih čelad OZN na Sinaju</i>	107
<i>Albert Mikuš – Spomini na služenje vojaškega roka na Sinaju leta 1964</i>	108
<i>Alojz Novak – Na Sinajskem polotoku</i>	110
<i>Luka Novak – Vojak 9. odreda na Sinaju v letu 1960/61</i>	113
<i>Ivan Pehant – V spominu so nam ostale tudi hude vročine in izjemne temperaturne razlike zraka</i>	115
<i>Stanislav Penca – Stane – Na Sinaju sem bil od oktobra 1958 do maja 1959</i>	
<i>v sestavi 5. odreda kot kuhar, v 1. izmeni v četi za zveze</i>	117
<i>Davorin Preisinger – Na misiji sem pisal dnevnik</i>	120
<i>Jože Rejec – Spomini udeleženca misije OZN UNEF na Sinaju v 17. izmeni</i>	121
<i>Ernest Spevan</i>	123
<i>Janez Stanonik – S Sinaja na misijo OZN v Jemen</i>	125
<i>Slavko Strman – Moji spomini na Sinaj</i>	127
<i>Alojz Škerjanc – Moji spomini na služenje vojaškega roka</i>	129
<i>Ambrož Teran – Spomini na služenje vojaškega roka na mirovni misiji OZN:</i>	
<i>Sinaj v letih 1961/1962</i>	131
<i>Radovan Tešič – »E ... Sinaj, Sinaj ...«</i>	134
<i>Vincencij Tošnjak – Vinko – Spomini na Sinaj leta 1958</i>	136
<i>Rado Vadnjal – Spomini na služenje vojaškega roka s poudarkom na odredu sil UNEF</i>	
<i>v Egiptu – 5. izmena OZN v Egiptu, 1958–1959, v enoti za zveze</i>	138
<i>Dr. Cveto Vidmar – Vojaški rok v puščavi – spomini na UNEF v Egiptu (El Ariš, Sinaj)</i>	
<i>po šestdesetih letih</i>	142

<i>Ludvik Vudler – Moja doživetja pri modrih čeladah na Sinaju</i>	<i>.148</i>
<i>Boris Anton Weiss – Spomini majorja v mirovni operaciji OZN UNEF na Sinaju</i>	<i>.150</i>
<i>Jože Zapušek – Vojak 19. izmene kontingenta vojske Združenih narodov v Egiptu od 1. 11. 1965 do 22. 5. 1966</i>	<i>.152</i>
<i>Alojz Zupan</i>	<i>.156</i>
<i>Maksimilijan Žigart – Spomini pripadnika mirovnih sil OZN vojaka radiotelegrafista</i>	<i>.158</i>
Utrinki z razstave (major Branko Petan)	.161

Nagovor glavnega urednika revije Vojaška zgodovina

Spoštovane bralke, spoštovani bralci, prijateljice in prijatelji Vojaškega muzeja Slovenske vojske!

V Vojaškem muzeju Slovenske vojske urejamo publikacijo Vojaška zgodovina kot vir, iz katerega lahko pridobivate znanstvene, strokovne, poljudnoznanstvene vsebine in spomine, ki so povezani z vojaškozgodovinskimi temami. Poglavje vojaške obrambe Slovenije 1990 in 1991 je zagotovo osrednja tema naše revije. V množico pomembnih dogodkov in s tem slovensko vojaško zgodovino, ki jim je treba nameniti pozornost, spada tudi preučevanje sodelovanja Slovencev v mirovnih operacijah in na vojaških misijah. V današnjem nemirnem svetu smo Slovenci lahko ponosni, da smo na področju delovanja mirovnih sil prisotni že od samih začetkov. O tem govorimo v prvem prispevku v tematski številki revije. Kot članica Organizacije združenih narodov se lahko naša država pohvali, da smo Slovenci v svoji vojaški zgodovini sodelovali tudi v najstarejši mirovni operaciji OZN UNEF na Sinaju. Objavljeni spomini govorijo o tem, da smo bili Slovenci že med letoma 1956 in 1967 vključeni v prizadevanja za ohranjanje miru na nemirnem Bližnjem vzhodu, enem od območij, kjer so danes v mirovnih operacijah prisotni pripadniki in pripadnice Slovenske vojske.

Bralcem revije ponujamo, da poleg pridobivanja novega znanja in spoznanj s področja vojaške zgodovine pridobijo tudi podatke iz vojaške geografije, vojaške sociologije, politologije, tehničnih ved. Uredniški odbor je tudi tokrat potrdil strokovnost in ustvarjalnost pri sodelovanju z lektorsko službo, pregledu fotografskega gradiva in prilog, sodelovanju pri tehničnem urejanju z založniško službo, vse do oddaje revije v tisk. Veseli me, da nam je uspelo zbrati spomine na mirovne operacije v korist uporabnikov vsebin s področja vojaške zgodovine v Slovenski vojski in civilnem okolju. Eden od ciljev izdajanja revije je spodbujanje interesa za našo vojaško zgodovino tudi med bralci, ki se ne uvrščajo v strokovno javnost.

Ob izidu tematske številke periodične revije Vojaška zgodovina se iskreno zahvaljujem sodelavcem v uredništvu, avtorjem spominov in vsem, ki so prispevali k vsebini in podobi publikacije, ki je pred nami. Še posebno se zahvaljujem gospodu Janezu Mejaču, pobudniku pisanja in zbiranja spominov.

Brigadir Ernest Anželj,
načelnik Vojaškega muzeja SV

Seznam prijavljenih sinajskih Slovencev – udeležencev mirovne misije OZN UNEF na Sinaju med letoma 1956 in 1967 in srečanj v Ljubljani v letih 2017 in 2018

ŠT.	IME IN PRIIMEK
1	<i>Peter ALJAŽ</i>
2	<i>Ferdo ATELŠEK</i>
3	<i>Janez AŽMAN</i>
4	<i>Franc BABŠEK</i>
5	<i>Viljem BARBER</i>
6	<i>Marjan BERNIK</i>
7	<i>Janko BERONJA</i>
8	<i>Alfred BLATNIK</i>
9	<i>Maksimiljan BLATNIK</i>
10	<i>Dušan BOHINC</i>
11	<i>Janez BONCELJ</i>
12	<i>Karel BOROVIK</i>
13	<i>Jože BRENCÉ</i>
14	<i>Ivan BROVČ</i>
15	<i>Ivan BUCIK</i>
16	<i>Anton CJUHA</i>
17	<i>Jože ČEH</i>
18	<i>Ivan ČELHAR</i>
19	<i>Milan ČOLIČ</i>
20	<i>Arnaldo DILENA</i>
21	<i>Bogdan DIVLJAK</i>
22	<i>Božo DRAŠČIČ</i>
23	<i>Đuro ĐAKOVAC</i>
24	<i>Ciril FLAJS</i>
25	<i>Gabrijel FRATNIK</i>
26	<i>Jožef FRIC</i>
27	<i>Vinko GANTAR</i>
28	<i>Jože GORIŠEK</i>
29	<i>Janko GROM</i>

ŠT.	IME IN PRIIMEK
30	<i>Ivan GUČEK</i>
31	<i>Martin GUŠTIN</i>
32	<i>Ivan HAJDINJAK</i>
33	<i>Drago Karel HOMŠEK</i>
34	<i>Valentin HREN</i>
35	<i>Peter HRIBAR</i>
36	<i>Jože HUDARIN</i>
37	<i>Viktor JAGER</i>
38	<i>Daniel JAGRIČ</i>
39	<i>Emil JAKULIN</i>
40	<i>Vladimir JENČEK</i>
41	<i>Franc JERAJ</i>
42	<i>Franc JERAM</i>
43	<i>Franc JERIČ</i>
44	<i>Marjan JURIČKO</i>
45	<i>Rajko KALAN</i>
46	<i>Stanko KAPELJ</i>
47	<i>Dževdet KARASANOVIĆ</i>
48	<i>Jože KASTELIC</i>
49	<i>Mirko KERNJAK</i>
50	<i>Ivan KIDRIČ</i>
51	<i>Anton KIRALJ</i>
52	<i>Janez KLANČAR</i>
53	<i>Franček KLEMENČIČ</i>
54	<i>Janez KLINE</i>
55	<i>Milan KLOPČIČ</i>
56	<i>Marjan KNIFIC</i>
57	<i>Anton Dušan KODER</i>
58	<i>Viktor KOMPLET</i>

ŠT.	IME IN PRIIMEK
59	<i>Ivan KOMPREJ</i>
60	<i>Peter KOVAČ</i>
61	<i>Jožef KRALJ</i>
62	<i>Marijan KRANJC F.</i>
63	<i>Ivan KRANJC</i>
64	<i>Leopold KRANJC</i>
65	<i>Rudi KRHLJIKAR</i>
66	<i>Anton KUGONIČ</i>
67	<i>Mitja LAVRIČ</i>
68	<i>Marjan LEČNIK</i>
69	<i>Janez LOGAR</i>
70	<i>Branko MAHNIČ</i>
71	<i>Stane MARKOVIČ</i>
72	<i>Livio MARŠIČ</i>
73	<i>Janez MEJAČ</i>
74	<i>Anton MELE</i>
75	<i>Peter Pavel MERVA</i>
76	<i>Berto MIKUŠ</i>
77	<i>Ivan Janez MODRIJAN</i>
78	<i>Tone MURKO</i>
79	<i>Alojz NOVAK</i>
80	<i>Janez NOVAK</i>
81	<i>Luka NOVAK</i>
82	<i>Franc NOVINEC</i>
83	<i>Štefan PARADIŽ</i>
84	<i>Ivan PEHANT</i>
85	<i>Stanislav PENCA</i>
86	<i>Martin PEPEVNIK</i>
87	<i>Ivan PERHAVEC</i>
88	<i>Anton PETOHLEP</i>
89	<i>Franci PIŠEK</i>
90	<i>Jože PLAMOVŠEK</i>
91	<i>Janez POLŠE</i>

ŠT.	IME IN PRIIMEK
92	<i>Momčilo POPOVIČ</i>
93	<i>Damjan PRALICA</i>
94	<i>Davorin PREISINGER</i>
95	<i>Vinko PUNGARŠEK</i>
96	<i>Jože PUNGERČAR</i>
97	<i>Jože RAKUŠA</i>
98	<i>Karl RAMŠAK</i>
99	<i>Jože REJEC</i>
100	<i>Marjan ROZMAN</i>
101	<i>Stanislav SENICA</i>
102	<i>Anton SIVKA</i>
103	<i>Anton SLUGA</i>
104	<i>Ernest SPEVAN</i>
105	<i>Janez STANONIK</i>
106	<i>Slavko STRMAN</i>
107	<i>Alojz STRŽINAR</i>
108	<i>Bogdan ŠAVLI</i>
109	<i>Jože ŠČAVNIČAR</i>
110	<i>Alojz ŠKRJANEC</i>
111	<i>Milan ŠTEMBALJ</i>
112	<i>Franko ŠTOKELJ</i>
113	<i>Janez ŠTRUBELJ</i>
114	<i>Stanislav ŠUŠTARŠIČ</i>
115	<i>Tihomir ŠUŠTARŠIČ</i>
116	<i>Ambrož TERAN</i>
117	<i>Rade TEŠIČ</i>
118	<i>Alojz TOMŠIČ</i>
119	<i>Vincencij TOŠNJAK</i>
120	<i>Polde TRČEK</i>
121	<i>Alojzij TURK</i>
122	<i>Anton URBANIJA</i>
123	<i>Rado VADNJAL</i>
124	<i>Matija VALJAVEC</i>

ŠT.	IME IN PRIIMEK
125	<i>Ludvik VELIKONJA</i>
126	<i>Janez VERTL</i>
127	<i>Franc VIDIC</i>
128	<i>Cveto VIDMAR (DR.)</i>
129	<i>Marjan VODNIK</i>
130	<i>Ludvik VUDLER</i>
131	<i>Anton Boris WEISS</i>
132	<i>Iztok ZADEL</i>
133	<i>Bogdan Jani ZAGORIČNIK</i>
134	<i>Alojz ZALOKAR</i>
135	<i>Vinko ZALOKAR</i>
136	<i>Jože ZAPUŠEK</i>
137	<i>Žiga ZEMLJAK</i>
138	<i>Jože ZIMŠEK</i>
139	<i>Milovan ZORC</i>
140	<i>Alojz ZUPAN</i>
141	<i>Alojz ZUPANČIČ</i>
142	<i>Rajko ZUPANČIČ</i>
143	<i>Maksimiljan ŽIGART</i>
144	<i>Ivan ŽNIDARŠIČ</i>

DRUGO SREČANJE SINAJCEV VETERANOV V LJUBLJANI

*Spet smo se Sinajci zbrali,
da bi o nekdanjem času pokramljali,
eno leto je minilo,
ko se je prvo srečanje zgodilo.*

*V duhu prinašamo pozdrave in mir ljudem,
tudi sedanjim borcem vsem,
ki so in že bili na straži miru,
tudi onim, ki jih ni več tu.*

*Prvi mirovni borci bili smo na Sinaju,
kjer še danes mira ne poznajo,
vedno novi se porajajo spopadi,
ker nespametni vladali bi radi.*

*Mnogo Slovencev nas je bilo na Sinaju,
po modrih baretkah nas ljudje poznajo;
ponosni smo na tisti čas,
kamor so Združeni narodi povabili nas.*

*Vsem ljudem bodi dana ta vrlina,
srečna naj je tista domovina,
ki mir ljudem prinaša,
to tudi je – lepa Slovenija naša.*

Jožef Fric
Dobovec, 22. 9. 2018

Slovenci v jugoslovanskem odredu na Sinaju v mirovni operaciji UNEF med letoma 1956 in 1967, prvi mirovni operaciji Organizacije združenih narodov

Uvod

Republika Slovenija s podporo prizadevanjem mednarodne skupnosti, da nesporazume, težave, konflikte in oborožene spopade po svetu rešuje po mirni poti, daje pomemben prispevek k ohranjanju mednarodnega miru in varnosti. Slovenci smo v 19. in 20. stoletju, do vzpostavitve lastne države in razglasitve njene neodvisnosti,¹ služili in delali v različnih vojaških organizacijah, ki smo jih bolj ali manj imeli za svoje. Za delo in prizadevnost so bili naši predniki pogosto nagrajeni in cenjeni kot dobri in zanesljivi vojaki. Leta 1991 pa smo si priborili lastno državo Republiko Slovenijo in dokončno vzpostavili lastne obrambne sile.²

S podrobnejšim spoznavanjem slovenske vojaške zgodovine lahko ugotovimo, da trditev, da so naši predniki sloveli kot dobri vojaki, še kako velja, in take lastnosti so pripisovali slovenskim fantom tudi za udeležbo v mednarodnih operacijah in na misijah. Te so se izvajale predvsem s ciljem ohranjanja miru na območjih, ki so bila pred tem prizadeta z vojnami. Že pred udeležbo Slovenske vojske in slovenskih vojakov, slovenske policije ter civilnih funkcionalnih strokovnjakov v mirovnih operacijah in na misijah so se jih slovenski fantje kar nekajkrat udeležili in pustili dober vtis v okolju, kjer so delovali. Izkazali so se s strokovnostjo in vrednotami, ki so jih spoštovali pri svojem delu oziroma poslanstvu.

Čeprav so že pred ustanovitvijo Organizacije združenih narodov obstajale večnacionalne vojaške aktivnosti za vzpostavitev ali varovanje meddržavnih meja v Evropi, se mirovne operacije zgodovinsko pripisujejo Združenim narodom. Že pred ustanovitvijo omenjene organizacije so bile večnacionalne vojaške aktivnosti dogovorjene v okviru mirovnih pogodb po koncu vojn.

Slovenski fantje se udeležijo pred začetkom prve svetovne vojne prvih dveh mirovnih operacij in misij na Kreti in v Albaniji.

¹ Slovenska skupščina je sprejela deklaracijo o neodvisnosti Republike Slovenije in nekaj s tem povezanih zakonov 25. 6. 1991. Slovesna razglasitev državne neodvisnosti je bila dan pozneje, 26. 6. 1991 na največjem ljudskem shodu v Sloveniji na Trgu republike v Ljubljani.

² Do sprejetja Zakona o obrambi, 20. 12. 1994 (Uradni list RS, št. 82/94, z dne 30. 12. 1994), so se imenovala Teritorialna obramba Republike Slovenije, z datumom začetka veljavnosti 14. 1. 1995 pa se preimenujejo v Slovenska vojska, 2. odstavek 3. člena Zakona o obrambi.

Slovenski fantje so se prvič udeležili mirovne misije že pred prvo svetovno vojno oziroma že pred začetkom 20. stoletja. Po prvi grško-turški vojni 1897,³ ki je potekala na grškem otoku Kreta v prvi polovici leta 1897 med vojsko Otomanskega cesarstva, kamor je otok v tem času ozemeljsko pripadal, in grškimi uporniki, ki so jih podpirale tudi enote grške vojske, je evropski zbor velikih sil, tja je spadala tudi Avstro-Ogrska, ki je zajemala večino današnjega slovenskega etničnega ozemlja, sklenil, da pošlje svoje sile, ki bodo skrbele za red in mir na otoku ter preprečevale nadaljnje prelivanje krvi. Mednarodna skupnost se je najprej odločila, da bo izvajala pomorsko blokado, saj je upala, da bo tako preprečila vmešavanje Grčije in Otomanskega cesarstva. Pričakovali so, da jim bo uspelo izolirati konflikt, pomiriti sprte strani in stabilizirati razmere. Velesile so tudi želele izkoristiti pešanje moči Otomanskega cesarstva in si zagotoviti prisotnost v vzhodnem Sredozemlju.

Pomorska blokada ni dala rezultatov. Število žrtev spopadov, ki so se krepili, je iz dneva v dan naraščalo in velesile, razen Nemčije, so se odločile, da pošljejo na Kreta kopenske sile, po eno enoto velikosti bataljona. Enotam, ki so zavzele strateško najpomembnejša mesta, je uspelo povsem omejiti spopade med Grki in Turki, vzpostavili pa so tudi delovanje žandarmerije.

Po reorganizaciji avstro-ogrske vojske, »K. u. K. Armee« leta 1883,⁴ smo na Slovenskem poleg že delujočih 7., 17. in 47. pehotnega polka dobili še dva nova polka. To sta bila 87. s poveljstvom v Celju in 97. s poveljstvom v Trstu.⁵ Ob obravnavi MOM je za nas najbolj zanimiv 87. pehotni polk. Ta je bil ustanovljen in organiziran skladno z reorganizacijo armade leta 1883, ko so v sestavo novega pehotnega polka prerazporedili po en bataljon iz 7., 27. in 47. pehotnega polka, vsi trije pehotni polki so bili nastanjeni na območju dežele Štajerske, in 35. strelski bataljon. Polk je imel svoj sedež in poveljstvo v Celju na Spodnjem Štajerskem. Če se ozremo na etnično sestavo polka, lahko ugotovimo, da so v njem prevladovali slovenski fantje, saj je kar 86 odstotkov vojakov opredelilo za svoj občevalni jezik slovenski jezik. Preostali delež pa so popolnjevali vojaki, ki so bili nemško-avstrijskega, italijanskega ali drugega porekla. Kot zanimivost se lahko navede, da je bil v letih 1897 in 1898 dirigent polkovnega orkestra Franc Lehár, ki je pozneje zaslovel kot uspešen skladatelj operet.

V avstro-ogrski vojski je vsak polk imel tudi svojo barvo. Polkovna barva 87. pehotnega polka je bila morsko zelena. Barva je še toliko bolj zanimiva, ker je bil prav ta polk dvakrat angažiran na mednarodnih mirovnih misijah. Na obe pa so se morali odpraviti po morski poti. V letih 1897 in 1898

³ Prva kandijska vojna je potekala med Beneško republiko in Otomanskim cesarstvom med letoma 1645 in 1669 za prevlado v vzhodnem Sredozemlju. Vojaški zgodovinarji jo označujejo kot najdaljšo oblegovalno vojno v zgodovini. Prvi dobro organiziran upor večinskega grškega prebivalstva proti otomanski nadvladi se je začel 14. maja 1866, vendar se Turki, kljub pritisku velesil, niso želeli umakniti z otoka, kar je vodilo do novih uporov. Upor, ki je izbruhnil leta 1896, je januarja 1897 pripeljal do odkrite vojne med Grki in Turki. V zgodoviniopisju bomo našli tudi poimenovanje 2. kandijska vojna ali tridesetdnevna vojna. <https://www.onwar.com/aced/chrono/c1800s/yr90/fgreekturk1897.htm>, dostop 25. 7. 2017.

⁴ Reorganizacija vojske se je osredotočila na hitrost mobilizacije ter organiziranost vojske v mirnem in vojnem stanju. Vojska je bila že v mirnem času razporejena v armadne zbore, kar je korpusnim poveljnikom omogočalo pravočasno seznanitev s podrejenimi enotami in poveljniki, hkrati pa v primeru mobilizacije spet prihranilo nekaj časa. Reorganizacija je dejansko potekala v smislu prevzema vojne strukture oboroženih sil (Stergar, 2004).

⁵ Konec 19. stoletja so imeli na Slovenskem svoja naborna območja: 7. pehotni polk na Koroškem, 17. pehotni polk na Kranjskem oziroma Dolenjskem, v Beli krajini, na Notranjskem in Gorenjskem, 47. pehotni polk v Mariboru in okolici z dodeljenimi nemškimi okraji, 87. pehotni polk v Celju ter na Pohorju, Ptuj in v Ormožu, 97. pehotni polk v Trstu z zaledjem, 26. domobranski pehotni polk na območju Maribora z okolico ter Celja z okolico in 27. domobranski pehotni polk na ozemlju Kranjske – 11. 4. 1917 je bil preimenovan v 2. gorski strelski polk (op. a.) (Švajncar, 1992).

je bil 2. bataljon 87. pehotnega polka, ki je bil pred tem nastanjen v Trstu in tako imel potrebne izkušnje za delovanje v etnično mešanem okolju, poslan na misijo na Kreto. Poslan je bil kot del mednarodnih sil, ki so delovale na otoku. Ob odhodu na misijo je Franc Lehár komponiral koračnico z naslovom Kreta. Bataljon je 25. marca 1897 izplul iz Trsta s parnikom Elektra. Bataljon so sestavljali poveljnik polkovnik Guzek, 18 častnikov, 2 zdravnika in 656 podčastnikov in vojakov. Dodana jim je bila še sanitetna skupina s štirimi vojaki in sedmimi konji (The Land forces on Crete 1897/98). Prvega aprila so se že začeli premikati na strateške položaje, in sicer na skrajni zahodni del otoka, ki je bil predviden za njihovo operativno območje. Vojaki so bili med lokalnim prebivalstvom zelo priljubljeni, o čemer nam pričajo številna poročila. Naklonjenost lokalnega prebivalstva jim je uspelo pridobiti s korektnim obravnavanjem sprtih strani, velik ugled pa so si pridobili z vzornim vedenjem in pomembnim prispevkom v obliki zidarskih ali tesarskih del pri blaženju posledic opustošene dežele.

Bataljon je zapustil otok Kreta 12. aprila 1898. S parnikom Aurora so se vrnili brez zapletov v Pulj, poveljnik bataljona polkovnik Guzek je ob vrnitvi prejel odlikovanje za uspešno opravljeno nalogo mirovnega posredovanja na Kreti. S tem dejanjem je bila misija formalno končana.⁶

V letih 1913–14 so poslali 4. bataljon tega polka v severno Albanijo. Bataljon je bil del mednarodnih sil, ki so bile nastanjene na območju Skadra. Obe misiji so organizirale sile Koncerta ali Zbora Evrope, kamor se je uvrščala tudi Avstro-Ogrska. V obeh primerih operacij lahko najdemo elemente današnjih kriterijev za opredelitev statusa neki operaciji kot mirovna operacija. Mednarodne sile so izvajale nadzor in delovale na področju stabiliziranja stanja in položaja, hkrati pa so reorganizirale policijske sile in administracijo oziroma upravo ter zagotavljale humanitarno pomoč.

Ob vsem tem je treba poudariti, da so vojaki obeh omenjenih bataljonov avstro-ogrske vojske dobili za potrebe udeležbe na misiji posebne lahke bele tropske uniforme. V primeru Krete so jim zagotovili tudi čelade, ki so bile popolnoma bele barve. Lahko se vprašamo, zakaj je bil izbran prav 87. pehotni polk. Zagotovo so na izbor vplivali različni dejavniki, med njimi tudi strokovne kvalifikacije in jezikovne sposobnosti oziroma znanje tujih jezikov poveljujočega častniškega kadra ter navajenost na podnebne razmere v Sredozemlju.

Med obema svetovnima vojnama

Čeprav je bilo po koncu prve svetovne vojne več mirovnih operacij, ki so bile vezane na mirovne sporazume, za obdobje med obema svetovnima vojnama ne moremo najti primera, za katerega bi lahko trdili, da so slovenski fantje med svojo vojaščino opravljali naloge, ki bi spadale v sklop nalog, ki se opravljajo v mirovnih operacijah in na misijah. Pogojno lahko uvrstimo med mirovne misije dogajanje na naših tleh, ko je zavezniška komisija leta 1920 nadzirala ozemlje Koroške, ker se je mešano nemško-avstrijsko-slovensko prebivalstvo moralo odločiti, ali bo ozemlje pripadalo Avstriji ali Kraljevini SHS.

⁶ Prebilič, Vladimir, 2009. Sodelovanje Slovencev na mirovni odpravi na Kreto 1897. Ljubljana: Bilten Slovenske vojske, št. 1.

Slovenci v mirovnih operacijah in na misijah po drugi svetovni vojni do osamosvojitve leta 1991

Po drugi svetovni vojni je večina slovenskega etničnega ozemlja spadalo v Jugoslavijo. Za jugoslovanske oborožene sile je bilo značilno, da je bil njihov zdaleč največji del vedno na svojem nacionalnem oziroma državnem ozemlju. Izjem iz tega pravila je bilo le malo. Tukaj mislim predvsem na posebno združeno enoto kopenske vojske, polbataljon z uradnim imenom Odred JLA na Sinaju, ki je v letih 1956–1967 sodeloval v mirovnih enotah Organizacije združenih narodov (UNEF I) vzdolž meje med Egiptom in Izraelom (na egiptovski strani). Odpoklic čet OZN in jugoslovanskega odreda je zahteval Egipt pred začetkom junijske vojne leta 1967. To zanimivo izkušnjo služenja v razmerah, drugačnih od jugoslovanskih, je prestalo 14.265 vojakov JLA (1178 častnikov, 2014 podčastnikov, 89 vojaških oseb, 92 civilnih oseb in 10.892 vojakov), med njimi tudi številni Slovenci (Životić, 2011).

Med junijem 1963 in septembrom 1964 so sodelovali na misiji v Jemnu (UNYOM).

Pozneje so se vključevali kot opazovalci mirovnih sil Organizacije združenih narodov na posameznih kriznih žariščih, kot na primer od avgusta 1988 do februarja 1991 nadzor nad iraško-iransko mejo (UNIIMOG)⁷ in mirovna misija v Namibiji (UNTAG) od aprila 1989 do marca 1990 in misija v Angoli (UNAVEM I, od 3. 1. 1989 do 25. 5. 1991; II od 30. 5. 1991 do 17 mesecev – splošne volitve).

V začetku 1956 je egiptovski predsednik polkovnik Gamal Abdel Naser, dober prijatelj nekdanjega jugoslovanskega predsednika Tita, nacionaliziral Sueški prekop. Dejanje je sprožilo burne odzive pri njegovih nasprotnikih. Mirovni sporazum med Izraelom in Egiptom iz leta 1949 je prenehal veljati in tri države – Francija, Velika Britanija in Izrael – so se odločile za vojaško posredovanje proti Egiptu. Takratno dogajanje okoli egiptovske nacionalizacije Sueškega prekopa poznamo kot sueško krizo.

Francija, Velika Britanija in Izrael so zavzeli velik del egiptovskega ozemlja in strateško pomembni Sueški prekop. Po koncu vojaških operacij in posredovanju Varnostnega sveta OZN je bilo odločeno, da se na območju med Izraelom in Egiptom razmestijo enote OZN, imenovane tudi United Nations Emergency Force (UNEF) oziroma First United Nations Emergency Force (UNEF I). Naloga misije UNEF je bila, da nadzoruje premirje med sprtimi stranmi in mejo med Egiptom in Izraelom. V sestav teh enot je Jugoslavija novembra 1956 poslala tudi svoj odred, ki je dobil svoj sektor nadzora spornega območja. Poleg Jugoslavije so v misiji UNEF sodelovale še Brazilija, Kanada, Kolumbija, Danska, Finska, Indija, Indonezija, Norveška in Švedska. Poleg naštetih držav so pomoč novi misiji ponudile še ZDA, Italija in Švica. Odred se je uradno formiral 12. novembra 1956, opremljen pa je bil z najkakovostnejšo opremo, ki jo je imel generalštab JLA na voljo. Prva skupina 44 pripadnikov odreda (dejansko je bil to izvidniški bataljon) s polkovnikom Radovanom Vojvodićem je prispela v El Ariš na Sinaju kot del enot UNEF 17. novembra 1956. Izvidniški bataljon je kot predhodnica pripravljala teren pred prihodom glavnega dela jugoslovanskih sil. Spoprijemal se je z nevarnimi in težavnimi nalogami, saj je odhajajoča izraelska vojska uničila vse ceste in proge, velika težava pa so bila tudi minska polja.

Drugi del kontingenta se je pripravljala v Zagrebu, kjer je bilo poveljstvo 5. armade, ki je bilo zadolženo za formiranje odreda. Kandidate za misije so izbirali med najboljšimi vojaki in številni so odpadli že

⁷ Mag. Mirko Cigler je bil eden najodgovornejših za pripravo udeležencev mednarodne operacije in misije UNIIMOG, katere se je od Slovencev udeležil Iztok Kočevar.

med selekcijo. Vojaki so dobili nove uniforme z všitimi oznakami: na desnem rokavu je bila oznaka Združenih narodov – UN, na levem pa državna zastava in napis Jugoslavija. K uniformi so spadali še modra kapa s ščitkom, modra čelada, modri šal, visoki vojaški čevlji in za starešine tudi nizki črni čevlji. Dobili so tudi baretke z značko UN in kape z značko OZN – UN. V odred, v katerem je bilo 765 vojakov, je bilo 25 bojnih vozil in 8 oklepnih avtomobilov M-8 ter 17 izvidniških avtomobilov M3A1 Scoutcar. Strelna oborožitev odreda so bile jugoslovanske puške M-48, jugoslovanski puškomitraljezi M-53, sovjetske avtomatske puške PPŠ različnih verzij, ameriške bazuke kalibra 60 mm, ameriški netrzajni topovi M20 kalibra 75 mm in sovjetske pištole M-33. Odhod odreda v sestavo enot OZN je bil za Jugoslavijo in JLA velik izziv in hkrati veliko presenečenje, saj JLA ni imela izkušenj z delovanjem v mirovnih operacijah. V Šibeniku so odred vkrcali na ladje Triglav, Čelik in Partizanka, ki so odplule na pot proti Port Saidu, kamor so priplule 24. novembra. Izkrcevanje se je začelo 3. decembra, ko je komandant odreda polkovnik Nikola Radošević popeljal kolono 170 vozil proti mestu El Bala. Odred je bil namreč vključen v akcijo spremljanja umika izraelske vojske z območja sinajske fronte, njegovo napredovanje pa je bilo oteženo predvsem zaradi pomanjkljivih podatkov o tem, kje so minska polja. Odred je od El Bale po ukazu generala Burnsa deloval v smeri proti vzhodu prek Sinaja v dveh smereh – proti El Kantare do Gaze ter v smeri Ismajlije do El Audže. Na jugu so šli deli odreda do Sueza, do prelaza Mitla, ki pelje proti Akabi in El Kuseimi. Zadnja enota je dobila nalogo, da gre od Sueza proti El Turu.

Petnajstega januarja 1957 je odred prispel v mesto El Ariš, kjer so ga pričakale navdušene množice Egipčanov, ki so pozdravljale jugoslovanske vojake in vzklikale parole »Tito, Naser – sava, sava«. JLA je v El Arišu ustanovila tabor »Mala Jugoslavija«, ustanovili pa so tudi četne in vodne tabore, ki so bili tudi po več sto kilometrov oddaljeni od glavne baze. Odred je nadzoroval območje na demarkacijski črti od Rafe do El Audže, pozneje pa celotno območje od El Ariša na Sredozemskem morju pa do Akabskega zaliva na jugu v dolžini 300 kilometrov. Tako je odred iz četnih in vodnih taborov ter iz kontrolnih točk (»check pointi«) patroljiral vzdolž meje in zagotavljal mir. Kontrolne točke so bile v El Amurju, El Kuseimu, El Kuntili in Ras el Nakbu.

Pomladi 1957 je prišlo do prve rotacije kontingentov, zato je bil v poveljstvu 5. armade organiziran zbirni center za novo izmeno. Prevoz novega kontingenta je potekal konec maja 1957, ko se je moštvo na Reki vkrcalo na ladjo Proleterka in odplulo proti Egiptu. Od takrat so se kontingenti menjali na misiji vsakih šest mesecev vse do leta 1967, ko se je misija končala.

Predvideno številčno stanje celotne misije UNEF 6000 pripadnikov je bilo doseženo leta 1957, po letu 1960 pa se je zmanjševalo, tako da je bilo leta 1966 na Sinajskem polotoku prisotnih le še 3959 vojakov. Jugoslovani niso prejeli nalog, povezanih z nadzorom demarkacijske črte, temveč so imeli svoje častnike tudi v poveljstvu UNEF v Gazi, ki je bilo nadrejeno jugoslovanskemu odred. Generalni sekretar OZN je tako 3. marca 1964 imenoval polkovnika Lazarja Musičkega za poveljnika štaba UNEF sil in pozneje tudi za vršilca dolžnosti komandanta mirovnih sil UNEF. Pomembno vlogo v poveljstvu UNEF v Gazi leta 1962 je kot predstavnik SFRJ imel tudi Slovenec, generalpolkovnik Branko Jerkić, ki ga najbolj poznamo kot načelnika štaba in poveljnika Teritorialne obrambe Slovenije. Življenje in delo v odred, ni bilo naporno, saj so dopoldanski službi po navadi sledili popoldanska rekreacija, večerni ogled filma in počitek. Podnebje je namreč pomembno vplivalo na tempo dela, ki je bilo nekoliko počasnejše. Dnevni vročini so sledile izredno mrzle noči. Generalmajor Milovan Zorc, takrat

na dolžnosti pribočnika poveljnika zadnjega 22. jugoslovanskega odreda na Sinaju, se je v intervjuju za diplomsko delo Nikole Baržiča spominjal, da so se Jugoslovani na Sinaju prvič srečali z džusom, novost pa je predstavljal tudi led v pijači. Zaradi pretirane uporabe ledu so si nekateri prehladili prebavila in imeli želodčne težave. Poleg džusa sta bila na vsakodnevem repertoarju tudi dansko pivo, ki je bilo poceni, in domača srbska slivovka, ki so jo prinesli na misijo za potrebe reprezentance. Slednjo so zelo oboževali predvsem kanadski vojaki, ki so pogosto prihajali na obisk k Jugoslovanom. Hrana je bila ista kot v Jugoslaviji, saj so imeli s seboj svoje kuharje, za zajtrk so pogosto jedli ocvrta jajca, za kosilo veliko pečenih stvari, tako da so se nekateri začeli rediti. Zorc je bil kot pripadnik zadnjega 5. jugoslovanskega odreda na Sinaju tudi priča izbruhu šestdnevne vojne med Arabci in Izraelci leta 1967. Na srečo se je Jugoslovanom brez žrtev uspelo vrniti domov.

Na misiji UNEF na Sinaju je kot poveljnik voda vojaške policije pri 12. odredu na Sinaju sodeloval tudi generalmajor Marijan F. Kranjc. Spominja se neprijetnosti, ki so jih vojakom na Sinaju povzročale stenice, ki so iz lesenih ostrešij padale na postelje, grizle vojake in motile njihov spanec. Uničevanja stenic so se vojaki lotevali na različne načine, tudi z uporabo ognja. Dobro se spominja odlične kuhinje njihovega kuharja, ki so ga imenovali »čika Pero«, ter barantanja z Arabci. Najprej je voznik vojaškega tovornjaka povozil nekega beduina, ki je nenadoma stopil na cestišče. Prometna patrulja kanadske vojaške policije je v prisotnosti Kranjca ocenila, da voznik ni bil kriv, vendar da bo Jugoslavija plačala odškodnino v znesku sto egiptovskih funtov po zahtevi svojcev umrlega beduina. Zahteve svojcev ni bilo, zato Jugoslavija ni plačala odškodnine. Potem pa je čez par dni voznik buldožerja povozil beduinsko kravo, zaradi česar so prisotni beduini hoteli celo linčati voznika. Rešile so ga samo besede: »Tito, Naser – sava, sava!« V tem primeru je bila ocena škode določena na šeststo egiptovskih funtov, čemur je Kranjc ugovarjal, zato so po arabski navadi vsoto zbarantali za pol manj! Čez nekaj dni je Kranjc v imenu Jugoslavije izročil tristo funtov članom beduinske družine, seveda v prisotnosti kanadske vojaške policije in egiptovske civilne policije. Osebna izkušnja Kranjca pa je bila naravnost grenka, saj so za kravo plačali veliko denarja, za človeka – beduina pa nič. Vsi pripadniki odreda so lahko koristili tudi dopust, največkrat dvakrat, ki so ga izkoristili za izlet v Bejrut v Libanonu in Aleksandrijo v Egiptu. Lokacije dopusta so se občasno lahko tudi spreminjale in so za jugoslovanske vojake predstavljale zanimive izkušnje. Službovanje v odredu JLA je pomenilo nekakšno socialno nagrado za najboljše starešine in tudi za vojake. Častniki so lahko privarčevali devize za nakup avtomobila, podčastniki za motor in vojaki za kolo. Z 12. kontingentom so nato ukinili brezcarinski uvoz avtomobilov in motorjev, zato so se usmerili na uvoz elektronike in bele tehnike, pa tudi v nabavo močnega belega platna za rjuhe, zavese in ženske obleke.

Kranjc piše tudi o spolnih težavah pripadnikov UNEF. Polletna odsotnost iz domačega okolja je naredila svoje. Mlade in revne domačinke so se vojakom kar same ponujale, zlasti je prostitucija cvetela v večjih mestih. Najbolj agresivni so bili mlajši podčastniki in vojaki, ki so vabili mlade deklice v vozila, jih otipavali, odpeljali ven iz mesta in se tam veseljačili. Najpogosteje so jih dekleta zvalila v svoje »sobe«, kar več naenkrat, da so pač več zaslužile. V večjih mestih so nekateri pripadniki, zlasti častniki, iskali spolne stike individualno, ker jih je bilo preprosto sram. Pripadniki jugoslovanskega odreda so imeli tudi posebne zdravstvene priprave pred bližajočimi se »spolnimi dopusti«, kakor so jih imenovali v žargonu. Polletna izoliranost od normalnih stikov je seveda grozila, da bodo starešine in vojaki na dopustu množično »navalili« na javne hiše. V JLA je bilo vprašanje, ali prepovedati spolnost

ali delovati preventivno. Na misiji nihče ni prepovedal spolnih stikov, saj jim je zdravnik razdelil set kondomov z navodilom za uporabo. Zanimivo je, da generalštab JLA misiji UNEF nikdar ni podelil vojaškega značaja in tudi ni ustanovil organa, ki bi skrbel za ta odred in mirovne misije. Odred je bil z mirovne misije odpoklican junija leta 1967, ko je prišlo do nove vojne na Bližnjem vzhodu. Misija UNEF je pomenila prvi odhod JLA v svet in s tem tudi odhod številnih Slovencev na mirovne misije. Odred je na misiji deloval enajst let, v njej je v dvaindvajsetih rotacijah sodelovalo 14.265 vojakov, umrlo jih je osem, ranjenih pa je bilo 56 pripadnikov JLA. Jugoslovanski kontingent je predstavljal 21,5 odstotka vseh sil UNEF.

Viri in literatura

Časopisni viri:

- Delo, 13. 2. 2007.
- Deutsche Wacht, marec 1897.
- Domovina, april, maj, junij, november 1897, april 1898.
- Edinost, marec 1897.
- Laibacher Zeitung, marec 1897.
- Slovenec, marec 1897.

Literatura:

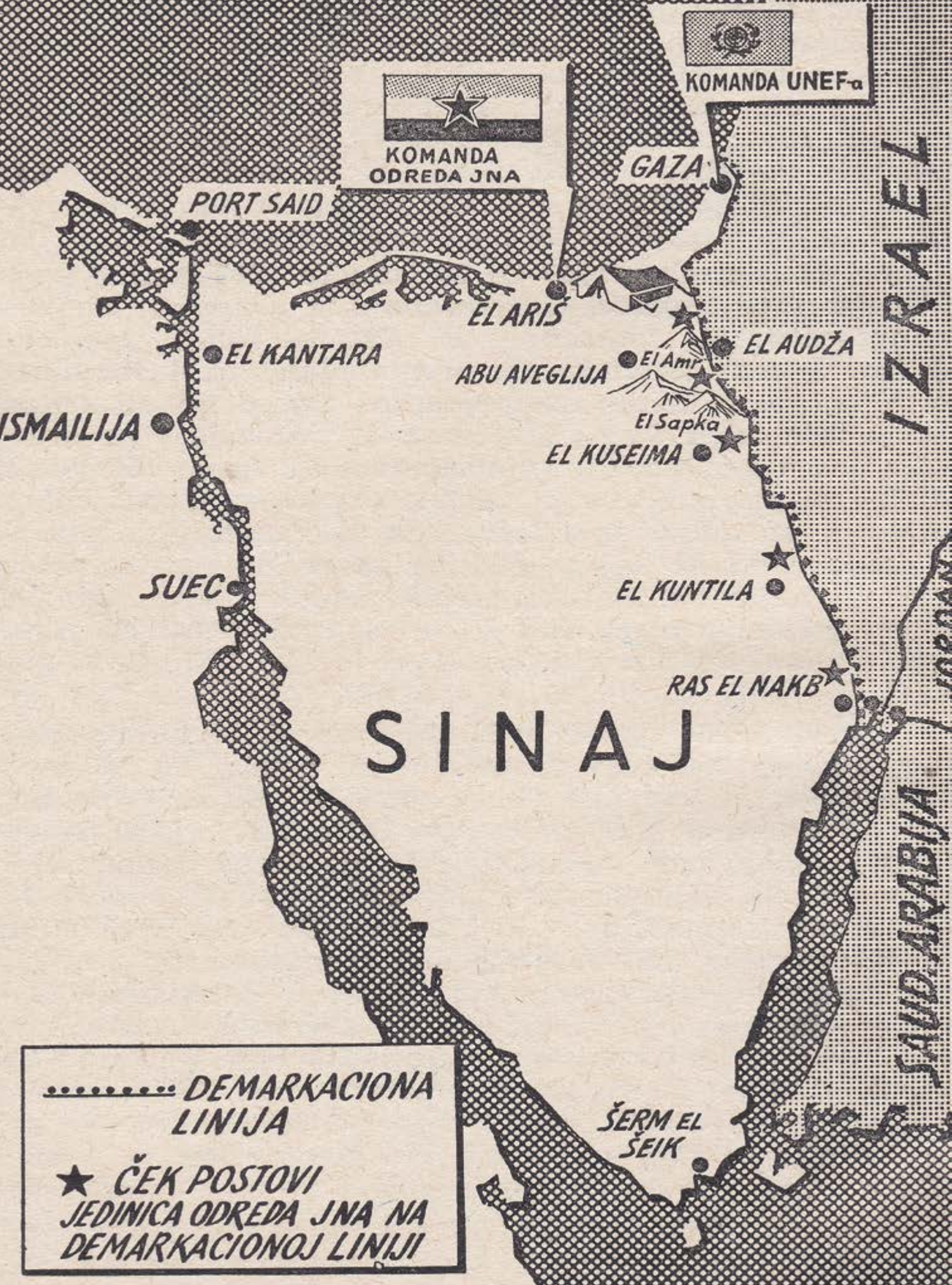
- Prebilič, Vladimir, 2009. Sodelovanje Slovencev na mirovni odpravi na Kreto 1897. Ljubljana: Bilten Slovenske vojske, št. 1, str. 151–166.
- Schmidl, A. Erwin, 2005. Going international: in the service of peace; the Austrian Armed Forces and Austrian participation in international missions since 1960. Graz: Vehling.
- Stergar, Rok, 2004. Slovenci in vojska, 1867-1914: slovenski odnos so vojaških vprašanj od uvedbe dualizma do začetka 1. svetovne vojne. Ljubljana: Historia: znanstvena zbirka Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani.
- Švajncer, Janez, 1992. Vojna in vojaška zgodovina Slovencev. Ljubljana: Prešernova družba.
- Životić, Aleksandar, 2011. Forsiranje peska – Odred JNA na Sinaju (1956-1967). Beograd: Medija centar »Odbrana«.

Internetni viri:

- Austro-Hungarian Army – The Land Forces on Crete 1897/98. <http://www.austro-hungarian-army.co.uk/troopscreta.htm>, dostop 28. 7. 2017.
- Cretan Uprising 1896. <https://www.onwar.com/aced/chrono/c1800s/yr90/fcrete1896.htm>, dostop 26. 7. 2017.
- First Greco-Turkish War 1897. <https://www.onwar.com/aced/chrono/c1800s/yr90/fgreekturk1897.htm>, dostop 25. 7. 2017.

ODRED MIRA

PORT SAID

GAZA

EL ARIS

ABU AVEGLIJA

El Amr

El Sapka

EL KUSEIMA

EL AUDŽA

SUEC

EL KUNTILA

RAS EL NAKB

SINAJ

IZRAEL

SAUD ARABIJA

..... DEMARKACIONA LINIJA

★ ČEK POSTOVI
JEDINICA ODREDA JNA NA
DEMARKACIONOJ LINIJI

ŠERM EL
ŠEIK

Janez MEJAČ

Ponosen sem, da sem bil pripadnik modrih čelad ZN v UNEF na Sinaju in da sem pobudnik srečanj sinajskih Slovencev in zbiranj naših spominov

Ponosen sem, da sem bil vojak JNA. Pridno sem izpolnjeval ukaze, spoštoval disciplino in kaj hitro sem v očeh nadrejenih postal zgleden vojak. Bil sem dodeljen modrim čeladam – UNEF – in čakala me je pot v Egipt. Ladja z Reke je odplula proti Port Saidu 4. novembra 1959, natanko ob 22.30. Od tam nas je pot vodila proti glavnemu taboru El Ariš. Nekaj časa sem prebil na karavli El Amar, kjer je bilo tudi veliko mladih, lepih Izraelk, ki so oborožene čuvala mejo. Bližal se je praznik JLA in v dogovorih, da ga moramo dostojno proslaviti, je bilo omenjeno tudi moje ime. Vrnil sem se v El Ariš in začele so se priprave na proslavo. Čvrsto mi je stal ob strani sotrpin Ivan Kranjc iz Novega mesta, ki ni bil le dober pevec in kitarist, temveč mu je tudi beseda tako lepo tekla, da sem mu po malem zavidal. Pisma, ki jih je pisal bratu in jih danes ob redkih, a lepih srečanjih skupaj prebirava s spomini na čas modrih čelad, so prava literatura. Proslava je bila 22. decembra, dan armije, ki se je udeležil generalpolkovnik Otmar Kreačič, in je na celi črti uspela. Z Ivanom sva pela, plesala, nagovarjala občinstvo z zanosnimi besedili, skrbela za umetniško luč in z drugimi sodelujočimi v programu požela burno ploskanje. Že naslednji dan sem dobil funkcijo kulturnega referenta in ena od pomembnejših akcij je bila organizacija velike prireditve Predstavitev talentov UNEF-a, s katero smo gostovali v Gazi in po številnih karavlah. Med talenti je bil tudi vojak Silvano Zonta iz Kopra, ki je iz harmonike izvajal nepozabno lepe melodije in zvoke, številne primerne tudi za plesne točke. Vse to pa grenkega okusa po nemirih, napadih, večno ogroženem miru ni moglo pregnati. Vanj se je mešal tudi strah zaradi težko opaznih, predvsem pa nepredvidljivih min. Dvakrat smo tudi slekli vojaške uniforme in v civilu odšli na izlet v Kairo, Aleksandrijo, Luksor. Ko smo se sprehajali ob znameniti Keopsovi piramidi, smo pred seboj zagledali dve mladi dami. Vojaki imajo na koncu jezika vedno kakšno robato, za občutljiva ženska ušesa ne preveč džentelmsko misel. Ena od njih je glasno zletela z mojega jezika. Višja dama se je obrnila in po naše vprašala: »Od kod pa ste, fantje?« Zardel sem in iskal ustrezne opravičilne besede za izrečeno nespodobnost. Nekaj sem zamomljal, z gospema, od katerih je bila ena slikarka Dora Plestenjak, pa smo še malo pokramljali in šli tudi nekaj malega popit. Ponovno sva se srečala po dobrih štirih desetletjih v oddaji Res je, ko mi je voditeljica Miša Molk dala priložnost, da se še enkrat, manj momljajoče in nerodno, opravičim slikarki. Ja, res je, da sem bil v Egiptu, kjer sem prebil šest mesecev, osem dni in štiri ure, tudi odlikovan. Odlikoval me je Eedson Louis Millard Burns (november 1956–december 1959), bil je komandant vseh pripadnikov na Sinaju.

Po prihodu v Ljubljano sem odbrzel domov – kam drugam kot v Opero.

Viljem BARBER

Bil sem v odredu na Sinaju v Egiptu 1950–1960 kot šofer

Mesec dni smo bili na položaju v Ras el Nagbu na meji z Izraelom. Mesec dni smo bili v bazi v El Arišu blizu Gaze. Tako smo se menjali na šest mesecev.

Bil je miren teren, zato je bila posadka organizirana tako: najprej sta se peljala šofer z dodgeem in miner, v določeni razdalji v drugem vozilu štirje ostrostrelci in mitraljezec. To je trajalo šest mesecev. Mi smo čuvali mejo med Egiptom in Izraelom.

Alfred BLATNIK

Moja zgodba, 7. odred, 1959–1960

Mesec dni pred odhodom v Egipt smo se zbrali v Zagrebu na pripravih. Tam smo imeli zdravniške preglede, dobili smo tudi več injekcij proti raznim boleznim. Po mesecu dni smo se z vlakom odpeljali na Reko, kjer smo se vkrcali na ladjo Jugoslavija in se odpravili proti Port Saidu. Bili smo 7. odred. Plovba po Jadranu je bila zelo burna, saj je vseskozi pihal močan veter in je ladjo kar precej zibalo. Po pristanku v Port Saidu smo se vkrcali na vlak in se odpeljali prek Ismajlije, kjer smo prečkali Sueški prekop in nadaljevali pot do El Ariša, kjer je bila naša glavna baza. Tam so nas razporedili po »ček pointih« – tako so se imenovalе postojanke na meji med Izraelom in Egiptom. Jaz sem bil poslan v El Kuseimo, kjer sem bil mesec dni. Blizu El Kuseime smo imeli tako imenovano opazovalnico, kamor sem vsak dan zjutraj vozil po dva vojaka, od koder sta nadzirala mejo med Egiptom in Izraelom. Zvečer sta se vračala v bazo. Podnevi smo opravljali patrulje vzdolž izraelske meje vse do Akabskega zaliva. Bilo je zanimivo. Pot nas je vodila mimo izraelskih opazovalnic, v katerih so bile do zob oborožene izraelske vojakinje, s katerimi pa nikoli ni bilo nobenih težav. V naši patrulji so bila vedno po tri vozila. V prvem so bili poveljnik, inženir in vojak, v drugem pa več vojakov, zadnje vozilo je bila tako imenovana blinda. Po mesecu dni sem se vrnil v El Ariš, kjer sem bil dodeljen v četo za vezo. Tam sem opravljal razne prevoze v zvezi s pošto in tudi spremljal izmene straže na letališču El Ariš. Naš odred je bil zadolžen za stražo na tem letališču. Med služenjem v Egiptu smo šli tudi dvakrat na dopust v Kairo, kjer so imeli ZN v zakupu hotel. Tam smo bili med drugimi udeleženci misije, to so bili Kanadčani, Brazilci, Indijci, Norvežani, Švedi, Danci. Za bivanje v Kairu smo si morali kupiti civilne obleke, da nismo bili tako vpadljivi in smo se lahko prosto sprehajali po mestu. Ti sprehodi so bili zelo zanimivi, saj smo videli blišč evropskega dela Kaira in tudi bedo arabskega. Ogledali smo si tamkajšnji muzej, kjer so mumije egiptovskih faraonov in še drugi eksponati neprecenljive vrednosti. Bili smo na izletu v Gizi, kjer stojita Keopsova piramida in znamenita sfiga. Bili smo na enodnevnem izletu v delti Bale, kjer je bilo čudovito. Po vrnitvi iz Kaira v tabor smo spet opravljali dodeljene dolžnosti. Po šestih mesecih smo se z vlakom odpeljali do Port Saida, kjer smo se vkrcali na ladjo Jugoslavija in pluli po zelo mirnem morju do Pulja, od tam pa v vojašnice in takoj na zaslužen dopust. Teh mesecev, ki sem jih preživel v Egiptu, ne bom nikoli pozabil, pozabil pa ne bom niti sotovarišev. Prav posebno sem bil vesel srečanja z njimi 16. septembra 2017 v Ljubljani.

Jožef BRENCE

Sinajski zdravo

Na misiji sem bil 8. maja v 16. izmeni. Na prvi dolžnosti sem bil kot vojak varnostnik (stražar) 45 dni v oporišču, ki so ga uporabljali kanadski vojaki, vendar smo morali zaradi njihove nedostojne discipline (obnašanja) dolžnosti prevzeti pripadniki ZN iz takratne Jugoslavije.

Na drugi dolžnosti, po kratkem premoru, pa sem bil v 2. taboru (El Kuseima) na egiptovsko-izraelski meji, kot nabavni za cel vod (intendant).

Ker sem bil zaradi poslovne dolžnosti večinoma v taboru, sem prosil nadrejenega, da bi z njim v patrulji lahko šel na mejo. Ugodil je moji prošnji, odpeljali smo se prav na egiptovsko-izraelsko mejo. Ker sem enkrat tu, zakaj ne bi vsaj z eno nogo stopil na izraelska tla, seveda čez bodečo žico državne meje. To sem tudi storil, toda ravno tedaj, ko je prišla izraelska patrulja samih vojakinj. Orožje smo imeli v džipu, globoko zamišljeni z rokami nad glavo in cevmi, uperjenimi v nas, smo se vdali v usodo. Po nekaj mučnih trenutkih je poveljujoča zamrmrala nerazumljivo povelje in cevi so se povesele, nam pa se je odvalil kamen od srca, lahko bi rekel, po moji lahkomišelnosti, vendar s srečnim koncem.

Zjutraj smo imeli razgibalne vaje, čez dan pa sem v prostem času igral namizni tenis, največkrat z indijskim vojakom in ga proti koncu tudi premagal.

Na sinajsko misijo sem bil in bom vedno zelo ponosen, kakor so bili tudi moji predniki, starši, sorodniki, sosede in prijatelji.

Ivan BROVČ

Med ljudmi in bogovi⁸

SLUŽENJE VOJAŠKEGA ROKA

Ivo se je iz Ljubljane peljal v Sarajevo z vlakom. V kupeju je srečal mladega fanta z enakim lesenim kovčkom, izdelanim po istih dimenzijah. Ni mogel pogrešiti, ko je ocenil, da gre tudi on k vojakom. Ugotovila sta, da potujeta v isto smer, Ivo v Sarajevo, novi znanec pa v Bilečo. Tudi on je bil Primorec, zelo dober harmonikar, ravno pred odhodom v vojsko je na tekmovanju prejel prvo nagrado in se je nameraval posvetiti glasbi. Ivo se je pohvalil, da je preživel zelo lepe počitnice v hotelu v Bohinju. Ko je sopotnik slišal ime hotela, je takoj ugotovil, da je Ivo preživel dva meseca z njegovim dekletom, s Slavico. Ivo jo je pohvalil, češ da je pridna in prijazna, pozabila pa mu je povedati, da že ima fanta. Povedal je tudi, da jo je osvajal, da pa ni imel uspeha. Slavica ju je zbližala, počutila sta se kot dobra prijatelja in stara znanca, na postaji v Sarajevu sta se že kar težko poslovila. Povezalo ju je golo naključje. V vojsko sta prišla jeseni, sledila ji je hladna zima. Veter je razsajal po zasneženi okolici, vreme je bilo kot naročeno za prehlad. Treba je bilo samo jurišati po hribu navzgor in se pošteno segreti, za vse drugo sta poskrbela mraz in veter. Preteklo je že nekaj mesecev, odkar je prijatelj odpotoval v Bilečo, tamkajšnja kasarna je bila znana po vojaškem drilu. Nekega zimskega dne je receptor kasarne v Sarajevu obvestil Ivana, da ga na vhodu čaka fant v civilni obleki, ni pa vedel povedati, kdo je. Bil je njegov novi prijatelj, ni spregovoril, izročil mu je le listek, na katerem je bilo napisano, da nič več ne sliši. Nato je povedal, kaj se mu je zgodilo. V nemogočih zimskih razmerah so vadili po hladnih in zasneženih terenih ter se vsi premočeni in utrujeni vračali v kasarno. Pogosto je bil prehlajen. Na neki vojaški vaji ni več dobro slišal komandirja, in ker se je slabo počutil, je hotel oditi k zdravniku. Komandir njegovih želja ni upošteval, imel ga je za navadnega simulanta, ki hoče na toplo. Njegova prošnja ni bila uslišana vse dotlej, ko komande sploh ni več slišal. Oglušel je na obe ušesi. Ker ni bil več sposoben opravljati vojaške službe, so ga poslali domov. Vojska mu je zagrenila življenje, prekrizala mu je vse načrte. Poklica, ki si ga je najbolj želel, ni mogel več opravljati. Po vsej verjetnosti se bo odrekel tudi svojemu dekletu. Posvetil se bo gluhonemim, tu bo v prednosti, ker je samo gluh, ne pa tudi nem. Njim bo še lahko zaigral na harmoniko. Sam od glasbe ne bo imel nič več. Prišel se je posloviti in Ivo ga od takrat ni več videl, tudi Slavice ni več srečal. Vojska je nekaterim zagrenila življenje, drugim je bila kot mati.

Vojak albanskega porekla je prav v vojski videl svojo srečo. Ko je odslužil redni vojaški rok, je pristojnega oficirja prosil, če lahko še naprej ostane v vojski. Oficir mu je omogočil, da je ostal še eno leto in skrbel,

⁸ Knjiga s tem naslovom je izšla v samozaložbi leta 2012.

da je bilo v pečeh dovolj premoga. Iva so, kot vse druge vojaške obveznike, obrili do golega. Zanj ni bilo težko najti primerne obleke, saj je bil grajen po jusu oziroma v skladu z vojaškimi normativi, tudi s čevlji ni bilo težav. Pri večjih korenjakih, ki so nosili številko 59, pa ni bilo enostavno, vse je bilo treba izdelati po meri. Ko so rekrute obuli in oblekli, so se pričela predavanja. V Titovi kasarni je bila šola za rezervne oficirje intendantske in finančne smeri. Ivo je bil dodeljen med intendante. Teoretični del pouka je bil v kasarni, praktični pa je potekal na terenu v okolici Sarajeva. V poljskih razmerah je bilo treba kuhati hrano, peči kruh, spoznavati konje in njihovo opremo, orožje in način uporabe, izvajati napade, obrambo in se orientirati na neznanem terenu. Šolanje je trajalo pol leta, sledila je premestitev v drug kraj Jugoslavije. Že na začetku šolanja je bilo rečeno, da tisti, ki ne bodo dosegli pozitivnega uspeha, ostanejo v Sarajevu, kjer bodo novim rekrutom vodili konje na demonstracijah, ko se bodo učili o konjski opremi. Vsak vojak si je želel v drugi polovici služenja obveznega vojaškega roka priti čim bližje domu, še posebej bi bili zadovoljni, če bi se vrnili v svojo republiko. Kapetan Stamenković, ki je vodil letnik, je bil zelo prijeten oficir, razgledan in družaben, v praksi je dosledno izvajal načelo bratstva in enotnosti. Od podrejenih je pričakoval resnico, sam pa je skrbel za pravičnost in objektivnost. Vaje na terenu so bile človeško naravnane, zanimive in ne pretirano zahtevne. Vedno je bil nasmejan in dobre volje, rad se je pošalil. Če je bila na terenu kaka samotna hiša ali gostilna, se je taktična vaja končala s slivovko. Vojaki so odšli na teren oboroženi. Preden je kapetan razdelil orožje, je pogledal, kako krepke fante je dobil, Ivanov sošolec z Ljubljanske fakultete Oto Norčič je bil med največjimi v enoti. Obrnil se je k njemu in mu rekel: »Oto, ti si dovolj močan, da boš lahko prenašal mitraljez. Da pa ne boš preveč obremenjen, boš dobil za pomočnika enako močnega Ivana.« Z Otom sta se poznala in dobro razumela. Tudi on je bil inštruktor pri politični ekonomiji. Po diplomi je ostal na fakulteti kot asistent, kasneje pa je bil celo dekan Ekonomske fakultete.

Na pohodu sta si bratsko podajala mitraljez, ki ga nista le nosila, tudi streljala sta najbolje. Vsak, ki je dobro streljal, je dobil dovolilnico za izhod v mesto. Kadar so bile strelske vaje, sta vedno imela dovolj dovolilnic. Istočasno sta na obisk v Sarajevo povabila svoji dekleti.

Ko sta prišli, sta si želeli ogledati zanimivosti mesta. Na vrsto je prišla tudi džamija. Za ogled notranjosti so se morali sezuti. Ko se je Ivanova Julija vrnila iz božjega hrama, ni mogla več obuti svojih škornjev, obula bi jih bila lahko le s pomočjo žlice, te pa ni imela s seboj, tudi v muslimanskem svetišču je niso imeli. Nič ni pomagalo, noga ni in ni hotela v tesno prilegajoč škorenj. Oto in Ivo sta Juliji hitro postregla s pojasnilom, zakaj je prišlo do problema: »Ko gredo ateisti v svetišče, jim bogovi niso preveč naklonjeni. Pri dekletih, ki so bolj podvržena grehom, je situacija še mnogo težja.« Če bi se Julija pred ogledom vsaj spovedala ali kaj zmolila, bi bogovi morda spregledali. Ker pa je očitno pozabila na to, z odvezo grehov najbrž ne bo nič. Nek menih je prinesel žlico in jo rešil hudega. Njena noga se je vrnila na svoje mesto, fantoma pa se je zahvalila za spodbudne besede. Dan pred praznikom jugoslovanske armade sta odšli na teren dve skupini vojakov. Eni so bili rdeči, drugi plavi. Rdeči, med katere sta spadala tudi Oto in Ivo, so se že nacejali s slivovko na samotni kmetiji. Naenkrat je prišla vest, da bodo plavi vsak čas napadli rdeče. Najslabše za skupino bi bilo, če bi postali vojni ujetniki, zato so zbežali, a ne čisto vsi. Oto in Ivo, ki sta dala napačen signal, sta se skrila za hišo. Ko v njej ni bilo nobenega vojaka več, sta se vrnila k steklenici slivovke in jo v celoti spraznila. Preden so ostali vojaki ugotovili, da je šlo za potegavščino, je bila steklenica že zdavnaj prazna. Skupina je končala vajo in se je vračala v kasarno. Dokler sta bila žejna vojaka zunaj, se jima ni poznalo, da sta se ga napila.

Ko pa sta prišla v toplo kasarno, se je okolica začela premikati. Šlo jima je na smeh, vse je krožilo in se premikalo. Razpoloženje v kasarni je bilo na višku. Zaradi prihajajočega praznika je vsak vojak dobil pri večerji še kozarec vina. Po slivovki se je vino tudi Otu in Ivanu zelo prileglo, le vrtelo se jima je še bolj. Slutila sta, da fantje nekaj praznujejo, nista pa vedela, kaj naj bi to bilo. Šele naslednji dan so jima povedali, da so praznovali dan jugoslovanske armade. Življenje v kasarni je bilo na visoki kulturni ravni. Kapetan Stamenković je skrbno pazil na dobre odnose med vojaki. Bil je nepristranski, kar so vojaki še posebej cenili. Tega pa se ni držal njegov vodnik, Srb, ki je bil srbskim vojakom mnogo bolj naklonjen kot tistim iz drugih jugoslovanskih republik. Njegova pristranskost je najbolj prišla do izraza pri dodeljevanju zadolžitev. Enakopravno obravnavanje je bila vrednota, ki so jo vojaki najbolj cenili. Tisti, ki jim njegov način ni bil všeč, so iskali način, kako bi mu dali lekcijo in ga pozitivno usmerili. Morali so mu nastaviti past, v katero se bo morda Julija in Ivo v Sarajevu ujel. Komandir bi ga lahko poklical na odgovornost le v primeru, da bi mu kdo dokazal, da je kršil vojaška pravila. Do kršenja bi prišlo, če bi jih vodnik poslal na teren brez kosila. Oto, Ivo in vojak iz Makedonije so izkoristili to možnost. Od vodnika so dobili zadolžitev, da morajo očistiti prostore, da se bodo svetili. Po kosilu je bil predviden odhod na teren. Trojica je pri delu namenoma zavlačevala in vodnik je pri pregledu ugotovil, da delo ni končano in da tudi ni opravljeno tako, kot si je bil zamislil, zato jim ni omogočil, da bi odšli na kosilo in na teren so odšli lačni. Naslednji dan je bila v učilnici politična ura, kjer so komandirju lahko postavljali vprašanja. Pobarali so ga, ali lahko predpostavljeni pošlje vojaka na teren brez kosila. Poleg komandirja je bil prisoten tudi omenjeni vodnik. Kapetan je vojaka, ki je postavil vprašanje, vprašal, kdo je moral iz njegove enote oditi na teren brez kosila. Javili so se vsi trije. Komandir je vedel, da jih je lahko na teren poslal samo njegov vodnik, zaščitil je vojake in okaral podrejenega, bil je zelo oster. Vodnik od takrat naprej ni bil več pristranski, a vpleteni še niso vedeli, kdo bo pravi zmagovalec. To se bo pokazalo v drugi polovici šolanja, ko bo izvršena premestitev. Oficir bi upornike lahko poslal v najbolj oddaljene kraje Jugoslavije, česar pa si trojica nikakor ni želela, a se je izkazal tudi ob koncu šolanja. Ivo je bil premeščen na Vrhniko. Boljše premestitve niti sam ne bi mogel izbrati. Tudi ostala dva sta bila s premestitvijo zadovoljna. Delal je v pisarni vrhniške vojaške komande. V sprejemni pisarni je bil poleg njega še mlad vojak albanskega porekla. Opoldan je Ivo odšel v vojaško menzo na kosilo. Pred odhodom je dal pištolo v predal pisalne mize, ga zaklenil in ključ vzel s seboj. V času njegove odsotnosti je vojak ostal v pisarni sam. Če je kdo medtem poklical po telefonu, je lahko obvestil nadrejene. Nekega dne je zazvonil telefon ravno tedaj, ko je Ivo odlagal pištolo. Premalo zbran je spravil ključ, ni pa preveril, če je predal pisalne mize tudi zaklenil. Ko se je vrnil s kosila, ga je že pred pisarno pričakal prestrašeni vojak. Komaj je izdaval: »Druže vodniče, najebao sam.« Vojak je po Ivanovem odhodu ugotovil, da miza ni zaklenjena in vzel pištolo. Ker ni znal ravnati z njo, je premikal in obračal vse, kar se je dalo. Uspelo mu je sprostiti zaporo in ko je pritisnil na sprožilec, je krogla zletela mimo telefona v zid. Če bi imel malo manj sreče, bi se bil lahko ranil. Če bi imel še manj sreče, bi lahko koga ubil. Izstreljena krogla ni povzročila nobene druge škode razen luknje v steni poleg telefona. Komandant je bil odsoten, nikdar ni izvedel, da mu po hiši streljajo. Ko so nekoliko prestavili telefonski aparat, so zakrili luknjo v zidu.

Strel je slišal le podoficir v sosednji zgradbi, ki je bil Ivanov dober prijatelj in o dogodku ni obvestil nobenega v komandi. Če bi se izvedelo, bi vojaška komisija sestavila obsežen zapisnik, v katerem bi vsa odgovornost padla na Ivana. Znašel bi se pred vojaškim sodiščem. Ostal je le en problem, kje dobiti

nadomestilo za izstreljeno kroglo. Brez uvedbe formalnega postopka se tega na legalen način ni dalo izpeljati. Med prijatelji pa se tudi taka stvar da rešiti na neboleč način. Prijazni podoficir je poznal še enega prijaznega podoficirja, ki je manjkajoč naboj vzel iz nedotakljive vojaške rezerve. Problem, do katerega je prišlo zaradi nepazljivosti, je bil rešen brez posledic. Ivo odslej svojemu vojaku ni več zaupal. Na kosilo je hodil kar oborožen. Ko je nekoč na poligonu nad Postojno prišlo do manevrov večjega obsega, je Ivo kot novopečeni intendant moral poskrbeti za prehrano. Predvideno je bilo, da vojaki dobijo za kosilo pasulj, ki so ga imeli najraje. Za posamezne sestavine je poskrbel že aktivni podoficir. Suho meso je pripeljal iz vojaškega skladišča. Ko je bilo treba začeti kuhati, je Ivo preveril, če je zagotovljena zadostna količina in če je blago primerne kvalitete. S prevzemom fižola je bilo vse v redu, pri suhem mesu pa se je zataknilo. Ko je pregledal meso, je videl, kako se po njem sprehajajo črvi. Meso je bilo popolnoma neužitno, zato je dal nalog, da se uniči. Ura pa je bila že deset, kosilo naj bi bilo postreženo opoldan. Poiskal je vojaškega šoferja in z vozilom zdirjal v Ljubljano v nabavo svežega mesa, ker suhega niso imeli. Pasulj je bil skuhan pravočasno in bil je tako dober, da ni prav nič ostalo.

NA ZAKONODAJNEM PARKETU

Ima samo še kak mesec časa, da mu zbeži. Ker ni hotela zbežati, sta se 31. decembra 1963 poročila. Na poroko ju je odpeljal Ivo Puhar, prijatelj iz Javnih skladišč. Med njima se je razvilo prijateljstvo, bilo mu je težko, ko je Ivo odhajal iz podjetja, skupaj z direktorjem sta se trudila, da bi ostal. Ko sta se prepričala, da je kocka definitivno padla, sta se hotela vsaj dostojno posloviti. Povabila sta ga v ljubljanski hotel, kjer je bil dovoljen striptiz. Večer slovesa je bil vreden spomina.

Ivo je zašel v politiko trdno odločen, da sam nikdar ne bo politik. Takoj ko bo prišla prava priložnost, bo delal v svoji stroki. Na spolzkem političnem parketu je pristal solidno in brez problemov. Dr. Rastko Močnik je poskrbel, da je hitro obvladal delo, ki mu je bilo dodeljeno. Njegov preprost značaj in nesporna osebnost sta ogromno pripomogla, da je bil njegov način delovanja bolj mentorski in očetovski kot šefovski. Njegov odnos, ki ga je spremljal blag nasmeh, pri katerem so se majhni brki spretno izogibali dimu, ki je prihajal iz njegove pipe, je ustvarjal prijetno počutje in dobre pogoje za sodelovanje. Tudi če bi Ivo napravil kako napako, bi mu bilo preveč nerodno, da bi se razburil, saj mu njegov značaj tega ni dopuščal. V sproščeni atmosferi je bilo sodelovanje zelo prijetno. Ukvarjal se je pretežno z zakonodajnimi zadevami na nivoju Gospodarskega zbora, skrbel je za njegovo brezhibno delovanje. Predsedniku zbora je pripravil tudi scenarij za vodenje sej. Ivo je opravljal iste zadeve za odbor Gospodarskega zbora, ki je zakone in drugo problematiko obravnaval pred sprejemanjem. O točkah dnevnega reda odbora je bilo treba napisati poročilo za zbor z obrazložitvijo sprejetih stališč in dilem, ki so se pokazale v predhodni razpravi. Na začetku mu je dr. Močnik še popravil kako formulacijo, kasneje pa nič več. Tudi poslanci niso imeli pripomb na njegovo delo. Predsednik Gospodarskega zbora, Leopold Krese, znani revolucionar in politik, je imel dobre ideje, vendar pa pri podajanju le teh ni bil najbolj precizen. Kdor je iz njegovih besed znal povzeti bistvo, je hitro ugotovil, da so njegove zamisli dobre. Bil je odločen pri delu in zelo zabaven v družbi. Če mu je kdo od birokratov dopovedoval, da njegova zamisel zaradi veljavnih predpisov ni izvedljiva, mu je odgovoril: »Ja, bomo pa zakon spremenili, saj smo ja zakonodajalci.« Tako se je včasih tudi zgodilo. Vse je bilo odvisno od tega, če je uspel prepričati tiste, ki so bili nad njim. Močnejši od njega je bil predsednik

Skupščine Ivan Maček - Matija, ki je bil v času slovenskega osvobodilnega gibanja v samem vrhu, tudi v Skupščini je ohranil velik vpliv na politično dogajanje. Med uslužbenci se ga je bolj čutilo kot videlo, skupnih sej zborov ni vodil sam, ampak je pooblastil namestnika. Ivo ga je videl bolj poredko, nikoli pa ni govoril z njim. Za to tudi ni bilo potrebe, saj se je o vsem lahko dogovoril z odgovornimi uslužbenci. Skupščinska stavba je bila v celoti zasedena, del prostorov so zasedali poslanci, ki so vodili odbore in komisije, drugi del je pripadal strokovnim sodelavcem in rednim uslužbencem. Ivo je imel pisarno čisto na vrhu na koncu hodnika. Skupščina je zaposlovala veliko fakultetno izobraženih fantov in deklet. Vsak je samostojno opravljal svoje delo, nihče ni posegal na področje drugega. Zato je bilo vzdušje zdravo, prijetno in popolnoma usklajeno. Sproščenost je še posebno prišla do izraza ob zabavah, ko so se sodelavci popolnoma razživel in se pristno zabavali. Ivo je za določen čas zapustil prijetno družbo. Še preden je prišel na delo v Skupščino, se je prijavil za prevajalca v jugoslovanskem vojaškem kontingentu na Sinaju, ki je deloval v okviru Združenih narodov kot sestavni del UNEF-a. Na Sinaju je skrbel za mir med Arabci in Izraelci. O izboru treh prevajalcev je odločal Generalštab jugoslovanske vojske v Beogradu. Eden je moral biti Srb, drugi Bosanec, tretji Slovenec, tako je bilo v državi bratstva in enotnosti. Od vložitve prijave je preteklo toliko časa, da je Ivo medtem že pozabil, da se je prijavil. Kar naenkrat pa prejme iz Beograda sporočilo: »Zglasi se v domu JNA v Zagrebu, kjer boš opravljal izpit iz angleščine. Če ga boš uspešno opravil, greš za pol leta za prevajalca jugoslovanskega vojaškega kontingenta na Sinaj.« Informacija je bila čudovita, le počutje je bilo nekoliko nejasno in zmedeno. Sporočilo je prišlo v začetku pomladi leta 1964, odhod pa je bil predviden v mesecu maju istega leta. Edina misel, ki je Ivanu rojila po glavi, je bila, ali bodo predpostavljeni zmogli dovolj širine in dobre volje, da ga bodo pustili oditi. Odobritev bo odvisna samo od dveh ljudi. Za personalne zadeve je bil zadolžen skupščinski tajnik Zorko. Njegov odgovor je bil negativen. Za čas odsotnosti bi moral poiskati drugega strokovnega sodelavca. Ivo pa ni bil tip človeka, ki bi se ustavil pred prvo oviro. Pogovoril se je s predsednikom Gospodarskega zbora Leopoldom Kresetom in mu povedal, da bi rad odšel, da pa se skupščinski tajnik ne strinja. Krese se je prisrčno nasmejal in zmajal z glavo. Ni razmišljal o tem, da bo sedem mesecev brez strokovnega sodelavca, mislil je na tajnika, ki se je pokazal kot tipičen birokrat. Njegovo zavrnitev je komentiral: »Od pravih birokratov človek kaj drugega sploh ne more pričakovati. Ivo, dovolim ti, da nas za sedem mesecev zapustiš. Imej se dobro, ko pa bo tvoja misija končana, se vrni. Delovno mesto te bo počakalo.« Tako so zadeve urejali slovenski revolucionarji, ki so gradili ljudem prijazno družbo. Ivo je torej odšel v Sveto deželo, a ker mu je bil socializem bolj všeč, se je po sedmih mesecih vrnil.

Ivo je odpotoval v dom JNA v Zagreb na izpit iz angleščine. Sprejela ga je profesorica germanistike s pripravljenim gradivom. Po kratkem klepetu se je začel uradni del izpita. Najprej je opravil pisni del prevoda v oba jezika. Srbohrvaščino je Ivo dovolj dobro obvladal, saj je leto dni preživel v vojski, kjer je bila uradni jezik. Test je vseboval splošno angleško izrazoslovje brez vojaških strokovnih izrazov, zato Ivo pri prevodu ni imel težav. Sledil je kratek pogovor v angleščini, ki mu tudi ni delal težav, saj je na fakulteti sprejemal tuje študente, ki so prihajali na študentsko strokovno prakso. Nobenega dvoma ni bilo, da bo uspešno opravil izpit. Profesorica je želela vedeti, kaj vse bo moral prevajati, da bi ga temu primerno ocenila. Ivo tega niti sam, ni vedel, zato je predlagala: »Če tega ne veste, mi pa vsaj povejte, ali želite, da vam dam odlično ali prav dobro oceno?« Ivo je odgovoril: »Zasluzim največ prav dobro, za odlično znajo profesorji, pa še oni se velikokrat zmotijo. Kar prav dobro mi dajte, pa bova

oba zadovoljna.« Sledil je prisrčen stisk rok in želja, da bi se misija uspešno zaključila. Z dokazilom o opravljenem izpitu se je zglasil v Beogradu. Polkovnik, ki je bil zadolžen za personalne zadeve, ga je prijazno sprejel. Obvestil ga je o nadaljnjih postopkih pred odhodom vojske v tujino. Sporočil mu je višino prejemkov, ki jih bo dobil za prevajanje, ki je bila odvisna od ocene, ki jo je prevajalec dobil pri izpitu. Mesec pred odhodom bo treba preživeti na Voždovcu, na vzhodni strani Beograda, kjer bodo izvršene predpriprave na odhod. Ko je profesorica ocenjevala Ivanovo znanje iz angleščine, niti eden niti drugi nista vedela, da bo to vplivalo na višino njegovega dohodka. Želela sta le, da bi se izognila zadregi, če bi zaradi specifičnega vojaškega izrazoslovja šlo kaj narobe. Ivo pa se ni pustil presenetiti, v Beogradu je takoj nabavil vojaški angleški slovar in ga pred odhodom pregledal od začetka do konca. Svoje odločitve ni obžaloval. Prišel je v Voždovac, kjer je skupaj z dvema oficirjema stanoval pri srbski družini. Srbi so znani po tem, da imajo zelo radi svojo vojsko. Tiste, ki gredo na mirovno misijo, imajo še rajši, zato je družina za svoje goste zelo lepo poskrbela. V Voždovcu so bile izvršene priprave na odhod, opravljeni so bili zdravstveni pregledi, zobozdravnik je vršil manjša popravila zob. Vsak je dobil dve obleki, olivno siva je bila namenjena za vsak dan, obleka golobje barve pa za sprejeme.

Tu se je prvič srečal s srbskim prevajalcem Buljugićem in bosanskim Zečevićem, dobili so spisek najpogostejših angleških besed, ki naj bi jih vcepili v glavo vojakom in oficirjem. Vojska je bila razdeljena v tri skupine in vsak prevajalec je imel svojo skupino v ločeni dvorani. Sredi pouka je stavbo stresel močan potres. Vojska je takoj zapustila objekte, v katerih je potekal pouk. Ivo je dvorano zapusti zadnji. Malo pred tem je v Ljubljani doživel močnejši potres, zato ga ni bilo tako strah. Neki oficir, ki je to videl, je dejal: »Dobar je taj Slovenac, koji mrtvo hladno napušta objekat.« Tako je Ivo dobil enega prijatelja več. Njega pa je bolj zanimalo, kako sta prevajalca poslušalcem prevedla besedo potres, saj te besede na priročnem spisku ni bilo. Srb je potres prevedel kot gibanje zemlje, Bosanec pa izraza v angleščini ni poznal. Ivo je pri sebi ocenil, da njuno angleško znanje ni odlično, za čudo pa sta oba na izpitu dobila petici, zato bosta dobivala višje prejemke. Vprašanje pa je, če bosta znala svojo odličnost tudi dokazati. Prepričan je bil, da bo na Sinaju še zelo zanimivo in zabavno. Po končanih pripravah se je vojska z vlakom pripeljala na Reko, kjer je bila že zasidrana ladja, ki jih bo odpeljala do Port Saida.

Ladja na poti ni imela postankov. Morje je bilo na začetku zelo mirno, kasneje pa so valovi dobro premetavali ladjo. Stvari, ki so bile na mizah, so padale na vse strani. Nekateri so razburkano morje dobro prenesli, drugim je bilo slabo. Eden je sklenil, da ga ladja nazaj grede ne bo več videla in se je vrnil z letalom. Srečno so prispeli v пристanišče Port Said, z isto ladjo so se vrnili vojaki prejšnje izmene. Do pristanišča je odsluženo vojsko pospremila kanadska vojaška policija, sestavni del UNEF-a, ki je tudi novo vojsko pospremila do vojaške baze v El Arišu. Policija se je takoj povezala z novimi prevajalci. Povedali so jim, da bo sledilo potovanje z vlakom vzdolž Sueškega kanala. Od El Kuntile do El Ariša pa bodo prevoz organizirale vojaške enote. Ko so se poslovili od policije in ostali sami, je bosanski prevajalec zaskrbljeno komentiral: »Niti besede nisem razumel. Je govoril angleško ali kak drug jezik?« To ni bilo nič nenavadnega, govoril je v lokalnem narečju. Vojsko so v tabor pripeljala Jugoslovanska vojaška vozila. Sredi vročega sonca in razbeljenega puščavskega peska so preostala vozila enote, razmeščena v polkrogu, z močnim trobljenjem priredila sprejem novim enotam. Bilo je okoli 40 stopinj Celzija. Dežurni so poskrbeli, da je bila vojska v kratkem času nameščena v lesene barake, kjer je bilo nekoliko hladneje. Sonce je žgalo celih šest mesecev. Nikoli ni deževalo. K sreči je kamp in obalo Sredozemskega morja ločevala le peščena sipina. Plavanje na visokih, vendar ne

razburkanih valovih, je bilo enkratno. Na peščeni obali so kopalci igrali tudi nogomet. Debeli proti suhim. Ivo, ki je bil vedno med suhimi, je bil zdaj v moštvu debelih. Imel je kar 85 kilogramov. Tako rejen še ni bil. K temu sta največ prispevala dobra hrana in brezskrbno življenje.

Ivo je bil predviden za prevajalca na področju intendanta, kar je bila njegova vojaška specialnost. Srbski prevajalec je bil namenjen komandantu, bosanski pa naj bi bil zadolžen za zadeve, povezane z vojaško taktiko. Tako so bile stvari zamišljene, ne pa tudi izvedene. Ob prihodu nove izmene je jugoslovanski kontingent obiskala kanadska kulturno umetniška skupina. Na odru v največji dvorani so bili zbrani igralci in vojska z jugoslovanskim komandantom in njegovim prevajalcem na čelu. Vodja kanadske igralske skupine je želel pozdraviti prisotne in predstaviti svojo skupino. Izrečene stavke bi moral prevajalec sproti prevajati v srbohrvaščino, a iz njegovih ust ni prišla niti beseda. Na njegovem obrazu se je pojavila očitna zadrega, Kanadčana namreč ni razumel. Komandant Cedo Djukić je vedel, v čem je problem, tudi on je bil nekoliko v zadregi. Pogledal je v dvorano in vprašal, če je kak prevajalec, ki zna tudi prevajati. Bosanski je pogledal v tla. Odgovor je bil dovolj jasen. Ivo je vstal, brez besed odšel na oder in prevedel prej izrečene besede. Brezhibno je prevajal do konca programa, ki mu je sledil buren aplavz. Zdaj je bilo treba samo še ploskati in se zahvaliti za dobro izvedbo. Zadovoljen komandant je oficirjem po zaključku programa rekel: »Znao sam, da me moj Slovenec neče izneveriti,« Ivanu pa, da se je odločil, da bo odslej on njegov adjutant in prevajalec. Komandant je zelo cenil Slovence. Ko mu je Ivo povedal, da ima kot prevajalec slabše dohodke od ostalih dveh, je takoj telefoniral v štab in zahteval povišico. Do konca bivanja na Sinaju sta se zelo dobro razumela, bila sta kot oče in sin.

Skupaj sta bila pri vseh razgovorih in na vseh sprejemih, ki so jih organizirali komandanti drugih mednarodnih kontingentov ali predstavniki lokalnih arabskih vojaških voditeljev. Komandant je bil razgledan in uglajen oficir, imel je človeško širino brez vojaške nadutosti in vzvišenosti. Štab UNEF-a je bil v Gazi. Komandant in Ivo sta tja pogosto potovala z osebnim avtomobilom, ki ga je vozil vojaški šofer. Nekoč je avto od strani zadel nekega fantiča ravno toliko, da ga je zvrnil na tla. Ni bil poškodovan, a kljub temu je bil komandant zelo zaskrbljen. Šele ko je bil popolnoma prepričan, da je s fantkom vse v redu, se je sprostil. Družini se je oddolžil z večjo količino hrane. Včasih je moral Ivo tudi sam odpotovati v Gazo. Če je bil v štabu kak pomembnejši razgovor med predstavniki drugih kontingentov, ga je prevajal namesto bosanskega prevajalca. Cesta iz El Ariša v Gazo je bila podnevi varna, ko pa se je stemnilo, so iz peščenih sipin na cesto prihajale množice poljskih miši. Pri hitrem zaviranju je avto hitro odneslo v pesek. Če je kdo prišel nasproti, je bilo zelo nevarno. Tudi z lokalnimi oblastmi v El Arišu je prišlo do številnih srečanj, a odnosi z Arabci so bili zelo dobri. Enota njihovih vojakov se je urila v neposredni bližini jugoslovanske vojaške baze. Vsako jutro je bilo slišati glasove, ki so pomenili smrt Izraelu. Arabska vojska bi najraje videla, da na njihovem ozemlju ne bi bilo mirovnihih sil, odprte račune z Izraelci so hoteli poravnati sami. V času bivanja kontingenta na njihovem ozemlju na meji ni bilo večjih kršitev. Čas je pokazal, da so se precenjevali, ko mirovnihih enot ni bilo več, so jih Izraelci v enem tednu spravili na kolena.

Komanda je imela veliko vljudnostnih srečanj z ostalimi kontingenti. Pogosto so organizirali skupne spoznavne večerje, ki so zbliževale posamezne vojaške enote. Bilo je precej tujih enot, povezanih s tistimi, ki so bile pristojne za skupna opravila na terenu in v štabu. Kanadska vojska je prevzela enotno policijo, Švedi pa saniteto. Pregarjali so debele bolhe in številne miši. Med kontingenti so bila

organizirana tudi razna športna tekmovanja. Bosanski prevajalec je bil najboljši v skoku v višino. Vojska je vsak večer gledala vojaške in druge filme, ki so jih morali prevajalci simultano prevajati. Tisti, ki naj bi zvečer prevajal, si ga je ogledal že popoldan, da je zvečer lažje spremljal vsebino. Bosanski prevajalec je na popoldanski ogled vedno vzel s seboj Ivana. Če je film dobro razumel, ga je zvečer prevajal, če je bil pretežak, je prosil Ivana. Nekega dne je pri popoldanskem ogledu ugotovil, da sploh ne ve, za kaj gre. Bil je ameriški vojaški film, kjer je bilo precej francoskih besed, jezik je bil tako težak, da bi ga že brez francoščine težko razumel. Videl je samo eno rešitev, in sicer da namesto njega prevaja Ivo. Ni ga prosil samo za prevod tega filma, ampak tudi za vse prihodnje. Med prijatelji se vse da rešiti, Ivo mu je ustregel. Nekoč je v El Ariš prišla nastopat jugoslovanska kulturno-umetniška skupina. V njej so bila slovenska in hrvaška dekleta, ki so s programom navdušila moško občinstvo. Mlada hrvaška pevka Elvira Voća je naenkrat postala najboljša jugoslovanska pevka vseh časov. V kampu je bila samo ena ženska in še tista je bila komandantova žena. Mlada dekleta so delovala blagodejno, kot da bi puščavo polil dolgo pričakovani dež, in vojaki so bolj gledali kot poslušali, še prevajati jim ni bilo treba. Tudi dekleta so vedela, kaj vojska najbolj potrebuje, zato so odplesala francoski kankan v jugoslovanski izvedbi. Pod krili ni bilo nakodranih spodnjic, gole noge so vzbujale poželenje v vojaških srcih. Videli so vse in nič, skriti del je bil prepuščen domišljiji. Eden od novih prevajalcev je komaj čakal konec predstave, da je lahko vprašal: »Kako vam uspe, da pokažete vse tako, da se nič ne vidi?« Dekle mu je odgovorilo: »Od tam, kjer se ne vidi, si je treba pomagati z bujno fantazijo.« Tistega večera se je vojska zabavala še pozno v noč, dekleta so jim za kratek čas pričarala Jugoslavijo, da so lažje pričakali čas vrnitve v domovino. Pred koncem misije je vojska dobila štirinajst dni dopusta, ki so ga preživeli v hotelu v Libanonu. Do Bejruta so jih odpeljala vojaška letala, iz mesta na vrh Brumane pa so se peljali z lokalnim prevozom. Vojaško letalo je bilo že nad El Arišem, ko se je naenkrat obrnilo in se vrnilo na letališče.

Nihče jim ni povedal, kaj je bilo narobe. Ivo se je hitro spomnil, da potuje čez Sveto deželo. Svetost ji je podelil prerok Mojzes, ki je nekoč osvajal obljubljeno deželo. Gotovo so bogovi ugotovili, da se hočejo preko posvečene dežele prepeljati neverniki, zato so jim to preprečili. Da bi posredoval Jezus Kristus, je bilo povsem neverjetno, saj sta se z Ivanom že zdavnaj sporazumela, da drug drugega ne potrebujeta. V Alaha tudi ni verjel, zato ni verjetno, da bi on preprečil let. Verjetno je to preprečil Mojzes sam. Prav njega pa bi pri zasilnem pristanku v Sveti deželi najraje videl. Oba sta bila nekoč pastirja, ti pa se med seboj dobro razumejo, govorijo samo resnico in nič drugega. Bil je v prednosti, ker je pasel samo miroljubne koze in ovce, Ivo pa je imel tudi napadalne bike. Mojzesu je uspelo skriti Jahveja pred ljudmi, da ga niso spoznali, Ivo pa ni uspel rešiti svojega vola. Moral bi ga vprašati za kak pastirski nasvet, ali mu vsaj čestitati za njegovo genialnost pri ustvarjanju judovske teokracije. Od srečanja z Mojzesom seveda ni bilo nič. Letalo se je ponovno dvignilo in tudi srečno pristalo v Bejrutu. Vojska je letalo zapustila, komandant in Ivo pa sta še malo postala pred njim, da bi vzela paket, ki je bil namenjen lastnici hotela kot darilo za prijaznost in dobro postrežbo. Letalo se je že začelo obračati, da bi se vrnilo, paketa pa jima še niso izročili. Ivo se je vrnil ponj. Če bi še malo počakal, bi se od paketa lahko poslovil, v Sveti deželi očitno ne poznajo desetih božjih zapovedi.

V hotelu so bile tri ženske. Starejša lastnica, nekoliko mlajša poročena žena in njena hčerka. Oficirji in vojaki so se radi smukali okoli mlajših dveh, nekateri so se bahali z namišljenimi dosežki, včasih tudi dobra fantazija osrečuje. V Bejrutu pa vojakom ni bilo treba ravno obupati, mesto je imelo zelo pester

izbor prostitutk, od mladih do že popolnoma amortiziranih. Nekoč so vojaki gledali striptiz in seveda napeto pričakovali odločilni trenutek, ko bo slačipunca odvrгла zadnjo krpico. Posamezni deli oblačila so vse prepočasi padali z vitkega ometajočega telesa. Najbolj neučakani vojak je ves napet naenkrat zelo glasno zaklical: »Skini brže gaće!«: »Šuti budalo jedno!« sikne striptizeta, ki ji je šala uspela, ker je bila iz Zagreba. Ko so vojaki obiskali Casino de Libano, so bili že bolj umirjeni, videli so že mnogo lepih deklet zgoraj brez. Predstava in scena je bila enkratna, izvedba je bila posrečena kombinacija osebja in filma. Škoda je le, da je stavba, v kateri je bila prireditev, kasneje pogorela. Libanonsko turistično društvo je organiziralo tudi ogled pokrajinskih znamenitosti v Libanonu in Siriji. Pot je vodila mimo zanimivih krajev, odpeljali so jih visoko v hrib, kjer je bil še sneg, na ogled cedar. Za vodičko so poslali simpatično Libanonko, ki pa je, na žalost vojakov, bila samo ena in je vedno sedela zraven prevajalca. Bila je lepa črnolaska, oblečena v belo bluzo in modro krilo, njene obline so se zlivale v vabečo skladnost, oči vojakov so se pasle po njenem krasnem telesu. Ko se je Ivo ozrl po avtobusu, so ga spremljali pogledi, polni neuresničljivega hrepenenja in blage zavisti. Veljalo je eno samo pravilo: kolikor jezikov znaš, toliko mož veljaš. Da bi jih pomiril, je sopotnico objel. Namig je razumela in smeje menila, da je malo zloben, zato je roko vrnil tja, kjer ji je bilo mesto. Pred povratkom je vojska zamenjala arabsko valuto v ameriške dolarje. Najboljša menjava je bila na črnem trgu. Za ekonomista je bil postopek menjave precej rizičen, dohodke vseh vojakov je bilo treba izročiti neznanemu človeku v majhnem kiosku sredi mesta. Vzel je denar in ga odnesel zamenjat v banko. Lahko bi bil z njim izginil ali pa vojski izročil ponarejene bankovce. Po krajši odsotnosti se je vrnil s pravim denarjem, po zelo ugodni menjavi, da je vsak vedel, koliko je zaslužil v šestih mesecih na vojaški misiji. Ivo se je odločil za nakup novega avtomobila, izbral je DKW F11 v rdeči barvi. Njegov čas v vojski se je zelo dobro obrestoval. Spoznal je tudi veliko prijateljev z vseh koncev Jugoslavije, ki pa jih na žalost nikdar več ni videl. Ko jih je ladja vrnila na Reko, je bila misija uspešno končana, Ivo pa se je vrnil v Skupščino, kjer so ga sprejeli prijazni obrazi sodelavcev, uslužbencev in poslancev.

Jože ČEH

Sinajec – vojak 20. izmene

Bil sem vojak 20. izmene odreda leta 1966 v 3. četi, 3. vođu (por. Radovan Ristić), poveljnik odreda pa je bil podpolkovnik Nikola Crevar. Na meji sem bil v vodnem logoru (kot smo takrat rekli) Ras el Nakb in El Kuseima. Iz El Kuseime so me vrnili v glavni tabor El Ariš z nalogo, da izdelam spominsko obeležje na spomin 20. izmene JLA na Sinaju. Dopust smo preživel v Bejrutu in na izletih po Libanonu in Siriji.

Arnaldo DILENA

Spomin na služenje v mirovni silah OZN leta 1961 na Sinaju

(10. izmena odreda v Združeni arabski republiki)

Devetnajstega septembra 1960 sem bil vpoklican na služenje vojaškega roka v Kragujevac v Srbiji. Po šestih mesecih usposabljanja za radiotelegrafista sem bil določen za služenje v jugoslovanskem kontingentu na Sinaju. Konec aprila 1961 sva odšla dva vojaka na zdravniški pregled v Beograd. Prvega maja sem si ogledal vojaško parado. Zdravniški pregled sem v nasprotju z mojim tovarišem uspešno opravil. Poslan sem bil na enomesečno usposabljanje v Zagreb. Neke nedelje smo se vkrcali na potniško ladjo Jugoslavija in odpluli proti Egiptu. V Port Said smo pripluli v četrtek ob sedmi uri zjutraj. Ves dan smo čakali! V pristanišču smo videli našo tovorno ladjo Vipava, rusko tovorno ladjo Jurij Gagarin in novo angleško potniško ladjo Canberra. Zvečer so nas prepeljali v El Ariš. To je bil glavni »logor« jugoslovanskih mirovni sil na Sinaju. Iz El Ariša sem bil razporejen za en mesec v Ras el Nakb blizu izraelske meje in blizu Rdečega morja. To pot sem opravil 26. junija 1961, prav na moj rojstni dan. Iz Ras el Nakba sem se vrnil v glavni tabor, od tam pa smo odšli v Gazo, ki je bila tedaj še v Združeni arabski republiki, v komando UNEF-a, in tam ostali tri mesece. V Gazi smo zamenjali švedski kontingent, ki je odšel v Kongo. Zapustili so nam bivalne šotore. Jugoslavija je tako imela v varstvu največji del Sinaja. Postojanke so bile v oazah. Sam sem si zapomnil oazo El Kuntilo. Iz nje so nam v cisternah s tovornjaki vozili vodo za umivanje in pranje, hrano pa so nam dostavljali Kanadčani z letali ob četrtkih in nedeljah. Naše delo je bilo straženje. Sam sem stražil na meji, in sicer predvsem vilo indijskega generala Džjanija, poveljnika mirovni sil na Sinaju. Stražil sem tudi blagajno s plačami za celotno mirovno misijo, in to v prostoru, v katerem je bila blagajna, kar mi je bilo zelo v ponos. Z radiotelegrafijo se na Sinaju nisem ukvarjal. Na straži sem na ograji prvič videl kameleona. Malo sem ga podražil. Res je spremenil barvo. Stikov z domorodci nismo imeli, saj je bilo to »odsvetovano«. Na poti v Gazo smo se ustavili v Rafi, kjer sem v kantini kupil album za fotografije z oznakami UNEF-a, ki ga še danes skrbno hranim. V Gazi smo službovali tri mesece in od tam se potem vrnil v glavni tabor El Ariš. Od tam so nas z letalom odpeljali v Libanon, v Bejrut, na sedemdnevni dopust, od koder so nam namenili enodnevni izlet do Damaska v Siriji, kamor smo potovali skozi starodavno mesto Baalbek. Zaradi varnosti smo si jugoslovanski vojaki lahko kupili civilne obleke in kot turisti občudovali tamkajšnje turistične znamenitosti. Prevažali smo se v velikih ameriških avtomobilih. Po vrnitvi iz Bejruta smo tisti, ki smo služili v Gazi, dobili še dodatnih sedem dni nagradnega dopusta. Preživeli smo ga v Kairu. V družbi s prijateljem iz Makedonije sva si ogledala piramide, egiptovski muzej in ulice Kaira. Med ogledom piramid smo srečali turistke, doma iz italijanske Aleksandrije. Bil sem za tolmača med njimi in našimi oficirji, ki so si zaželeli ženske družbe. Na dopustu v Bejrutu in Kairu smo pri obiskovanju muzejev in drugih turističnih zanimivost imeli pri vstopanju prednost pred drugimi turisti, kar je pomenilo, da nam ni bilo treba čakati v dolgih vrstah za vstop. Med vožnjo z ladjo

po Nilu smo na obrežju videli, kako je egiptovski oficir primazal klofuto egiptovskemu vojaku, kar je bilo za nas, jugoslovanske vojake, nekaj nepredstavljivega. Kot posebno zanimivost naj napišem, da so nas iz Kaira odpeljali na enodnevni izlet v Aleksandrijo z avtobusom, ki ga je Jugoslavija (verjetno) podarila Združeni arabski republiki. In glej ga zlomka, prav tistega dne je bil moj prvi deževni dan v Egiptu in streha avtobusa »made in Yugoslavia« je puščala. Med služenjem vojaškega roka na mirovni misiji smo dobivali plačo. Plača je bila za jugoslovanske razmere odlična. Nekateri so si pred vrnitvijo nakupili razno tehnično blago. Jaz sem kupil blago za rjuhe in zavese iz egiptovskega bombaža. Edini pravi spominek so že omenjeni album, v katerem hranim fotografije, ki so jih napravili moji sovojaki, baretka, delovna kapa uniforme, ki smo ju lahko obdržali, značka na kapi, našitki s srajčnega rokava in šal. V Jugoslavijo smo se vrnili z ladjo na Reko, od koder sem se skozi Beograd vrnil v Kragujevac do konca vojaškega roka. Vsi udeleženci mirovne misije v Egiptu smo dobili odlikovanje: na sprednji strani sta grb OZN in napis UNEF, na zadnji pa napis »In the service of peace«. Šestega avgusta 1962 sem bil odpuščen iz JLA.

Bogdan DIVLJAK

Spomini in vtisi sinajskega veterana

Dovolite mi, da v smislu kolegialnega druženja sinajskih veteranov Slovenije, uresničenega in omogočenega na pobudo gospoda Janeza Mejača, tudi sam spregovorim o nekaterih vtisih, porojenih iz izkušnje, ki nas povezuje že vsa ta leta, vse odkar smo kot pripadniki mirovne misije Združenih narodov UNEF 1 leta 1963 odpotovali v daljni Egipt.

Kot komandir oziroma podčastnik sem v naš tabor Mala Jugoslavija na Sinaju pripotoval junija 1963 kot pripadnik štirinajstega od dvaindvajsetih kontingentov ZN, kolikor se jih je na tem območju zvrstilo. Večji del časa sem s svojo enoto preživel v Jemnu, državi, ki je bila vpletena v tedanjo krizo na Bližnjem vzhodu. Območje našega delovanja je bilo na meji med Jemnomo in Savdsko Arabijo, na tako imenovani demarkacijski črti, ki je s svojim obstojem pričala o politični volji svetovne javnosti, da se znova vzpostavi mir. Naša prisotnost je imela namen zagotoviti premirje. Nalogo smo uspešno opravili, saj smo bili prvi in zadnji kontingent, ki je bil napoten na to lokacijo; monarhijo v Jemnu je zamenjala republiška ureditev; novembra 1963 smo se vrnil domov, brez izgub, polni novih vtisov, ki so nam obogatili in popestrili življenje, tako profesionalno kot osebno.

Jugoslovanska misija na Sinajskem polotoku, kjer smo bili nastanjeni, je sodelovala pri reševanju krize na Bližnjem vzhodu med Izraelom in Egiptom. Do krize je prišlo, ker je Egipt nacionaliziral Sueški prekop, zato so ga napadli Francija, Velika Britanija in Izrael. Organizacija ZN je v ta namen ustanovila mirovno misijo UNEF. Njena glavna naloga je bila zagotoviti in nadzorovati prekinitev spopadov ter umik britanskih, francoskih in izraelskih enot. SFR Jugoslavija je bila ena od desetih držav, ki so prispevale svoje enote.

Veliko je stvari, ki bi jih lahko opisal, vendar se mi zdi, da je sama misija čisto dobro, še več, zelo dobro predstavljena in opisana v diplomski nalogi z naslovom »Mala Jugoslavija na Sinaju«, ki jo je spisal gospod Nikola Baržić (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper, 2010). Sicer nisva pripadala istemu kontingentu, vendar to ni ovira razumevanju naše mirovniške izkušnje. Svojevrstnost izkušenj pripadnikov kontingentov je pač vidik osebne izkušnje vsakega od nas.

Sam se živo spominjam dne, ko smo se med izvidnico (zaradi naše napake) oddaljili od demarkacijske črte. Izvajali smo uvid v stanje na terenu, pozvani od lokalnega prebivalstva, ki se je pritožilo nad nasiljem rojalističnih enot odstavljenega kralja Mohameda El Baadra. Na lepem smo se znašli pod ognjem, na naš motorizirani konvoj se je usula ploha iz njihovih minometov, iz katere smo se, hvala Bogu, izvili brez posledic za življenje, nekoliko je nastradal le naš »džip«, ameriški dodge značilno bele

barve. To je seveda le eden od vtisov, neposredno vezan za našo nalogo, obstaja pa še cela vrsta bolj subjektivnih vtisov, notranjih doživetij, ki jih človek nosi s seboj, pa četudi sčasoma nekako pozabi nanje.

Kot posameznik sem si želel, in si še želim, s svojim življenjem pričati o tem, na kar je pozvan vsak od nas, o človeškosti, življenju v miru in blagostanju. Kot vojak sem želel s ponosom služiti svoji domovini in izpolnjevati svoje dolžnosti. Kot oficir sem si prizadeval vestno in odgovorno voditi vojake, ki so mi bili zaupani. Čeprav v tistem trenutku, ko sem bil v Egiptu oziroma Jemnu, še nisem bil oče, bi rad tole kratko poročilo sklenil prav s pogledom, ki je lasten roditelju, staršu, očetu, najverjetneje vsakemu očetu.

Bolj kot omenjeno obstreljevanje mi je namreč v spominu ostala navihana radost obubožanih jemenskih otrok, ki so nas pričakali tistega junijskega jutra v jemenski luki Hodeida, ko smo se prvič znašli na vročih afro-azijskih tleh.

Polni negotovosti smo prenočili na odprtem morju in se ob sedmih zjutraj, ko se je odprla luka, previdno približali obali. Nismo dobro vedeli, čemu gremo naproti, saj smo imeli nasprotujoče si informacije, morali smo biti pripravljeni na vse.

Tudi ob tej priložnosti se je vse dobro končalo. Prebivalstvo, ki je pred kratkim odstavilo svojega kralja, ki je s pomočjo Britancev pobegnil v Savdsko Arabijo, zakrinkan v ženska oblačila, nas je pričakalo s pesmijo na ustih, še posebno jugoslovanski vojaki in starešine smo med njimi uživali velik ugled.

V nekaj urah, ko so nam pomagali pri raztovarjanju naše ladje Zemun, smo se tudi mi odzvali prisrčnemu sprejemu; z veseljem in obenem tesnobo v srcu sem opazoval obraze številnih otrok, ki so se v gostih gručah kar gnetli okoli nas, željni še tako majhnega spominka, predvsem pa sladkarij, ki bi vsaj za hip pregnale grenkobo iz njihovega negotovega življenja.

Tedaj sem tudi sam presunjen dojel, presenečen, tako rekoč z nekakšnim občutkom »zadrege«, da nisem zgolj človek, zgolj vojak, da nisem le oficir, temveč na neki temeljni, tisti najpristnejši, človeški ravni tudi sam – otrok.

Kot nekakšen tektonski duševni premik, komajda zaznaven, pa vendarle usoden, sem se v tistem okolju, daleč od doma, daleč od staršev, ki so me z njo vzgojili, spomnil na tisto molitev iz otroštva, tisto svetovno znano molitev, ki se začne z besedama: »Oče naš.«

Kdo poreče, da je vse skupaj patetično, da takšno umovanje ne pritiče vojaku, a to lahko pomisli kvečjemu nekdo, ki živi v neznanju, jaz pa dobro vem, da je, kot sem izvedel, Bogu Biblije ime SAVAOT.

To ni lastno ime. V hebrejščini ta beseda pomeni »vojska«. Gre za rodilnik množine samostalnika »vojska« – torej Bog vojska, Bog nad vojskami.

Za konec bi se rad zahvalil gospodu Mejaču, komandantu sinajskih veteranov, in vsem svojim kolegom, z željo, da se še kdaj srečamo.

Božo DRAŠČIČ

Spomini na čas, ki sem ga preživel na Sinaju

Rojen sem 15. junija 1941 in stanujem v Ljubljani. Vojaški rok sem služil v Karlovcu v kraju Turanj. To je bila majhna, zelo stara vojašnica, ki so jo pozneje porušili. Vojaški rok sem začel služiti konec marca leta 1963. Bil sem aktiven nogometaš, obenem sem se ukvarjal tudi z drugimi športi, kot so rokomet, košarka in tenis. Tu so me opazili in me predlagali za športno četo. Iz zagrebške vojne oblasti smo se zbrali v Zagrebu, kjer smo opravili zdravniške preglede. Od tod smo bili premeščeni v Beograd na Banovo Brdo, kjer smo se zbrali iz celotne Jugoslavije. Po enomesečnih pripravah smo 3. decembra 1963 z Reke odpluli z ladjo Jugoslavija proti Sinaju oziroma pristanišču Port Said. Novembru tistega leta se je zgodil atentat na predsednika Združenih držav Amerike, tako da je bila kar malo mučna situacija. Bili smo 15. odred, nastanjeni v kraju El Ariš. Spominjam se, da sem večino časa preživel na tekmah in treningih. V športni četi je bilo zelo veliko dobrih športnikov iz raznih športnih panog. V spominu mi je ostal Miodrag Mitrović, ki je dvakrat osvojil zlato rokavico v boks, rokometas Rabata, košarkar Stevanović, nogometaš Galić – brat reprezentanta Milana Galića. Mislim, da smo bili edina izmena, ki je zmagala v seštevku vseh športov, za kar se nam je komandant polkovnik Tihomir Saretski, ki je bil veliki ljubitelj športa, osebno zahvalil. V spominu mi je ostalo tudi srečanje oziroma predaja raporta poveljniku vseh sodelujočih držav na Sinaju, brazilskemu generalu Pjavi Salvesu. Mislim, da je bilo to na opazovalnici, ki se je imenovala El Kuntila. Prav tako se spominjam dopusta, ki sem ga preživel v Kairu z ogledom znamenitosti in ogledom Aleksandrije. Občudoval sem arhitekturo in kulturo Egipta. Ker sem po poklicu gradbene stroke, sem se spomnil profesorja, ki nam je predaval zgodovino arhitekture, in videl, kako bogato znanje je imel. Čas, ki sem ga preživel na Sinaju, mi je ostal v lepem spominu, čeprav je od tega minilo že veliko let. Domov smo se vrnili okoli 10. junija leta 1964. Vrnili smo se v Karlovec, šel sem na redni in nagradni dopust ter končal služenje vojaškega roka.

Ciril FLAJS

Spomini na leta služenja vojaškega roka

Kot vsak zdrav fant sem tudi jaz moral oditi na služenje vojaškega roka. To se je zgodilo februarja 1958. Dodeljen sem bil v »saobračajno jedinico« v Skopju. Po tečaju za voznika sem postal inštruktor. Vozil sem tovorno vozilo »fordcon« z volanom na desni strani. Po šestih mesecih smo se morali jaz in še šest tovarišev oglasiti na komandi. Komandir naše čete nam je povedal, da smo dodeljeni v enoto, ki bo šla na Sinaj služiti mednarodnim enotam. Na začetku se mi to ni zdelo nič posebnega, pozneje pa so prišli tudi pomisleki, kako bo tam. Slišali smo, da se tam tudi streljajo. Lahko smo se sami odločili, ali bomo šli ali ne. Eden je takoj rekel, da ne gre, preostali pa smo se odločili, da gremo, pa bo, kar bo. Iz cele skopske avtošole se nas je nabralo prek dvajset. Dobili smo nove uniforme in čevlje z gumijastimi podplati ter nogavice. To je bilo pravo razkošje, saj smo do takrat imeli okovane čevlje, namesto nogavic pa »šuhfece«.

Prišel je dan odhoda. Z vlakom smo se odpeljali v Beograd. Tam se nas je zbralo okoli 350. To je bila prva polovica pete izmene, druga polovica je prišla en teden za nami.

Med služenjem na Sinaju smo imeli tudi dvakrat po deset dni dopusta. Pred odhodom na dopust smo imeli predavanje o obnašanju in stikih s civilisti. Opozorili so nas predvsem na nevarnost druženja s prostitutkami, ki jih je bilo res veliko, čeprav jih je policija strogo preganjala. Dopust smo preživeli v Kairu. Stanovali smo v hotelu Gejzira. Od tod smo hodili na izlete s taksijem. Ogledali smo si delto Nila, piramide, faraonov dvorec, živalski vrt in še kaj. Vse to smo si lahko privoščili, ker smo dobivali mesečno nagrado približno 17 funtov. To je bilo približno toliko denarja, kot ga je v Sloveniji dobil kvalificirani rudar. Za privarčevani denar smo si ob odhodu lahko tudi kaj kupili.

Po dopustu pa spet dolžnosti. V prostem času smo se ukvarjali s športom (odbojka, nogomet, tenis) in igrali karte. Hodili smo se tudi kopat v Sredozemsko morje, ki je bilo od našega tabora oddaljeno 15 minut. Imeli smo tudi svoj kino, ki ga je upravljal vojak iz Laškega. Filme smo lahko gledali vsak večer. Obiskale so nas tudi pevske skupine iz Jugoslavije, peli sta nam tudi Beti Jurković in Tereza Kesovija. Takrat smo se počutili kot doma.

Imeli smo tudi stike z egiptovskimi vojaki. Nekoč me je egiptovski vojak s tovornjakom prehitel in kazal, naj ustavim.

Večkrat smo se srečali tudi z beduini. To so prebivalci sinajske puščave. So skromni, revni ljudje. Nosijo obleko, ki jih varuje pred vročino podnevi in hladom ponoči. Ko smo se srečevali, so govorili: »Tito, Naser – sava, sava.« Ko si to slišal, si že vedel, da pričakujejo miloščino v denarju ali hrani. Bivali so v kolibah ali podzemnih bivakih.

Imeli smo tudi zbor celotnega odreda. Takrat nas je prišel pogledat in pozdravit komandant vseh odredov general Burns. Bil je Kanadčan. Povedal je, da se je bojeval že v prvi svetovni vojni skupaj z Jugoslovani. Še tisto leto se je upokojil. Mesec pozneje je prišel na obisk z generalom Burnsom tudi generalni sekretar OZN, gospod Dag Hammarskjöld, ki je pozneje preminil v letalski nesreči v Severni Rodeziji oziroma danes Zambiji.

V sestavi Združenih narodov so bili takrat kot mi še Švedi, Norvežani, Indijci in Kanadčani; Kolumbijci pa so takrat, ko smo prišli mi, zapustili Sinaj. Jugoslovanski vojaki smo čuvali predvsem mejo med Egiptom in Izraelom. Za sodelovanje v mirovni enoti OZN je general Burns vsem podelil odlikovanja.

Po šestih mesecih življenja na Sinaju smo se v začetku maja 1959 vrnili v Jugoslavijo vsak v svojo vojašnico, kjer smo dobili iste zadolžitve kot pred odhodom.

Foto: Janez Mejač

Jožef FRIC

Pesem o Sinaju

Pošiljam vam pesem o Sinaju in pesnitev o potovanju in bivanju na Sinaju, oboje sem napisal v obliki pesnitve v rimah. Dogodki so resnični, doživeti s sotovariši, z enim sem bil v Ljubljani na prvem srečanju sinajcev, z dvema pa nisem bil v stiku, ker ju ni bilo. Naj omenim, kaj je bilo takrat posebnega z nami Slovenci. V našem vođu smo bili štirje Slovenci, in sicer Jožef Fric, Jože Planovšek, Jože Kovač in Anton Segina. Bili smo trije Jožeti in Anton, vsak je imel posebno zadolžitev. Jaz sem bil agregatist, Planovšek je bil bolničar, Kovač kinooperater, Šegina pa za obrambo pri delovnem stroju kanadskega vojaka. Vsi štirje smo prehodili, prevozili in si ogledali lepote in znamenitosti, ki sem jih navedel v pesnitvi. Od vseh v vođu sem doživel najlepše, najznamenitejše stvari, saj sem imel srečo, ko sem bil bolan in sem prepotoval celo mejo. Na Sinaju smo bili v drugi polovici 15. izmene 1963–1964.

MOJA POT V EGIPT

*Tito mladim je dejal,
da vsak sposoben bo vojak postal;
odšel sem na pregled,
odpotoval v širni svet.*

*V Bosno pot me je peljala,
majhna kompozicija je na postaji stala,
tisti čas je doli ozkotirni vozil vlak,
česar ni mogel videti vsak.*

*Reki, ki skozi mesto teče,
Ukrina se reče,
Derventa je še sedaj,
kjer vojak sem bil tedaj.*

*Starešina čete me pozval,
na pogovor pred njim sem stal,
omenil sem mu še brigado;
takrat se to slišalo je rado.*

*Zapomnil si me je kot brat,
zares, Branko Ljolić me imel je rad,
ko sem bil že star vojak,
naredil novi sem korak.*

*Poslal me štab je v Sarjevo, da pregledajo mi
zdravstveno zadevo, istočasno bi moral v
bolnici ostati, tamkaj mandeljne ven dati.*

*Dobra uslužbenka me pouči, na
pregled prej idi ti! Če sposoben ti ne
boš, idi v bolnico, pregled pa v koš.*

*Tako sem naredil, na pregledu zdrav
sem bil, ko sem zjutraj šel k zdravniku,
presenečenje je bilo veliko.*

*Kaj kmalu sem se poslovil, na priprave
v Sarajevo se napotil, štirinajst dni sem
lenobo pasel, v duhu pa v borca rasel.*

*Malo si ogledal Sarajevo, a že spet
odšel sem – evo, vlak je proti Beogradu
odbrzel, nas vojake borce s sabo vzel.*

*Voždovec je stara že kasarna, ko v
njej marsikateri tarna, meni bilo je pa
lepo, sosed moj je bil tam prav tako.*

Tudi v Sarajevu sem bratiča imel, k
njemu na obisk odšel, začudila oba sta se
močno, ker sem srečo imel lepo.

Naj povem sedaj, kaj sem s pregledom
jaz tedaj.

To bilo je pa tako: tisti čas na
Sinaj se je šlo.

Piše se triinšestdeseto se leto, ko je Skopje
bilo prizadeto, tudi Kennedy je takrat bil
umorjen, strašen zločin je bil storjen.

V Beogradu smo en mesec ostali, malo
mesto spoznali, dobili številna cepiva, ki
so za bolečine bila kriva.

Obiskal me tudi je brat, s
sosedo pripeljal se rad, nihče
tudi ne ve, če se vidimo še ali
ne.

V Egiptu je vojno stanje bilo, na
stražo smo odpotovali zato. Izraelci
so napadli Egipt, njih vojak pa se je
moral skrit.

Združeni narodi so države pozvali, zato smo
Jugoslovani vojake dol dali, ponosen tisti je bil,
ki je v Združenih narodih vojsko služil.

Kot sem že dejal, je kontingent v
Beogradu pristal. Bili smo že stari
vojaki, politično pa še neenaki.

Tudi to smo prestali, nekega dne na
vlak se podali, potegnil vlak nas do
Reke, sorodniki stisnili roke so neke.

Mene nihče ni pospremil, tisti,
ki prej se je oženil, s težavo je
stisnil roko, kdo ve, kaj jutri mu
bo.

Jugoslavija ladja nas nosi, ustavite
brod! marsikdo prosi, ker bruhanja
bilo je obilo, da se je iz ust kar kadilo.

Morja navajen ni bil nihče, zato morska
bolezen položi nas vse, a tudi to je minilo,
ko se je jutro zdanilo.

Obale ne vidim sedaj, vode je
obilo da kaj, ribe skačejo iz vode,
spremljajo nas brez nezgode.

V Port Saidu stopimo na vlak, ki je takšen
kot vsak, le ventilatorji se vrtijo, da vroč
zrak ohladijo.

Ponoči se vozimo ob Sueškem kanalu, lepote
potniških ladij se videti dalo, saj luči so jih
razsvetljevale, vse velike in male.

Prispeli smo tako v kraj, ki se El Ariš reče
še sedaj, tam stopili spet na tovornjake,
da odpeljejo na mejo nas vojake.

Ko bili smo na vode razdeljeni,
smo dolžnosti dobili eni.
Meni komandir je dejal,
da bom električar postal.

El Amr prvi bil je logor naš,
nič kaj nismo bili srečni baš,
tako na stražo eni so odšli,
ko so meni stroji v roke prišli.

Svetil sem čez dan ali v noč,
kadar je bil kino pač navzoč;
takrat smo kino še imeli,
da smo bili zadovoljni in veseli.

Bojazni ni bilo nobene,
na stražo niso poklicali mene,
samo dežural sem do polnoči,
ko so se pogasile luči.

Siromaki beduini so prosili,
naj bi hrano jim delili.
Res, pomije in ostanke so imeli,
še kako so radi jih pojeli.

Beda in vročina,
zraven tudi kakšna mina;
tudi naši žrtve so postale,
ko so na mino zapeljali.

To bilo je nekaj let prej,
ko je pisalo: na mino poglej!
Saj avto ni imel oči,
nesreča se zato zgodi.

Minilo je petinštirideset dni,
ko smo v glavni logor spet prišli.
Počivali so eni nekaj dni,
ko drugim slabše se godi.

Spet sem agregat prevzel,
da ne bi na stražo šel,
redarstvo mi tudi ni bilo mar,
počival sem še kar.

Mesec in pol je hitro minil,
nazaj na mejo se vod je napotil.
Tokrat pa nad Akabski zaliv,
kjer sem tudi na straži bil.

Bil sem na straži,
s tem pa komandir me draži,
delo je moje razsvetljava bila,
nikakor pa straža spet ta.

Kaj hitro je okvara prišla,
ko je cev za gorivo počila ta,
takrat sem nehal stražo držati,
ob stroju sem moral ostati.

Omeniti moram sedaj,
kako sem zbolel tedaj.
Grlo boleče sem namreč dobil,
z injekcijo se nisem pozdravil.

Odloženo bilo je tako,
da me v ambulanto dajo.
Priletel je avion znan,
ki nas oskrbel s hrano tretji je dan.

Dober se DC 3 dvigne,
dvesto kilometrov mine kot migne,
ostal sem teden dni bolan,
užival sem skoraj vsak dan.

Spet je mali avion poletel;
ponovno sem na stražo šel,
tokrat gledal sem zaliv,
ki je Akabski bil.

Zameril sem se kapetanu,
ki na ogled prišel je rano,
nisem raporta mu dal,
zato mi nagrade ni predal.

Seveda v rit so lezli nekateri,
Slovenci prvi – pri moji veri,
na svoje so rojake pozabili,
nagrade drugi so dobili.

Nič kaj nisem jezen bil,
nagrado drugo sem dobil.
En teden na dopust v Kairo iti,
to se ne more pozabiti.

Vlak v Kairo je prispel,
v hotel Scarabe sem jaz odšel,
kjer tudi drugi so bili,
ko smo na izlet odšli.

Avtobus nas v Aleksandrijo popelje,
Farukovo palačo gledati je res veselje,
številne sobe so v njej,
danes drugače je kot prej.

Kralja Naser je pregnal,
vojni čas je nato nastal,
zato smo v Egiptu bili,
da smo jih mirili.

Mogočne katakombe so sklesane,
v njih kosti pokojnih dane,
v globino segale so dol,
strah prevzema nas vse bolj.

Neki dan smo obiskali piramide,
po lepi cesti se do njih pride.
Vstopili smo v eno od čudes,
saj je Keopsova piramida to zares.

Po kamenitih stopnicah gor gremo,
da o Keopsu kaj zvemo.
Preprosta grobnica je sredi piramide,
visoko gor se do nje pride.

Nič posebnega nihče ne vidi,
vendar vsakdo pogledat idi,
ki imaš denar in čas,
saj je veličastno to za nas.

Na konju sem se slikal jaz,
ohranil spomin za vas,
ki boste tole brali in
slike komu pokazali.

Po Nilu smo se še vozili,
v katakombe boga Apisa zavili,
on je sveti bik – žival,
Ramzes mu je prvi čast izkazal.

Štiriindvajset grobnic je bilo,
vse v marmorju so to,
ko je Keops v navadni bil;
le kaj je grešnega storil?

Alabaster je na piramidah bil,
iz njega je Mohamed džamijo zgradil.
Posnel je alabaster ves,
iz njega stoji džamija zares.

Tudi v njej sem bil,
copate si na noge nataknil,
da oskrunil nisem običaj,
ki je pri Alahu že od nekdaj.

Dolino kraljev nismo obiskali,
zato pa so nas v muzej poslali.
Tam mogočne mumije ležijo,
obiskovalci nanje ostrmijo.

Mogočni Tutankamon je zlat,
v sedem zabojev je bil dan takrat.
Prvi ves okrašen – je zlato,
drugi večji pozlačen samo.

Pet zabojev je oglate oblike,
ko sta dva kot človeške slike.

Danes se čudimo mi,
kaj je navdihovalo takratne ljudi.

Ramzes drugi ni tako bogat,
čeprav je bil najbogatejši takrat,
ostali tudi niso tako okrašeni,
bolj skromno so v grob položeni.

Bilo je zanimivo,
da sem bil v Egiptu, mi ni krivo,
še bi šel nazaj v tiste kraje,
čeprav sem doma najraje.

V Egiptu sem bil od leta 1963 do 1964,
ko sem se vrnil v matično enoto v Dervento.

Kdor ima denar in priložnost,
naj to izkoristi in obišče eno od čudes

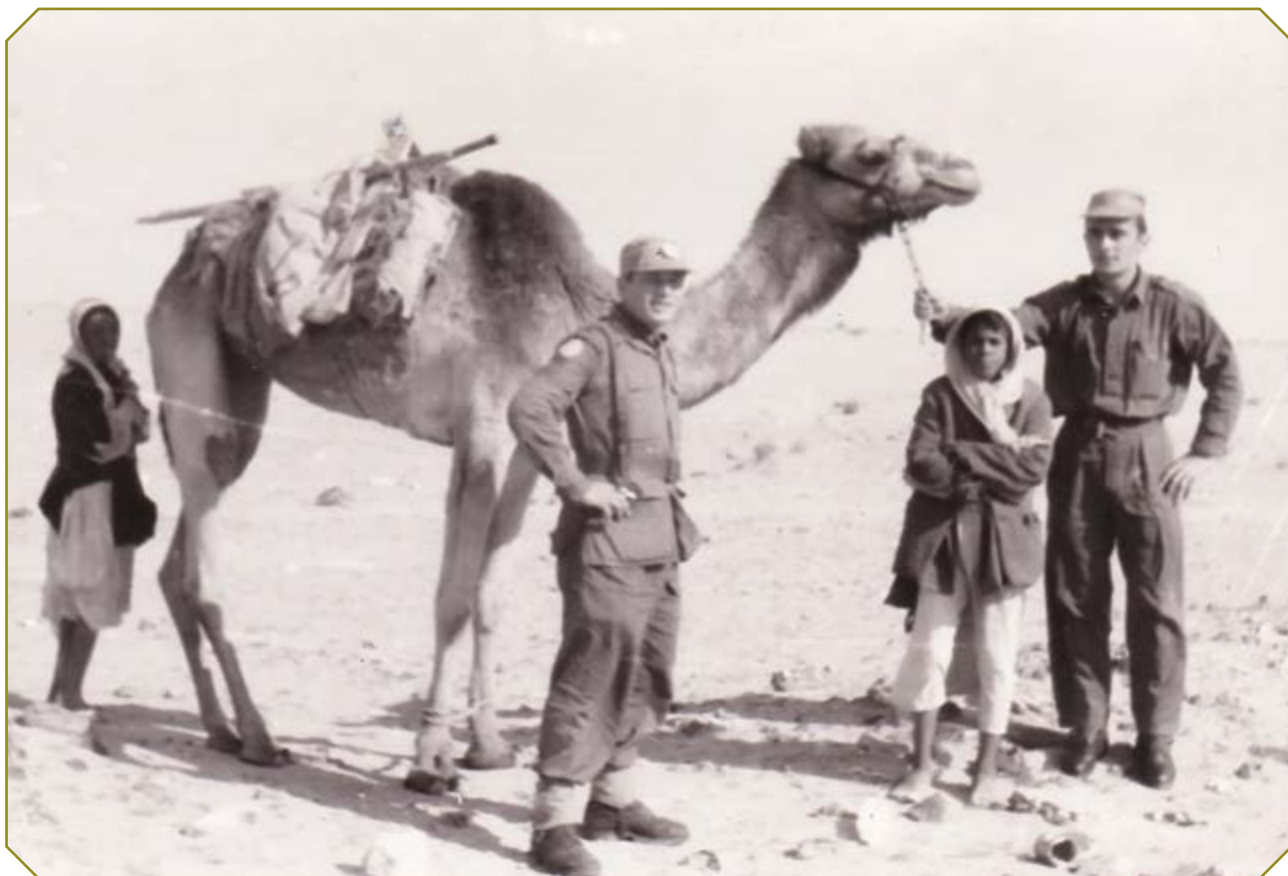
PESEM O SINAJU

Bil sem daleč v tujem kraju,
tam, kjer mira ne poznajo,
puške pokale so zle,
pesem njih nam vse pove.

Sredi bel'ga dneva sonce vroče žarke seva,
pesek širi se tako;
njega vidi le oko.

Na Sinaju sem bil vojak,
to ne more biti vsak,
v mirovnih silah je lepo
in videl sem Sinajsko goro.

Mojzes tam je še živel,
ko je v deželo Sveto šel;
a ostal je pesek na Sinaju,
v tem nemirnem kraju.

Martin GUŠTIN

V 8. izmeni na Sinaju

Na Sinaju sem bil od junija do decembra 1960, v 8. odredu JLA kot razvodnik, izvidnik mitraljezec na oklepnem avtomobilu, imenovanem skavter (op. odg. ur. *M3 Scoutcar*).

Bil sem prisoten na dveh mejnih postojankah, El Amur in El Kuseima, kjer sem patroljiral na meji, bil sem na opazovalnicah in skupaj z voznikom skavterja v pripravljenosti pred opazovalnico (El Sapka?), od koder bi, če bi bila nevarnost, odpeljali svoje opazovalce v tabor El Kuseima na varno. To je bila dnevna opazovalnica. Blizu tega območja se je neke noči zgodil premik egiptovske vojske na naše nove položaje, kar pa smo izvedeli po radijski postaji Izraelcev, ki so za začetek predvajali kakšno jugoslovansko pesem, nato pa svoja poročila v srbohrvaščini. Tistega dne so predvajali meni zelo ljubo koroško ljudsko pesem »N' mau čez Izaro«. To pesem slišati sredi puščave in daleč stran od domovine je bilo res nekaj posebnega.

Spominov na tiste čase je še precej. Od spoštljivega odnosa civilistov in vojakov, s katerimi sem prišel v stik, do velikega zaupanja, kar se je zelo lepo pokazalo na poti na dopust v Kairo z vlakom, kjer smo »nahecali« oborožena egiptovska spremljevalca, da sta nam podrobno pokazala svoje orožje in smo ga v kupeju razstavljali in sestavljali.

Bil sem tudi na paradi ob dnevu OZN leta 1960 pri Gazi, kjer pa so naši vojaki tako strumno in odločno korakali, da so vsi prisotni na tribuni edino njim kot eden vstali in ploskali. Stal sem na izhodu iz parade med tujimi vojaki OZN in tudi oni so bili po mojem mnenju zelo navdušeni, čeprav jih nisem razumel, kaj govorijo.

Takrat smo vsi dobili en teden dopusta v hotelih v Bejrutu, od koder pa sem šel še na izlet v Damask. Kot nagrado sem dobil še en teden dopusta v Kairu, od koder smo šli tudi do delte Nila. Vse skupaj je bila lepa priložnost videti in doživeti arabski svet, tako drugačen od našega.

Mislim, da je bila misija OZN upravičena, saj je zagotavljala sorazmerni mir na tem območju za dobrih deset let. Meni osebno je veliko dala in nikakor mi ni žal, da sem bil tam, čeprav razmere vedno niso bile idealne.

Veselilo pa me bo, če boste sedanji mirovniki našli kotiček v spomin na Slovence mirovnike, čeprav smo bili pod drugo zastavo.

Ivan HAJDINJAK

Kratek opis služenja v mirovnihi silah Združenih narodov

Mirovne sile Združenih narodov ali modre čelade so skrbele za premirje na Sinajskem polotoku in preprečevale vojno med Izraelom in Egiptom.

Na služenje vojaškega roka sem bil vpoklican 24. februarja 1958, vojaški rok pa sem služil na Reki (Trsatu) kot inštruktor v »avtoedinici«. Ker sem bil dober vojak, sem bil po štirinajstih mesecih služenja vojaškega roka izbran, da grem na Sinaj k mirovnim silam OZN. Biti pripadnik mirovnihi sil je bila tedaj čast. Z Reke so nas poslali v Zagreb na priprave. Med drugim smo vozniki morali opraviti mednarodni vozniški izpit, imeli pa smo tudi izobraževanje »pogovorne« angleščine. Po štiridesetih dneh priprav smo se vrnili na Reko, od koder smo z vojaško ladjo Jugoslavija odpotovali v Port Said. Potovanje je trajalo približno 96 ur, nakar smo z vlakom nadaljevali pot do El Ariša, ki je trajala nadaljnjih 12 ur. Po izstopu z vlaka smo komaj gledali, saj smo imeli oči polne peska. V El Arišu so nas razdelili v čete, dodeljen sem bil v inženirsko četo šestega odreda JLA. Zadolžen sem bil za tovornjak GMC (tako imenovani vojaški kamion džems), s katerim sem prevažal vojake na izmene, inženirce pa na delo na cesti, kajti naša četa je bila zadolžena za gradnjo nove ceste blizu izraelske meje. Razmere za delo so bile zelo težke, kajti teren je bil kamnit, delali smo brez strojev, z lopatami in krampi, v vročini, ob pomanjkanju vode, prisotne pa so bile tudi mine. Nenehno je prežala nevarnost, da kdo stopi na njo. Da se to ne bi zgodilo, smo s tovornjaki vzvratno vozili po predvideni trasi in tako preverjali prisotnost min. Moj tovornjak in z njim jaz sva ostala nepoškodovana. Po izgradnji ceste smo se vrnili v El Ariš, kjer smo imeli pregled urejenosti voznega parka. Pregled je izvedel general Burns, ki je nas voznike odlikoval. Prejel sem tudi čin desetnika.

Vsak udeleženec mirovnihi sil je bil nagrajen tudi s 16 dnevi dopusta. Osem dni dopusta sem s prijatelji preživel v Bejrutu, Baalbeku (Libanon) in Damasku (Sirija). Preostalih osem dni sem izkoristil za ogled Kaira, Aleksandrije, delte Nila, Egipta in egiptovskih piramid. Po šestih mesecih služenja v mirovnih silah sem se vrnil domov. Pot domov mi je ostala v spominu, saj smo pluli v močni burji. Štiriindvajsetega februarja 1960 sem končal služenje vojaškega roka, ki je trajalo 24 mesecev.

Valentin HREN

Opis dogodka septembra 1958 na vožnji obiska stražarnice na meji med Egiptom in Izraelom od El Ariša do Arabskega zaliva

S kapetanom čete »pozadine«, pod katero so spadali kurirji, stražarji, kuharji, radiovezisti, saniteta ter štab odreda v taboru El Ariš, sva šla na obisk teh postojank. Kolegom sva peljala pošto in nekaj nujne opreme. Razdalja od El Ariša do Arabskega zaliva je bila približno 250 kilometrov. Pred odhodom mi je komandant polkovnik Jože Ožbalt naročil, da greva naslednji dan v Kairo. Ko sva se proti večeru s kapetanom vračala od Akabe proti El Kuntili, sva dobila sporočilo, da so v Jordaniji ubili kralja in prestolonaslednika ter da so zastražene vse ceste ob egiptovski meji in da iščejo atentatorje. V El Kuntili so svetovali, naj ostaneva na naši postojanki zaradi nevarnosti, ker pa mi je komandant našega odreda naročil, da gremo naslednji dan v Kairo, sem se odločil, da nadaljujem pot proti El Arišu. Po nekaj deset kilometrih sva s kapetanom naletela na prvo zaporo ceste. Na cesti so bile postavljene železne ovire, okrog njih pa egiptovska vojaška straža z orožjem »na gotovo«. Ker je bil že mrak, sem imel na avtomobilu prižgane luči. Pred oviro sem avto ustavil. Govorila sva, da sva pripadnika modrih čelad, vendar nama niso verjeli. Do avta sploh niso pristopili. Ko sem želel nadaljevati pot, so se postavili na cesto z orožjem v roki. Prosil sem kapetana, naj gre iz avtomobila in pokaže oznake na rokavih – grb UN in jugoslovansko zastavo. Bilo ga je strah in tega ni želel storiti. Ni bilo druge rešitve, zato sem sam stopil pred avto z dvignjenimi rokami ter pokazal oznake na obleki. V trenutku so odložili orožje, pristopili k meni ter govorili besede »Sava, sava – Tito, Naser«. To je pomenilo, da sta Jugoslavija in Egipt prijateljski državi. Dovolili so nama nadaljevati pot, vendar sva do prihoda v El Ariš imela še deset takih zapor na cesti. Na naslednji sem šel takoj pred zaporo pokazat oznake na oblekah, na preostalih zaporah pa je to opravljal moj spremljevalec, kapetan čete v štabu odreda v El Arišu. Bilo je zelo nevarno, vendar sva imela srečo, da se je končalo uspešno.

GAZA

Opis dogodkov oktobra 1958 na vožnji od Gaze do El Ariša

V Gazo smo se odpeljali komandant našega odreda Ožbolt, prevajalec, radiovezist in jaz kot voznik. V štabu poveljstva v Gazi so se zbrali vsi komandanti vseh devetih držav, ki smo bili na mirovni misiji (Kanadčani, Švedi, Norvežani, Finci, Indijci, Kolumbijci, Brazilci, Jugoslovani itn.). Sestanek je sklical general Burns kot komandant vseh odredov UN.

Malo po polnoči se je končal posvet in nekateri komandanti so se poslovili, ker je bila delna izmena poveljstva z novim. Ko smo se vračali, nas je začela spremljati ekipa oboroženih komandosov z vozilom. Ko smo prišli v bližino Rafe (rafinerija), nas niso spustili naprej, saj so pred nami stalno zapirali cesto.

Poskusil sem na vse načine opozoriti, da želimo naprej. Signaliziral sem z lučmi, sireno, naletom za njihovo vozilo, vendar so samo dvignili orožje proti nam. Od nas sem imel orožje samo jaz, preostali so bili v paradnih uniformah.

Komandant je od mene zahteval pištolo in dejal, da je moja dolžnost, da se rešimo. Dogovorili smo se, da bom nekako poskušal prehiteti, zato sem jih opozoril, naj se spustijo nizko in se dobro držijo.

Po več poskusih mi je uspelo prehiteti vozilo pred menoj v zelo nevarnem ovinku. Takrat so začeli streljati proti nam, uspelo se nam je oddaljiti brez žrtev. Poškodovana sta bila avtomobil ob strani in ponjava. Krogle so glasno žvižgale nad glavami. Seveda smo imeli srečo. Pot smo nadaljevali in srečno prispeli v El Ariš in šele tam mi je polkovnik Ožbolt vrnil pištolo. Za nagrado sem dobil dodatni dopust v Kairu, pred tem pa sem bil s kolegi tudi sedem dni na dopustu v Aleksandriji.

Foto: Janez Mejač

Peter HRIBAR

Življenje vojaka Slovenca na Sinaju

1. Da naši fantje služijo vojsko tudi v Egiptu na Sinaju, se mi še sanjalo ni, dokler mi ni starejši gospod prav s ponosom govoril, da njegov sin služi vojsko v Egiptu na Sinaju v Organizaciji združenih narodov v okviru UNEF-a. Kaj to pomeni, sem se pozanimal pozneje, ko mi je govoril o sinovih doživetjih. On je bil v prvi skupini tedanjega odreda. Pozneje sem izvedel, da tedanja JLA pošlje vsakih šest mesecev vojake na to mirovno misijo. Da bi bil jaz deležen te sreče, si še v sanjah nisem upal predstavljati. Čez približno pol leta pa sem tudi jaz dobil poziv za v vojsko. Šel sem v »avtoedinico« v Skopje.
2. Vozili smo se dva dni, da smo prišli do skopskih vojašnic, kjer sem preživel približno leto dni. Prve mesece je bilo zelo žalostno. Slovenskega jezika nismo slišali, razen ob večerih, ko smo bili prosti kakšno uro in smo zapeli kakšno slovensko pesem. Če smo se pa včasih sestali skupaj Slovenci, pa že ni bilo prav, češ kaj pa Janezi spet težijo. V Skopju sem opravljal delo inštruktorja praktične vožnje. Od časa do časa pa sem tudi videl kakšnega vojaka, ki je imel lepšo uniformo od drugih in na levem rokavu moder grb Združenih narodov, na desnem rokavu pa jugoslovansko zastavo. To so bili že stari vojaki in imeli so tudi novejša avtomobile, s katerimi so poučevali mlajše vojake praktično vožnjo. Pozneje sem izvedel, da so to vojaki, ki so bili šest mesecev na Sinaju in da zdaj samo še čakajo, da se jim izteče dveletni rok in zapustijo vojaško življenje.
3. Ko sem bil že kakih deset mesecev vojak, so nas petnajst vojakov določili, da smo šli na specialni pregled. Takrat so nam že zaupali, da če bomo uspešno opravili zdravniški pregled, to se pravi, da smo zdravi in brez kakršnih koli zadržkov sposobni, da smo izbrani za mirovni kontingent v Egipt. Naslednje dneve smo hodili v bolnišnico po razne injekcije. Učili so nas, kako se moramo obnašati v stiku z drugimi narodi, predvsem z vojaki, ki prav tako služijo vojsko pri UNEF-u. To so bili Kanadčani, Danci, Švedi, Indijci, Brazilci in občasno še kateri drugi. Paziti moramo na obnašanje in se zavedati, da na vsakem koraku predstavljamo neuvrščeno in socialistično Jugoslavijo. Čez nekaj dni smo odpotovali v zbirni center v Zagreb, medtem pa so tudi dobili še zadnje podatke, to se pravi karakteristiko in življenjepis. Za vsakega posameznika so vedeli, kako diha. Medtem so že izbirali ekipe, kako se športno udejstvujemo, in izbirali ekipe za razna tekmovanja z drugimi državami. Tudi to je bilo pomembno, in če nisi bil nič, si imel več možnosti, da ne greš, kot tisti, ki je bil mogoče dober v nogometu. Mene že od rojstva ni zanimal noben šport, zato sem se prijavil za igranje šaha, čeprav še za kraljico nisem vedel, kje stoji. Ta stavek je pomemben, saj bom z njim pozneje opisal dogodek, s katerim sem prišel v časopis Odredski vestnik. To je bil časopis, ki je opisoval delo in razne zanimive dogodke posameznikov v taboru.

4. Nekaj dni smo bili v Zagrebu. Nato smo šli na Reko, kjer nas je že čakala ladja Jugoslavija, da nas odpelje v Egipt. Pogled na ladjo me je prijetno presenetil in kar ponosen sem bil, da se bomo pripeljali s tako lepo in veliko ladjo v egiptovsko pristanišče Port Said. Vkrkali smo se v popoldanskih urah. Na palubi so za nas že pripravili zimnice za spanje, ker kabine so bile že polne oficirjev. Posadka je bila zelo prijazna in prvič po približno enem letu sem slišal prijazne besede, s katerimi so nas povabili na kosilo ali večerjo. Glas se je slišal približno takole: »Umoljavaju se vojniki, da dođejo na večeru.« Pri nas v vojašnici pa je bilo vse samo na marš. Zjutraj je bila ob ladji že postrojena vojaška godba, da nam je zaigrala nekaj pesmi za slovo. Točno ob sedmih je ladja dvignila sidro. Kapitan je z dolgim zvočnim signalom dal znak, da se ladja odpravlja na dolgo pot od matične luke Reke.
5. Plovba po Jadranskem morju je bila zelo mirna. Občasno nam je kapitan povedal, kje smo, da se bomo kmalu ločili od jugoslovanskih voda in pripluli v Otranska vrata, kjer pa lahko računamo na pojačano valovanje, medtem pa bomo vpluli v Egejsko morje. Na poti smo srečevali zelo velike ladje, ki so plule pod različnimi zastavami. Med to vožnjo sem si tudi pobliže ogledal delo mornarjev in kapitana v kabini. Tretji dan smo pa opazili tudi mornarje, da se približujemo pristanišču Port Said, saj je bil promet na morju z velikimi ladjami podoben cestnemu prometu. Naša ladja je izplula pod jugoslovansko zastavo, po Sredozemskem morju pa je še imela obešeno egiptovsko, ob prihodu v pristanišče pa je izobesila še zastavo Združenih narodov. Do nas je priplul manjši čoln in na našo ladjo sta se po lestvi povzpela dva mornariška oficirja z visokim činom, se rokovala s kapitanom, izmenjala nekaj besed, se pozdravila in prevzela ter nas varno pripeljala na določeno mesto.
6. Izkrčevanje je potekalo dokaj natančno in hitro. Vsakemu so pregledali dokumente in prekontrolirali istovetnost. V bližini našega izkrčevanja pa so se že slišali pozdravni klici naših vojakov, ki jih bomo zamenjali oziroma nadomestili mi. Srečanje je bilo zelo kratko. Vsak je hotel vedeti, kako je pri nas in če imamo kaj vode, kajti prave vode že dolgo niso pili. Na Sinaju je bila vsa voda klorirana. Kmalu smo se vkrkali na vlak, ki ga je poganjala dizelska lokomotiva. Takih lokomotiv takrat pri nas še ni bilo. Po nekaj urah vožnje z vlakom tudi po puščavi smo prišli do baznega tabora El Ariš. Tam so nas takoj razdelili po četah, kjer je vsak dobil svojo nalogo, ki jo je opravljal naslednjih šest mesecev. Jaz sem bil dodeljen v prvo četo med same tankiste in pešadince, za vožnjo kot voznik pa sem dobil bojno vozilo skavter. To vozilo je bilo težko nekaj ton in je imelo top. Bil sem zelo slabe volje in sem pričakoval vsaj tovorno vozilo, če ne še kaj boljšega. Že po dveh dneh je naša skupina šla. Seveda so nas peljali s kolono vojaških vozil z visoko dvignjeno modro zastavo Združenih narodov na mejo v El Kuntilo, kjer smo ostali sredi puščave približno tri mesece. Med potjo pa smo se za nekaj časa ustavili v El Kuseimi, kjer so bili tudi naši vojaki in kontrolirali ter opravljali svojo mirovno nalogo.
7. Naloga naše skupine, bilo nas je okrog dvajset vojakov in en oficir, je bila, da smo hodili na izraelsko-egiptovsko mejo in poročali, ali je kaj novega. Naš telegrafist je moral vsaki dve uri s svojim aparatom klicati naš bazni tabor v El Ariš. Kadar smo šli na kontrolo z avtom, smo imeli tudi na avtomobilu in bojnem vozilu, ki sem ga vozil, visoko dvignjeno zastavo Združenih narodov. Kakšne nevarnosti se jaz ne spomnim, vendar je vedno oficir izbral, kateri smo šli na mejo. Izbral je vedno tiste, ki nismo bili poročeni oziroma nismo imeli družine. To nam je dalo vedeti, da vendar

ni bilo tako nedolžno. V taki patroli sva bila na čelu kolone vedno jaz in izvidnik, kajti nikoli ni bilo izključeno, da ne povozimo kakšne bombe in gremo vsi v večna lovišča. Vsak teden smo hodili, tudi jaz, z bojnim vozilom in za mano en tovornjak po hrano in vodo približno sedemdeset kilometrov daleč v Ras el Nakb. V ta tabor, v katerem so bili tudi naši vojaki, so nam vsak teden z majhnim letalom pripeljali hrano in druge potrebščine. Ob tem taboru je bila naravna steza za pristajanje in vzletanje. Blizu tega tabora ob Rdečem morju na izraelski strani pa je bilo manjše pristanišče Akaba. Bilo je tako blizu, da smo ga videli s prostim očesom. Pripomniti moram, da so bile te meje med Egiptom in Izraelom označene z dvestolitrskimi sodi, v katerih je bil naloženo kamenje, pa verjetno še kak eksploziv. Jugoslovanski vojaki smo imeli poleg glavnega tabora El Ariša še tabor El Amur. V tem taboru nisem bil nikoli.

8. Teh sedemdeset kilometrov smo prevozili vsak teden po zelo slabi cesti.

Ob vrnitvi v naš tabor pa se mi je enkrat zgodila nesreča s srečnim koncem. Med vožnjo mi je izpadlo prvo desno kolo in zaneslo me je nekaj metrov s cestišča. Res je bila sreča, kajti lahko bi naleteli na mino. Po radijski zvezi smo poklicali tabor v El Ariš, kaj naj naredimo. Nobeden ni hotel prevzeti odgovornosti, zato smo zelo previdno šli po kolo sami s »pipalico«, železno palico, da smo jo vtikali v zemljo, da bi ugotovili, da ni nobene mine, pobrali kolo, ki je ležalo nekaj deset metrov pred nami, popravili vozilo in se vrnili. Novim zmagam naproti. Zaradi te nesreče pa je spet nastala anekdota, saj so me objavili v Odredskem vestniku s sliko, da je vojak izumil, da se lahko avtomobil vozi na tri točke. Pri vrnitvi smo si pri nekem vodnjaku, ki so ga varovali egipčanski policisti, natočili vode, ki smo jo med potjo velikokrat tudi dajali beduinom, ki so nabirali sadeže ali pasli koze ali kamele. Ta vodnjak je bil zelo globok in z vodo smo morali zelo varčevati. Nekoč smo naleteli na majhno punčko, ki je ob poti stala vsa premražena, ker zjutraj je bilo še hladno. Njena mama jo je kar pustila, ker je nabirala sadeže. To punčko sem slikal in velikokrat se spomnim in vprašam, kaj je z njo po šestdeset letih.

9. Moja naloga v tem taboru je tudi bila, da sem z majhno motorno črpalko črpal vodo v štiri metre dvignjeno cisterno, da smo se lahko umivali.

Za božič nas je obiskala tudi zabavna skupina z lepo pevko, imen se ne spomnim.

10. Nekoč smo šli na obisk v brazilski tabor, v katerem so nas pogostili in razkazali svoj način življenja. Na koncu so nam podarili vrečo kave, saj je bila Brazilija velika pridelovalka kave. Nazadnje smo za to vrečo kave žrebali in malo je manjkalo, da je nisem dobil jaz, kar pa je bila na koncu sreča, saj ne bi vedel, kaj z njo. Takrat se pri nas še ni pila kava tako kot danes. Videl sem tudi, kako na preventiven način kmetje ob Nilu namakajo zemljo. Na koncu smo si že kar želeli iti domov.

11. Ker sem po poklicu mizar, sem zadnje tedne delal zaboje za oficirje, da so si spakirali nakupljeno blago, saj so oni dobili veliko večjo plačo kot mi vojaki.

Imeli smo pa tudi razna športna tekmovanja. Kot sem že omenil, sem se po sili razmer prijavil za šahovsko ekipo. Dali so mi soigralca, ki prav tako kot jaz ni znal igrati šaha. Kmalu so naju objavili v Odredskem vestniku kot anekdoto, da jaz in Nikolič igrava šah in da morava ob sebi imeti nekoga, da nama pove, kdaj je mat. Imeli smo tudi fanta, starega okoli deset, mogoče dvanajst let,

ki je bil vojna sirota in ga je naš odred kar posvojil, mu omogočil šolanje, dal hrano in stanovanje. Bil je prikupen mladenič, včasih so ga uporabili tudi kot prevajalca, kajti naša ambulanta je enkrat na teden pomagala tudi okoliškim beduinom in jim ponujala medicinsko pomoč. Ime so mu dali Slobodan. Tega fanta sem naučil voziti kolo, saj sem ga že kupil in je bil pripravljen, da ga odpeljem domov. Nekoč nas je obiskal tudi veliki predstavnik UNEF-a, general Burns. Pričakali smo ga s častno stražo. Na obisku smo imeli tudi neko jugoslovansko skupino, ki nam je predstavila svoj program.

12. Tako smo prišli do konca. Spakirali smo kupljeno blago, ga predali naslovljeno na domači naslov. Poštne nam ni bilo treba plačati, ker je to plačala vojna pošta. Ko sem maja prišel domov, me je že vse čakalo. V sestavu odreda v Egiptu sem bil od 8. novembra 1958 do 8. maja 1959. Med mojim služenjem ni bilo nobene smrtne žrtve niti spopadov, tako da imam zelo lepe spomine na ta čas.
13. Vožnja v Jugoslavijo je bila zelo lepa. Ob vhodu v domačo luko je kapitan dal zelo močan in dolg zvočni signal. To je bilo tudi sporočilo, da smo se srečno vrnili. Nas vojake so za en dan dali v vojašnico na Trsat nad Reko, kjer so nas spet pregledali zdravniki. Po opravljenih pregledih smo šli vsak v svojo vojašnico. Jaz sem šel v Skopje, oddal orožje in odšel domov na dopust. Domov sem prišel zelo zagorel, saj je bilo v začetku maja tam že zelo vroče. Po vrnitvi v vojašnico me je čakalo še nekaj mesecev služenja vojske. Znova sem postal inštruktor mlajših vojakov. Še vedno smo nosili lepe uniforme in tiste oznake na rokavih, ki so me pred pol leta tako zanimale, kaj je to neka vojska, ki to nosi. Zelo težko smo se navadili na hrano, kajti hrana je bila tam odlična. Jaz pa kot star vojak sem težko pričakoval, da se mi izteče vojaški rok in spet postanem civilist.

Jože HUDARIN

Vojak športnik v 16. izmeni UNEF na Sinaju

Na služenje vojaškega roka sem odšel leta 1963, in sicer v Beograd – garda.

Leta 1964 sem bil izbran za služenje v Egiptu. Bila je to XVI. izmena in je trajala do oktobra 1964.

V vojski nisem imel kakšnih posebnih zadolžitev. Moja naloga je bila, da smo dobro igrali rokomet in košarko. Na pripravah v Beogradu nas je bilo nekaj, ki smo pred odhodom v JLA trenirali rokomet ali košarko. Na začetku nismo vedeli, kako to, da smo se srečali fantje iz različnih klubov. Vendar nam je bilo kmalu jasno. Komanda UNEF-a je organizirala tekmovanja v različnih športnih panogah. Naši so to resno vzeli in zbrali smo se iz različnih klubov Jugoslavije.

Jaz sem sodeloval pri rokometu in košarki. V obeh panogah smo zasedli prvo mesto. Na slovesni razglasitvi rezultatov smo prejeli zlate medalje. Za informacijo: v košarki smo premagali Brazilijo, v rokometu pa Dansko.

Da ne pozabim, na vseh tekmah so nas spremljali naši navijači in nas včasih po končani tekmi dobesedno odnesli z igrišča.

Danijel JAGRIČ

Iz vojaške pošte 4016 Kičevo v Makedoniji na misijo OZN na Sinaj

Junija 1957, po devetih mesecih služenja vojaškega roka, sem bil v Kičevu na letnem taborjenju pod Bistro planino v šarplaninskem pogorju. Po nekaj dneh je prišlo sporočilo, da sem premeščen in naj takoj odidem v Beograd. Vožnja z vojaškim vozilom do Skopja in vlakom do Beograda je trajala do naslednjega jutra. V spremstvu so me odpeljali na VMA (vojaška medicinska akademija). Tam sem v enem dnevu opravil več specialističnih pregledov in cepljenje proti malariji. Predhodno sem imel pogovorni test o znanju angleškega jezika. Ni še minila naslednja noč, ko sem že sedel v vojaškem transportnem letalu z več oficirji, zdravniki in štirimi sotovariši. Polet je bil nam vojakom neznan. Šele na preletu Niša smo ugotovili, da letimo proti jugu. Po pristanku na atenskem letališču in zajtrku z našimi diplomatskimi predstavniki smo izvedeli, da gremo na Sinaj, kjer je nastanjen naš odred V. misije UNEF. Po preletu Sredozemskega morja me je osupnil pogled na velikansko Nilovo delto. Pogled na sinajsko puščavo je bil pretresljiv zaradi pogorišč in ruševin naselij. Končno smo pristali na letališču v El Arišu, kjer je bil naš odred, imenovan Mala Jugoslavija. V glavnem taboru nisem ostal dolgo, razporejen sem bil kot terenski tolmač za stike s tujimi oficirji, posebno z opazovalci UNEF-a. Angleško v našem štabu so poleg komandanta, ki je končal Kraljevo vojaško akademijo v Londonu, govorili redki. Tovariši, s katerimi smo pripotovali, so bili akademsko izobraženi in so opravljali dela v štabu odreda. Območje, na katerem sem deloval, je bilo vzdolž celotne demarkacijske črte, od Gaze ob Sredozemskem morju skozi El Kuntilo in El Kuseimo do Akabe, v zalivu polotoka v Arabskem morju. Pred odhodom na teren sem imel čas, da sem napisal pismo staršem z razglednico. Šele pozneje sem izvedel, da so bili zelo začudeni, da pišem iz Egipta. Mama je baje izustila, naš Danči je dezertiral. Po prebrani vsebini so se potolažili in ugotovili, da sem bil iz vojske poslan na misijo UNEF-a. Ob El Kuntili je bila nastanjena naša patrulja, okoli 40 vojakov, v šotorih z lastno kuhinjo. Okoli šotora so bili izkopani jarki. Sam sem imel svoj šotor pod dateljnovno palmo, po kateri so se ponoči plazile kače in iskale priboljšek. Nekaj dni je bilo mirno, nato pa se je po uri spanja zaslišalo rafalno streljanje in bliskanje. Vojaki, na pol oblečeni, so z orožjem v rokah poskakali v jarke. Utihnilo je in v pogovoru je komandir omenil, da se je to že zgodilo. Po sporočilu v štab o incidentu je naslednji dan prispel opazovalec in povedal, da je dogovorjeno srečanje z izraelsko delegacijo ZN. Peš smo se napotili do demarkacijske črte. V izraelski ekipi je bila poleg oficirjev mlada vojakinja, oblečena v kratke hlače in majico. Na vprašanje, zakaj se je streljalo, je bil odgovor, da jim je bilo dolgčas po streljanju. Drugih srečanj ni bilo, razen mimohod karavan beduinov. Ustavljali so se, starejši so vzdikali »Tito, Naser – sava, sava«, kar pomeni prijatelji. Otroci so krilili z rokami, saj se je za njih našel kak priboljšek. Oskrba z vodo je bila iz vodnjakov – črpališč, ki so bila pod nadzorom UNEF-a. Beduini so se počutili ogrožene. Neskončna puščavska cesta je bila nevarna, saj so bile večkrat nastavljene mine.

Kamionska cisterna za vodo za 40 kilometrov dolgo pot je bila prirejena tako, da smo sedeli in imeli noge na vrečah peska. Šofer je imel nožne komande podaljšano privarjene. Inženirec je imel samo »pipalico« na lesenem ročaju. V tem času se je zgodil incident. Naše oklepno vozilo, odprto – brez strehe, je naletelo na mino in se prevrnilo. S sanitetnim vozilom smo težko poškodovane pripeljali do letala in nato skupaj poleteli v glavno bolnišnico v Gazi. Tam sem preživel nekaj tednov, dan in noč sem bil v bolnišnici, saj so bili ranjeni operirani po poškodbah. Kanadsko in norveško osebje je bilo zelo skrbno, z menoj so bili zelo tovariški in dostopni za pogovor. Tudi komandant bolnišnice, zdravnik major Helge Kraft Stroem iz Trondheima, je bil z mano pokroviteljsko prijazen, tako da mi je v pogovoru omenil, da ima hčerko mojih let in da bi bila ravno pravšnja za mene. Po vrnitvi v El Kuntilo je nepričakovano prišel vrhovni poveljnik ZN na Sinaju, general Burns. S komandirjem sva korakoma stopila do njega. Komandir je kratko raportiral, jaz pa sem tista dva stavka s strahom prevedel. Spotil sem se bolj kot pri 50 stopinjah vročine v Akabi.

Po nekaj mesecih je prišel čas prvega dopusta. Z večjo skupino vojakov smo z letalom poleteli do Bejruta, v Libanonu, in se nastanili v večjem letovišču UNEF-a. Z njimi sem bil kot dopustnik in spremljevalec. Pred odhodom sem dobil obširna pisna navodila o ravnanju v tem času. Med dopustom smo lahko nosili civilna oblačila, ki smo jih dali sešiti krojačem, konfekcijskih oblačil takrat ni bilo. Bejrut je bil zanimiv v dveh kontrastih, stari del je bil podoben Amsterdamu. Zakonito je cvetela prostitucija, javne hiše na ulicah kot izložbe, v katerih so ponujale usluge ženske vseh oblin. Obcestni jarek je deloval kot pisoar. Moram poudariti, da so bila naša navodila stroga, zato smo bili skupaj z vodniki aktivni pri organizaciji izletov. Organiziranih je bilo več. Obiskali smo samo Damask v Siriji. Ogledali smo si tedaj največjo džamijo, na poti pa še znano arheološko najdišče Baalbek. Potovali smo z velikimi osebnimi ameriški limuzinami, in že takrat sem videl, kako delujejo avtomobili z avtomatskimi prestavami. Novi Bejrut je bil zgrajen v sodobni francoski arhitekturi. Družabno in nočno življenje v tem delu je bilo podobno staremu delu, vendar na višji kulturni ravni. Po dopustu sem bil prestavljen v internacionalni tabor El Kuseima. Vzdušje je bilo bolj pestro, saj sem bil v družbi s Kanadčani, Norvežani, Danci in Indijci. Vsi so bili poklicni vojaki, med njimi tudi starejši. Mene so sprejeli kot zelenca, ampak zelo tovariško. Kanadčani so bili izvidniki na sodobnih oklepnih vozilih in z njimi sem potoval na patrolje tudi do Akabe v zalivu Arabskega polotoka. Norvežani so imeli sanitetno postajo. Bil sem prisoten pri intervencijah in prevozih do bolnišnice v Gazi. Prevozi so bili s sodobnimi angleškimi letali, ki so lahko pristajali na 100–150 metrov dolgi peščeni stezi. Prosti čas je minil v življenjskem izobraževanju: Kanadčani in Norvežani so me naučili igrati poker, piti viski in pivo.

Indijci, posebno malo starejši Ukar Natom, so bili zelo zgovorni. Ukar je primerjal Tita z Nehrujem, poznal je dela Marxa in Engelsa. Jaz kot mlad in premalo načitan nisem bil kos dialogu.

Po vrnitvi v El Ariš sem po nekaj dneh odpotoval na drugi del dopusta v Kairo, kjer je imel UNEF tri hotele, enega samo za oficirje. Z vojaki smo bili nastanjeni v hotelu Metropolitan. Družabno življenje tukaj je bilo bolj vzhodnjaško, hoteli sodobni, nočno življenje prikrito umirjeno, saj je bila prostitucija prepovedana. Vsak dan smo se udeležili krajših in daljših izletov v Kairo in okolico, posebno po reki Nil. Turistični agenti in vodniki so nas s prospekti vabili na izlete v Luksor in Aleksandrijo, kar za nas časovno in finančno ni bilo dosegljivo. S turističnim vodnikom sem bil spremljevalec skupin v

egiptovskem muzeju Mohameda Alija – džamiji, ki je na mogočnih stebrih iz alabastra. Poleg džamije je palača Mohameda Alija z ogromno dvorano, v kateri je z zvižgač pobil svoje vezirje. Zanimiva je manjša dvorana, v kateri so razstavljene zavese – molitve – zapovedi iz srebra in blaga, velikosti tudi do 4 x 5 m, stkane v Nemčiji. Blagoslovljene so bile v Meki in so jih na kamelah tovorili do muzeja v Kairo. Ogledali smo si tudi piramide v Gizi – sfingo, granitni tempelj in nekdanjo kraljevo počitniško rezidenco. Najbolj občudovanja vredna je bila velikanska piramida – grobnica starih Egipčanov, edino, kar sem po znamenitosti poznal iz šolskih let. Minilo je novo leto 1957, sedem mesecev Sinaja in bližal se je čas odhoda. V Port Said je prispela ladja Jugoslavija s polovico kontingenta vojakov, ki se menja vsakih šest mesecev. Bil je deževen vetroven dan, po več mesecih občutek sredozemske klime. Ob mimohodu prispelih vojakov zagledam znanca iz Celja, pravnika – sodnika, pokojnega Jožeta Pijana. »Zdravo, Danč, ti že odhajaš?« »Ja, tudi tebi želim srečno na Sinaju.« To je bilo vse. Po burni, zibajoči, bruhaajoči plovbi podnevi in ponoči smo srečno prispeli do Reke. Za konec, v tretje gre rado. Prvič sem zaslišal klic: »Zdravo, Danč, kam pa ti?« Bilo je na zemunskem letališču pri odhodu na Sinaj. Zaklical je Rudi Pur, vrstnik, ki je bil na straži. Drugič sem že opisal pozdrav: »Zdravo, Danč, že odhajaš?« Tretjič se mi je zgodilo po šestdesetih letih. Na prvem srečanju veteranov, pred Prešernovim spomenikom v Ljubljani, pri katerem sem taval sem in tja, nikogar poznal. Naenkrat nagovor: »Zdravo, Danč.« Edini, ki me je prepoznal, jaz takoj njega ne, je bil sotovariš, s katerim sem skupaj prispel na Sinaj, Jože Kastelic iz Ljubljane. Šele po več letih sem spoznal, da je bila to zame neprecenljiva izkušnja, ki mi je dala veliko življenjske energije in spoznanj.

Emil JAKULIN

Spomini na Sinaj 1961–1962

Jugoslovansko vojsko sem služil v Skopju od leta 1960 do odhoda na Sinaj leta 1961. Vodstvo v naši vojašnici je odredilo, da sem bil izbran za nadaljevanje služenja vojaškega roka na Sinaju na mirovni misiji. Odhod sem z veseljem sprejel in novembra 1961 z Reke odpotoval z vojaško ladjo v skupini drugih vojakov na Sinaj. Potovali smo približno štiri dni. Morje je bilo precej razburkano, zato so imeli nekateri hude težave z morsko boleznijo. Meni potovanje ni delalo težav.

Po štirih dneh smo prispeli v пристanišče Port Said v Egipt. Tam sta bila primopredaja in sprejem v mirovne čete. Z vlakom smo se odpeljali do naše karavle v El Ariš.

Prispeli smo v zimskih uniformah, vendar smo tam prejeli nove letne uniforme, kajti temperature so čez dan dosegale od 30 do 40 stopinj Celzija. Noči so bile hladnejše in vlažne, bilo je od 15 do 20 stopinj Celzija. Naselili smo se v montažne hiške. Dobil sem zadolžitev kot voznik. Skrbel sem za vozila James, Rio, Dodge. Z njimi smo prevažali hrano. Vozil sem zadolžene za nabavo v skladišče v Rafi in nazaj po surovine. V El Arišu pa je bila kuhinja. Imeli so več kuhinj po narodnosti (slovenska, indijska ...). Od tukaj smo kuhano hrano vozili na teren in druge karavle.

Za novo leto 1962 sem odpeljal muzikante iz naše karavle na praznovanje v komando UNEF-a v Gazo. Vozniki žal nismo praznovali, temveč smo novo leto dočakali ali prespali kar v vozilih.

Februarja 1962 sem lahko izkoristil devetdnevni dopust v Kairu, ravno takrat, ko je Tito obiskal Egipt. Spomnim se, da smo se odpeljali v Aleksandrijo na ogled ladje, s katero je Tito pripotoval. Na dopustu smo bili prosti, vendar smo se vsak večer morali javiti nadrejenemu v hotelu Ambasador, kjer smo tudi spali. Na dopustu sem doživel veliko nepozabnega. Ogledal sem si piramide, sfinge, džamije, Keopsovo grobnico, jahali smo kamele, osle, po lokalih smo občudovali trebušne plesalke.

Tam sem tudi prvič videl avtomate, kjer si za kovanec dobil kokakolo v pločevinki, in samo pločevinko, prvič sem videl tranzistor (radio) in si ga tudi kupil. Prav tako sem si kupil brivski aparat, ki ga pri nas še nisem videl. Ogromno je bilo tudi usnjenih izdelkov. Po devetih dneh smo se vrnili v El Ariš na delo.

Za mesec in pol so me poslali v zaliv Ras el Nakb nad Akabskim zalivom, od koder sem videl le puščavo in pesek. Tukaj nisi našel sence ali hladu. Bilo je zelo vroče. Zadolžen sem bil za džip. V tem času je na obisk prišel general Džjani. To je bil Indijec, ki je bil glavni vodja mirovnih čet. Zadolžen sem bil, da ga odpeljem iz karavle na izraelsko mejo in nazaj. Bil je velik, postaven in prijazen človek.

Po mesecu in pol sem se vrnil v El Ariš. Maja se je služenje vojaškega roka v mirovnih četah zame končalo. Z vlakom smo se odpeljali na ladjo v Port Said in od tam čez Sredozemsko in Jadransko morje v domovino.

Na misiji smo bili predstavniki šestih držav. Vsaka država je imela svoj logor (tabor), svojo komando in svojo funkcijo – zadolžitev (straža, bolnišnice, letalstvo, delavnice, skladišče ...). Delo je potekalo brez težav, zelo organizirano in gladko. Spoznal sem vojake iz različnih držav. V spominu so mi ostali predvsem vojaki iz Indije, predstavniki sikhov, ki si zaradi vere niso strigli las in brade in so si vse skupaj vezali v turbane. Bili so močnejše postave in veliki, vendar so bili vsi zelo miroljubni.

Na mirovno misijo imam zelo lepe spomine in bi se je še enkrat udeležil, če bi bil ponovno star 20 let.

Franc JERAM

Spomin na Sinaj

Za začetek moje poti na Sinaj lahko označim trenutek, ko sem bil vpoklican v takratno JLA. Rekrutiran sem bil v Zagreb, kjer sem bil na usposabljanju za bolničarja. Po končanem usposabljanju sem bil poslan v Bjelovar v tankovski bataljon. Skupaj z drugimi bolničarji smo opravili tečaj za dodatna znanja in takrat sem bil izbran izmed tridesetih tečajnikov in sprejet v mednarodno misijo na Sinaju. Sledile so kratke priprave v Zagrebu, kjer smo se srečali vsi izbranci iz celotne Jugoslavije. Z vlakom smo se odpravili do Reke in naprej z ladjo do Port Saida. Iz Port Saida spet z vlakom v puščavo blizu El Ariša, kjer smo bili razporejeni po četah.

Dodeljen sem bil v tehnično četo kot bolničar. Moja dolžnost je bila skrbeti za čistočo in higieno. Samostojno sem saniral manjše poškodbe, za večje pa sem bolnika pospremil v ambulanto.

Na Sinajskem polotoku naj bi delovali kot mirovniki med sprtim Izraelom in Egiptom. Vsaka od teh držav je imela svojo mejo, vmes pa smo bili vojaki Organizacije združenih narodov. Bili smo kot nadzorni organ med sprtima stranema. Delovali smo zlasti humanitarno. Območje, ki smo ga čuvali oziroma varovali, je bila ogromna puščava, meja pa dolga okrog 240 kilometrov.

Bil sem v prvem kontingentu, leta 1957, v katerem nas je bilo okrog 700. Imeli smo modre baretke, ki smo jih nosili samo za slovesne dogodke, saj pomenijo znak miru. Domačini so nas imenovali mirovniki. Imeli so nas radi, saj so verjeli, da jim prinašamo mir.

Spominjam se dogodka, ko sem spremljal konvoj tovornjakov, ki so peljali hrano in opremo do postojank ob meji. Na poti smo večkrat srečali beduine, ki so z vsem svojim premoženjem potovali po puščavi. Opazoval sem kamelo, kako kljub težkemu tovoru enakomerno in nekako lahkotno stopa po vročem pesku. Iz monotonega opazovanja me je prebudila močna eksplozija. Ko je telo ponovno začelo delovati, sem zagledal kamelo, ki je ležala v pesku, tovor, ki ga je prej nosila, pa razmetan okoli nje. Družina, ki je kameli sledila, se je mukoma zbirala okoli nje in jo poskušala pomiriti. Kot bolničar sem brez pomisleka priskočil na pomoč. Vsi člani družine so bili lažje poškodovani. Oskrbel sem jim manjše poškodbe in odrgrnine, ki jih je povzročila mina. Tudi kameli smo skupaj s preostalo ekipo oskrbeli poškodovano nogo. Beduin mi je hvaležno segel v roko in počasi so nadaljevali pot po puščavi.

Mine so bile stalni spremljevalec mojega delovanja na Sinaju. Večkrat me je inženirska četa poklicala, naj jih spremljam na raziskovalnih in očiščevalnih akcijah. Pogosto sem bil le član skupine, vendar se je zgodil tudi dogodek, ko sem s svojo bolniško torbo komaj za silo oskrbel svojo četo. Kot že tolikokrat

prej smo se odpravili na raziskovanje in odstranjevanje min. Delo je potekalo strukturirano, natančno in temeljito. Po opoldanskem odmoru smo se z vojaškim tovornjakom vračali z očiščenega področja. Po nekaj sto metrih brezskrbne vožnje – saj smo območje očistili – je tovornjak z zadnjo gumo zapeljal na mino. Džems, kot smo mu pogovorno rekli, je bil namreč spredaj ožji in je zato šele z zadnjim kolesom zadel ob mino. Še danes ne vem, ali smo mino spregledali ali jo je med odmorom kdo postavil na novo. Tovornjak je bil sicer zaščiten z vrečami peska, vendar je eksplozija povzročila poškodbo tanka in posledično je celoten tovornjak v trenutku zajel požar. Vse osebe so utrpele močne opekline. Brez pomisleka in ne glede na svoje poškodbe sem se lotil dela in oskrbel ranjence. V bolniški torbi mi je že primanjkovalo materiala, ko sem zagledal, da prihaja pomoč. Eksplozijo so slišali pripadniki kanadskega kontingenta in nam prihiteli pomagati. Hvaležen sem jim bil za pomoč, celotna četa pa za prevoz v matični tabor.

Vremenske razmere so bile skrajne. Temperature so nihale od 45 stopinj podnevi do 20 stopinj ponoči. Če nismo bili dobro zavarovani z mrežo, smo imeli velike težave s komarji. Ker sem imel čin desetnika, sem bil večkrat dežurni čete tudi ponoči. Popoldne, če je bilo mogoče, smo si privoščili tudi malo rekreacije in zaplavali v prijetne valove Sredozemskega morja, ki je bilo le nekaj metrov stran od našega tabora. Vsak večer smo se zbrali v odprtem kinu – pod zvezdami. Podnapisov nismo poznali, prevajalec je kar simultano prevajal v mikrofonski. Poleg kulturnega programa smo se ukvarjali tudi s športom. Največ smo trenirali nogomet ali košarko. Organizirane so bile tudi tekme. Tako se spominjam nogometne tekme med ekipo Jugoslavije in ekipo Egipta. Rezultat tekme je bil 2 : 0 za ekipo Jugoslavije, kar pa navijačem ni bilo nič kaj po godu. Pri vseh vsakodnevnih težavah, s katerimi so se spopadali, niso mogli sprejeti še poraza na športnem terenu. Jugoslovanske tekmovalce in njihove navijače so napadli kar s kamenjem. Še dobro, da so tovornjaki, s katerimi so se pripeljali do športnega prizorišča, imeli ponjave, sicer bi lahko ob kamnitem dežju prišlo tudi do poškodb. Prijetna izkušnja je bil tudi 15-dnevni dopust v Libanonu. Tja smo se iz Gaze odpeljali z ladjo. V hotelu smo za nekaj trenutkov pozabili na težke razmere misije in dobili tudi priložnost za izlet v Sirijo. Ogledali smo si največjo džamijo in prečudovito dolino Baalbek.

Na Sinaju sem bil šest mesecev in sedem dni, od marca do oktobra 1957. Vojna pošta – 9246 čin razvodnik – pozneje desetar. Rojen 1934. Ime mame Ana Jeram.

Deset let so se enote Združenih narodov menjavale v puščavi. Tam je bilo kar nekaj slovenskih fantov.

Marjana Deržaj, Majda Sepe
in baletni plesalki iz Beograda

Tereza Kesovija

Marjana Deržaj pri čiščenju čevljev

Marijan JURIČKO

Spomini na mirovno operacijo UNEF: moje sodelovanje v IX. odredu na mirovni operaciji na Sinaju v Egiptu

Zgodba o poteku mojega sodelovanja v IX. odredu na mirovni misiji na Sinaju v Egiptu se je začela s služenjem vojaškega roka v avtocentru na Trsatu v Reki. V tem centru sem namreč opravil vozniški izpit in desetniški tečaj, na katerem sem dobil strokovno in pedagoško znanje za delovanje kot inštruktor avtošole.

Dodeljena naloga odprave na mirovno misijo ni potekala brez selekcije, saj zanjo ni bil izklesan vsakdo. Do prve selekcije je prišlo že v avtocentru na Trsatu v Reki, kjer je bilo treba opraviti zdravstveni pregled in pridobiti potrdilo o nekaznovanosti. Sledil je odhod na priprave v Zagreb, kjer smo ostali mesec dni, tam pa so nam predstavili delovanje na mirovni misiji. Pozneje smo morali opraviti specialistične zdravstvene preglede in se cepiti proti nalezljivim boleznim.

Prelomni dan se je zgodil 4. decembra 1960, ko smo se odpravili iz Zagreba in se še isti dan vkrcali na ladjo Jugoslavija, s katero smo odpluli proti Egiptu. Po treh dneh in štirih nočeh plovbe smo prispeli v Port Said, od koder smo pot do glavnega tabora, ki je bil postavljen blizu mesta El Ariš, nadaljevali z vlakom.

Vsakemu izmed nas so dodelili raznovrstne dolžnosti. Meni je pripadla čast razvrstitve v avtočeto v IX. odredu, saj sem bil usposobljen za voznika. Vozilo dodge power wagon, ki sem ga vozil prvi mesec misije, je imelo keson, na katerem je bilo nameščenih deset sedežev. Z njim sem najprej prevažal civilne delavce, ki so delali v oficirski kuhinji, po mesecu dni pa sem prevzel nalogo prevoza živil iz skladišča, ki je bilo v mestu Rafa, do glavnega tabora. To nalogo sem opravljal dnevno, tedensko pa so se nabavljala trajnejša živila. Poleg tega je bila še ena od mojih nalog tudi prevažanje oficirjev po raznih opravilih v Rafo in Gazo.

Ena najpomembnejših nalog je bila prevoz vode v vodni tabor El Amur. Tam sem vodo iztočil in se skupaj z drugim tovarnjakom, ki je bil zadolžen za prevoz hrane, peljal v drugi tabor El Kuseima. V tem taboru so imeli vodnjak in avtocisterno, zato so mi tam dotočili vodo, ki smo jo nato med vrtnitvijo delili beduinom in njihovim otrokom po petih postojankah. Med misijo sem bil za mesec dni nastanjen tudi v tretjem vodnem taboru v mestu El Kuntila, kjer sem prevažal patrulje po mejni črti. Ker je bil tudi v tem logorju vodnjak, je bila naša obveznost prevažanje vode v zadnji tabor v Ras el Nakb. V tem zadnjem taboru smo ob prevozu vode prevzeli živila, saj so jih tja zaradi oddaljenosti dostavljali z letalom.

Ravno v zadnjem logorju v Ras el Nakbu se je zgodila tudi zanimiva prigoda ob zamenjavi predhodne izmene. Voznik, od katerega sem prevzel avto dodge, se je tako zaklepetal s svojimi kolegi, da ni opazil, da je kolona vozil že odpeljala. Želel sem mu pomagati, zato sem ga hitro odpeljal za kolono vozil in uspelo nama je, da sva jih dohitela. Dobro delo pa ni minilo brez zdaj smešne, takrat pa neprijetne in nevarne posledice, saj mi je ob vrnitvi zmanjkalo bencina. Čez dan je bilo na Sinaju zelo vroče, zato sem bil oblečen le v kratke hlače, brez srajce. Avto je bil brez kabine, zato si ne znam predstavljati, kako bi se mi godilo, če bi v njem moral preživeti zelo hladno noč, kakršne so bile običajno. Na srečo so me po približno dveh urah našli in tako je nastala ta smešna anekdota.

Sodelovanje na mirovni misiji na Sinaju imam v lepem spominu tudi zato, ker smo v prostem času počeli zelo zanimive stvari, ki si jih zapomniš za vse življenje. Tako smo se za teden dni odpravili na dopust v Kairo. Ogledali smo si veliko muzejev, tudi двореc nekdanjega kralja Faroka, piramide v Gizi in delto Nila. Potekalo je tudi prvenstvo vseh kontingentov v nogometu, naše navijače sem peljal celo na finalno tekmo z Brazilijo. Tekma je bila zelo napeta in naši so osvojili zlato medaljo, kar nam je dalo še dodaten zagon za delo. V tem času je Egipt obiskal maršal Tito, ki mu je naša delegacija na slavnostnem sprejemu v imenu jugoslovanskega odreda podarila šopek cvetja.

Ocenjujem, da je naš odred svoje dolžnosti opravljal z odliko. Temu priča tudi dejstvo, da smo bili zelo cenjeni med domačini, ki so vedno vzklikali »Tito, Naser – sava, sava«, kot tudi med drugimi kontingenti. Misija se je hitro končala in minila brez incidentov, še danes pa me sodelovanje na njej navdaja s prav posebnim občutkom ponosa.

Dževdet KARASANOVIĆ

Martina Karasanović – spomini na moža

Dževdet Karasanović je bil udeleženec modrih čelad v zadnji izmeni 1966–1967, a je žal preminil leta 2008 v Mariboru.

Bil je človek odprtega srca in duše, bil je velik človek za sočloveka, in ne bi želela, da gre v pozabo njegov prispevek k miru na Sinaju in čuvanju naše severovzhodne meje trinajst let. Na pripravah je bil mesec dni, nato je z ladjo Jugoslavija odpotoval proti Sinaju. Tam je imel svojo enoto vojakov, s katero je izpolnjeval ukazane zadolžitve na meji. Dodeljen mu je bil rajon z objektom, ki se je imenoval Mala Jugoslavija. S to enoto je z vojaki izpolnjeval razne zadolžitve, ki so bile nujne za ta rajon. V prostih dneh je obiskal zgodovinske znamenitosti.

S svojo enoto je doživel napad – obstreljevanje, izbruh vojne. Skrbel je za varnost vojakov, tako da ni bil nihče poškodovan. Imel pa je težavo z izraelsko vojsko zaradi vojaka Makedonca, ki ga je podnebje spremenilo, da je postal podoben Arabcu, in so ga hoteli Izraelci odpeljati. Za ceno svojega življenja ga je reševal in uspelo mu ga je rešiti.

Moj soprog je bil z vojaki sam na tem območju, ker so Američani svojo vojsko iz sosednjega kampa pred vojno evakuirali. Po tem eksodusu se je soprog z vojaki odpravil v puščavo v smeri baze, vendar so iz baze že iskali njega z vojsko in mu prišli naproti, tako da so vsi srečno prispeli v bazo.

Vrnil se je z letalom 10. maja 1967.

Bil je tvegan let vse do jugoslovanske zračne meje, saj je ves čas pod njimi divjala vojna. Bilo je nevarno, da jih sestrelijo. Ko so bili nad Jugoslavijo, so se čustveno odzvali, se smejali, vriskali in v očeh so se jim lesketale solze sreče. Ta občutek se težko opiše, to moraš doživeti in on ga je doživel in se srečno vrnil k najdražjim.

Nadaljeval je službo čuvanja meje severovzhodne Slovenije na istem mestu trinajst let, kjer je spoznal veliko dobrih ljudi in doživel lepe, a tudi manj lepe dogodke.

V veliko čast in zadovoljstvo mu je bilo varovati mejo in prispevati k miru in varnosti domovine. Posebna čast mu je bila, da je lahko dal svoj prispevek miru na Sinaju z enoto vojakov, ki so bili enkratni pri izpolnjevanju dolžnosti in nalog.

Modro baretko in modri šal hrani vnuk v spomin na dedka. Odlikovan je bil z »Orden zasluge za narod s srebrnimi meči«.

Pišem vam po spominu iz pogovora s soprogom.

Hvala vam, da ste obudili spomine na naše sinajce.

Jože KASTELIC

Moja sinajska zgodba: UNEF Sinaj 1957

Sodelovanje jugoslovanske vojske v mirovnih operacijah ZN se je začelo konec leta 1956. Kontingent je štel nekaj nad šeststo vojakov in častnikov, menjavanje moštva pa je potekalo vsakih šest mesecev. Jugoslovanski kontingent (Yugo Bn) je bil najštevilčnejši in razporejen na najdaljši razmejitveni črti, vse od El Kuntile do Ras el Nakba.

24. 6. 1957

V Beogradu je bila ura 2.30, mesto temno, zaspano in nekam nenavadno spokojno. V vojašnici zaščitne čete, kjer sem bival zadnje tri dni, je bilo videti le strumnega stražarja, ki je opazoval nas – štiri vojake, kako sedamo v vojaško vozilo, namenjeno na letališče v Zemun. Nismo bili ravno zgovorni, malo dremavi, še več pa so se misli vrtele o tem, kaj bo prinesel dan. Ne poznamo se še dobro, v Beogradu smo se srečali prvič in zadnja dva dneva opravili zdravstveni pregled in razgovor v štabu pri visokem oficirju. Ta nam je dal napotke za naše delo in obveznosti pri delu v odredu JLA na Sinaju. Povedal nam je, da bomo prevajalci, in posebej poudarjal našo povezovalno vlogo med našimi vojaki in tujci.

V Zemunu nas je že čakala sivozelena dakota. Brez formalnosti smo se vkrcali: štirje prevajalci in podpolkovnik Svetozar Oro. Ta je bil zelo prijazen do nas in tudi pozneje je pokazal, da je pravi gospod.

Naj predstavim še nas, četverico bodočih prevajalcev: najstarejši je bil Janko Recelj (Šentjernej), sledijo Danijel Jagrič (Celje), Milan Žaković (Beograd) in Jože Kastelic (Težka Voda). Zadnja dva sva bila v generalštabu promovirana v vodnika in tudi dobila ustrezne uniforme.

Let od Zemuna do Aten je bil miren in v Atenah nas je pričakalo jutranje sonce. Pričakal nas je ambasador M. Pavičević in nas pogostil z bogatim zajtrkom, prvim po dolgem času.

Ob 7.30 smo bili spet v zraku na najdaljšem odseku leta do Sinaja. Vmesni postanek na vojaškem letališču Abu Suweir je bil kratek, od 14.30 do 14.50, toliko, da smo dobili gorivo. Pogled na razbitine desetine lovskih letal ob letališki stezi je bil prvi znak, da je tu divjal spopad med izraelskim in egiptovskim letalstvom, ob pomoči dveh evropskih držav. Tu smo spoznali, zakaj so nujne mirovne sile – za MIR!

Še ena ura letenja nad Sueškim prekopom in puščavo in ob 14.50 smo končno prispeli na cilj – v El Ariš. Letališka steza sredi peska in mini baraka pa sta to, čemur se reče letališče – pravi Sinaj.

Letalo so obkrožili vojaki v tropskih uniformah: kratkih hlačah, srajci s kratkimi rokavi in na njih oznake UNEF in Jugoslavija, na glavah pa so bile modre baretke ali kape s ščitki – »kačketai«. Deževala so vprašanja o novicah v Jugoslaviji, kaj smo, kakšen je bil polet itn. Sledila so opozorila, da je gibanje omejeno na asfalt, ker je vse naokrog minsko polje. Le kak dan pred našim prihodom je razneslo beduina in njegovo kamelo, saj nista upoštevala opozoril vojakov.

Spoznavamo, da puščava ni nič kaj romantična, da moramo upoštevati navodila za gibanje in biti previdni. Smo pač mirovne sile na vojnem območju.

Junija so puščavske temperature krepko nad 40 stopinj Celzija in ob prihodu v tabor – šotorišče – smo bili že skoz in skoz premočeni.

Dodelili so mi majhen šotor blizu štaba. V šotoru le poljsko ležišče in pesek. Z veseljem sem se preoblekel v »sinajsko« uniformo, udobno in dovolj zračno, da sem čutil vsako sapico na koži. Indijski proizvod, seveda.

V »naselju« je bilo le nekaj preprostih barak, za štabne službe in tehnično bazo.

Prevajalce je čakal kup raznih navodil in pošte, vse v angleškem jeziku. Od nas so pričakovali čudež, da bomo to za dan ali dva prevedli. Skozi številne tehnične in vojaške izraze smo se kmalu prebili, dajali pa prednost nujnim dokumentom. Tudi zaradi mojega desetprstnega hitrega tipkanja je delo hitro napredovalo in smo kmalu delali le tekočo pošto.

Četverica nismo bili dolgo skupaj. Janko Recelj je postal bolj ali manj stalni spremljevalec konvojev v Port Said za potrebe intendantske službe. Danijel je začel spoznavati pravo puščavo na opazovalnicah ob meji z Izraelom, mene so začasno delegirali k oficirju za zveze podpolkovniku Sabljicu v Gazo, Milan Žakovič pa je sam uradoval v El Arišu.

Prvo poročilo v Gazi, ki mi je prišlo v roke, je bilo kratko poročilo o smrti vojaka R. Mitiča. Ubila ga je mina, ki je eksplodirala pod tovornjakom. Naj omenim, da so pred kolono, ki je šla v puščavo, iskali mine s šipkami, ki so jih zabadali v pesek, ker detektorji min niso zaznali popolnoma plastičnih min.

Verjamem, da bodo življenjske izkušnje v notranjosti sinajske puščave bolje opisali tisti, ki so to doživljali vsak dan ali vsaj pogosto, zato se bom osredotočil le na svoje delo in dogodke, ki sem jim bil sam priča.

Po prihodu novega oficirja za zvezo v Gazi sem ponovno začel delati v El Arišu. Tu sem prevajal pošto, spremljal obiske drugih enot in pogosto spet obiskoval Gazo. Proste popoldneve smo večkrat preživeli na plaži in uživali v senci pod palmami.

Zgodilo se je, da sem sredi noči moral v Gazo na letališče po pošto. Še v popolni temi sva z voznikom, ki naj bi dobro poznal pot, zašla in nevede prečkala mejo z Izraelom. Težavo sem rešil tako, da sem počakal, da je prišel traktor na razdaljo kakih 50 metrov, in zaklical vozniku, kje je najbližje letališče, ker imava nujen primer. Napotil naju je v Haifo ali pa »čez mejo« v Gazo na letališče UN. Po zahvali sva kaj hitro obrnila in kmalu »našla« pravo letališče. Seveda o incidentu nisva nikoli spregovorila.

Proti koncu leta sem moral nujno v Gazo v lokalno bolnišnico. Z mano je bilo še en oficir. V bolnišnici je vladalo pravo obsedno stanje: premalo zdravnikov in osebja pa vsaj pet ranjenih jugoslovanskih vojakov, nekateri med njimi zelo močno: enemu je manjkal kos lobanje na čelu (prav temu so zelo pomagali in je hitro okreval), drugemu je bila ena noga razparana od stegna do gležnja, najbolj vzdihoval pa je močan voznik skavterja, ki je z drzno vožnjo prevrnil vozilo. Mitrалjez na vozilu je bil glavni krivec težkih poškodb. Ta poškodovanec je imel presekano stran zadnjice in globoka rana je zevala do kosti. Zdravnik, ki ga je pregledal, prevajal sem njun razgovor, mi je potisnil v roke škarje, tampone in neko tekočino ter mi naročil, naj rano očistim in sperem, on pa jo bo zašil. Zame je bil to šok in kar nekaj časa sem potreboval, da sem nanj pozabil. Pokazalo pa se je, da je imel ponesrečenec ne le velike rane, temveč tudi dva preloma medenice. Najtežje ranjence so z letalom prepeljali v Beograd na VMA. Nikoli nisem izvedel usode ranjenih vojakov.

Za razvedrilo in medsebojno spoznavanje je glavni štab UNEF-a organiziral v Gazi športne igre, imenovali smo jih Mala olimpijada. Briljirali so Indijci v tekih in kopju, Skandinavci so dobro skakali, naši pa so bili nepremagljivi v nogometu. Moji meti kopja ne zaslužijo omembe. Športne igre – nogomet – z nekaterimi drugimi enotami so bile tudi v našem taboru v El Arišu.

Vsak član UNEF-a je bil enkrat v šestih mesecih na dopustu. Največ skupin je preživel 7–10 dni v Libanonu, nekaj pa tudi v Kairu. Sredi septembra sem vodil skupino v Bejrut, z letališča pa so bili organizirani prevozi na hribovje Brumana in Beit Mery. Od hotelov do Bejruta je redno vozil avtobus in vojaki so večino časa preživel v mestu, ki je slovelo po živahnosti in množici simpatičnih deklet. Izleti so bili organizirani tudi v Baalbek in Zahle, zgodovinska in turistična kraja.

Na željo nekaterih častnikov sem v Bejrut vodil še eno skupino. V tem času je bila organizirana nogometna tekma med našim moštvom in ameriško univerzo iz Bejruta. Huronsko navijanje študentov in Libanoncev, prijetno druženje naših vojakov s študenti/-kami, rezultat 12 : 0 »za naše« so bili še dolgo tema razprav med vojaki.

Moj tretji izlet je bil s skupino v Kairo, in to nekaj dni pred silvestrovim 1957/1958. Poleg ogleda muzeja, piramid in drugih znamenitosti so vojaki resnično uživali v mestu, polnem zabave in priložnosti navezovanja stikov z Egipčani. Izkoristil sem priložnost za srečanje z dr. Markom Vrhuncem, poznejšim dolgoletnim vodjem kabineta maršala Tita. Z njim in njegovo družino smo skupaj pričakali novo leto. V Kairu je bil dr. Vrhunc direktor podjetja ITO, solastništvo Intertrada, Ljubljana, in gospoda Anastasa Xenosa. Prav na zahtevo g. Xenosa sem bil že leta 1961 spet v Kairu, kot pomočnik dr. Vrhunca. Od tega prvega obiska sem v tem mestu v poznejših letih preživel še več kot sedem let.

V Kairu sem med svojim bivanjem v poznejših letih srečeval unefovce, med njimi naj posebno omenim generala Branka Jerkiča. Njega in mnoge mirovnike sem srečeval tudi v El Arišu, na svojih službenih poteh v Gazo. Z Jerkičem sva bila v Ljubljani bližnja soseda in prijatelja.

V odredu je veljalo, da se »držim« v centrali, če pa grem na teren, to storim z letalom. Je pa bilo zanimivo ogledovanje Sinaja iz majhnega letala, ki je dostavljalo hrano na »check pointe« ob meji.

Še nekaj drobnih zanimivosti:

Kapetan Segić, dober človek mehkega srca, je skoraj vsako jutro pripravil priboljšek beduinki, ki je gnala ovce na pašo. Njuno srečanje je bilo prav ganljivo, njegova dobrodušnost pa marsikateremu vojaku spodbuda za dobre odnose z okoliškimi beduini.

Uradni fotograf odreda je bil Ivo Eterović, ki je pozneje v domovini izdal knjigo o Titu in Jovanki. Njegova zbirka fotografij s Sinaja je bila bogata in kakovostno na visoki ravni.

Maskota bataljona je bil pes, ki ga je posvojil Janko Recelj, po njem pa je dobil ime Džoni. Vojaki na Sinaju so se menjavali, maskota pa je prehajala iz izmene v izmeno.

Med vojaki je bil zelo priljubljen mlad beduin Ahmed. Naučil se je srbohrvaščine, na žalost tudi kletvic. Tudi o njem bi veljalo kaj reči, pa ni za objavo.

Vsak večer je bila za vojake kinopredstava. Filme sva izbirala in jih sproti izmenično prevajala – komentirala z Zakovičem. Pred projekcijo pa so vojaki poslušali posebno oddajo radia Skopje, namenjeno sinajcem.

Občasno so odred obiskali egiptovski obveščevalci in z njimi so bili odnosi zelo obzirni.

Egipt sem zapustil 8. februarja 1958, tudi tokrat z dakoto ob 6.40, in spet stopil na domačo zemljo v Zemun ob 17.04.

Egipt in Sinaj sta bila neposredni povod, da sem preživel na delu v tujini skupno 15 let, da sem prepotoval velik del sveta, vse v službi (40 let) podjetja Intertrade, Ljubljana.

Anton KIRALJ

Spomini na Sinaj

Moja vojaška kariera se je začela na Trsatu na Reki, kjer sem devet mesecev služil vojaški rok kot inštruktor avtomobilske enote. Po premestitvi v Zagreb, kjer sem bil prav tako devet mesecev voznik komandanta 5. armade Radeta Hamovića, so me napotili na Sinajski polotok. Na Sinaju sem bil voznik komandanta odreda 11. izmene od 4. novembra 1961 do 13. maja 1962. Tam je bila nekdanja jugoslovanska vojska na mirovni misiji varnostnih sil Združenih narodov. Bil sem eden izmed redkih, če ne edini Prekmurec, ki sem v 11. izmeni jugoslovanskega odreda 4. novembra 1961 iz reškega pristanišča z ladjo odplul proti pristanišču Port Said in se kljub pregovarjanju, naj ostanem na jugoslovanskem veleposlaništvu, katerega veleposlanik je bil Jože Birelj, vrnil v nekdanjo domovino 13. maja 1962.

Opravljanje dela v peščeni puščavi na Sinaju na trenutke ni bilo lahko, vendar življenje in naloge niso bili naporni. Na zadolžitvi sem bil najprej službeni in zasebni voznik generala odreda jugoslovanske vojske Emila Revalantića. Ker sem večino časa preživel v službi poveljnikov, sem tudi prebival v njihovi bližini, največkrat v hotelih. Zato nisem imel veliko stikov z vojaki, ki so nadzorovali vojno linijo, in je bilo tako moje delo tudi manj nevarno. Med službovanjem na misiji sem prevozil več deset tisoč kilometrov (o tem imam tudi pisno potrdilo) brez ene nesreče in okvare na avtu, kar je redkost. Ob tem sem ponosen, da sem kot izposojeni voznik nekajkrat po opravih lahko zapeljal tudi poveljnika vseh oboroženih sil generala Džjanija, čigar sedež je bil v Gazi.

V šestih mesecih sem kot voznik generalov, poveljnikov in stotnikov prepotoval celotni Sinajski polotok in Egipt, vse od Aleksandrije do Asuana in od Gaze do El Alameina. S komandantom jugoslovanskega odreda sem obhajal tudi kontrolne točke jugoslovanske vojske v El Arišu, El Amuru, El Kuntilli in Ras el Nakbu. Skoraj tedensko sem bil v Kairu, kar je pomenilo 180 kilometrov v eno smer iz El Ariša, kjer je bil glavni del odreda JLA, pa tudi v Gazo, kar je pomenilo 90 kilometrov iz našega središča. Tudi na jugoslovansko veleposlaništvo, ki je bilo v Zamaleku, smo precej zahajali, kar je pomenilo vožnjo skozi Ismajlijo in prečkanje Sueškega prekopa. Ob svojem delu sem tako imel priložnost videti in prepotovati vse znamenite in zgodovinske kraje v Egiptu ter voziti po puščavi, kar je bila edinstvena izkušnja. Zanimivo je bilo tudi z vidika, da takrat še ni bilo telefonov in smo se morali znajti, kakor smo vedeli in znali. Na srečo na misiji nikoli nismo imeli težave z beduini, ki so ustavljali konvoje s hrano in kot prepustnico pričakovali ob hrani tudi »priboljške« s tovornjakov.

V polletni misiji mi je za vedno ostalo v spominu osebno srečanje z maršalom Titom, ki je s svojo ladjo Galeb priplul v Aleksandrijo 3. februarja 1962. Takrat sem imel priložnost tudi prenočiti na Galebu, nato smo naslednje jutro Tita v konvoju pospremili na jugoslovansko veleposlaništvo v Zamalek, kjer se je srečal z Nehrujem in svojim zaveznikom Naserjem.

Janez KLANČAR

Bili smo na Sinaju, da preprečimo vojno med Izraelci in Egipčani

Rojen sem 27. 12. 1939 v Lesičnem. Leta 1959 sem služil vojaški rok v Petrinji, potem smo imeli usposabljanje za v Egipt. V Egiptu sem vozil oklepno vozilo. Tam smo bili zaradi Izraelcev in Egipčanov, da se ne bi spet spopadli. Imeli smo tudi dvakrat po en teden dopusta, v Bejrutu in Kairu. Videli smo znamenite piramide in obiskovali smo muzeje. Na ta dogodek imam zelo lepe spomine. Doživel sem tudi peščeni vihar, zelo grozno je bilo, ampak sem preživel. Vsak večer smo imeli tudi kino, kdor je hotel, je šel gledat. Čez dan so bila obvezna predavanja, tudi razstavljanje granat s pripombo kapetana, samo enkrat se zmotiš. Ko sem prišel domov, sem slišal, da se je JLA pozanimala o meni, kakšen človek sem, dobili so lepo mnenje o meni. Bil sem tudi zelo ponosen, da sem bil izbran med temi, ki smo bili poslani v Egipt.

Janez KLINE

Moji spomini na mirovno operacijo UNEF na Sinaju

Na misiji UNEF na Sinaju sem bil od decembra 1965 do junija 1966 v 17. izmeni ali odredu, kjer sem imel vojaški čin razvodnika (poddesetnika). Na misijo smo potovali z ladjo z Reke do Port Saida. Do Sueškega prekopa in El Ariša smo se peljali z vlakom. Od tam so nas s tovornjaki peljali do baze na Sinaju. Iz baze so nas z letalom odpeljali do meje med Egiptom in Izraelom, ki je bila od baze oddaljena približno štiristo kilometrov.

V enoti na meji nas je bilo šestnajst vojakov. Tam smo opravljali več zadolžitev. Glavni zadolžitvi sta bili dnevni obhod meje s terenskim vozilom in varovanje zajetja pitne vode za tamkajšnje prebivalstvo, ki so ga v glavnem predstavljali beduini.

Med drugim se spomnim dogodka strmoglavljenja transportnega letala, ki nas je oskrbovalo s hrano. Letalo je iz baze k nam na mejo pripeljalo hrano. V letalu sta bila pilot in vojaški častnik. Letalo je kmalu po vzletu začelo strmoglavljati in je padlo na tla. Pilotu se je še uspelo pravočasno katapultirati iz kabine, častnik pa je v strmoglavljenem letalu zgorel.

Na meji smo bili šest tednov. Nato smo bili spet premeščeni v bazo. Tam smo ostali šest tednov. Opravljali smo stražarske naloge objektov v bazi, čistili smo okolico stavb in opravljali podobna opravila. V prostem času smo imeli tudi športne igre.

Po šestih tednih smo bili prestavljeni v mesto El Ariš ob Sredozemskem morju. Tam smo opravljali stražo pri različnih objektih (šola, cerkev ipd.). Tam smo bili tudi šest tednov, nato smo se ponovno vrnili v bazo.

Od tam smo bili v civilnih oblekah poslani na desetdnevni dopust v Aleksandrijo in Kairo. Na dopustu smo imeli organizirane ogledе in izlete tamkajšnjih krajev in znamenitosti (piramide, grobnice, delta reke Nil, dvorec v Aleksandriji itn.).

Spomnim se, da so nas imeli domačini zelo radi. Povsod, kamor smo prišli, smo bili kot Jugoslovani zelo dobrodošli.

Dopust je kar hitro minil. Vrnili smo se v bazo, kjer smo opravljali navedene naloge in zadolžitve. V bazi smo tudi dočakali konec misije na Sinaju. Sledila je le vrnitev na Reko.

Miroslav KNIFIC

Moji spomini

Bil sem v šesti izmeni 1959, kot voznik komandanta za mejne zadeve. Odlikovan sem bil za sto tisoč tisoč prevoženih kilometrov brez najmanjše poškodbe vozila ali okvare. Iz čina razvodnika (poddesetnika) sem napredoval v čin desetarja (desetnika). Bilo je vse tako, kot je moralo biti.

Ivan KRAJNC

V 7. odredu na Sinaju 4. 11. 1959 do 8. 5. 1960, član kulturne skupine

Srečanje sinajskih veteranov 16. septembra 2017 v Ljubljani mi je osvežilo številne spomine na eno najlepših in najponosnejših obdobij mojega življenja.

ODHOD

Četrtega novembra 1959 smo se v dveh »ešalonih« napotili iz ljubljanskih vojašnic v Zagrebu proti železniški postaji. Vsi oblečeni v nove uniforme z oznakami države in OZN smo ob zvokih vojaške godbe korakali po zagrebških ulicah. Takrat smo dojeli, da odhajamo na pomembno nalogo. Na ulicah se je zbrala množica ljudi, ki nam je mahala in na nas metala rože. To pot smo dobesedno korakali po rožah.

Na Reki nas je čakala ladja Jugoslavija, ki nas je pripeljala do Port Saida. Prvo presenečenje nas je čakalo že na poti z vlakom ob Sueškem prekopu do El Ariša. Ob vsakem postanku vlaka so se na postajah zbirali otroci, tudi ponoči, stegovali roke in vzklikali: »Mangarija, mangarija.« Iz paketov, ki smo jih dobili v Port Saidu za popotnico, smo jim dali vso margarino in maslo. Ob prihodu v našo vojaško bazo so nam povedali starejši vojaki, da so otroci prosili hrano.

VOJAŠKE OBVEZNOSTI

Le nekaj dni po prihodu v vojaško bazo sem bil poslan na stražo na letališče pri El Arišu. Stražili smo letala, ki jih je zagotavljal kanadski kontingent za potrebe sil OZN na Sinaju. Na tem letališču sem doživel za mene krstni peščeni pustinski vihar. Bilo je nepojmljivo. Pomagali niso niti zaščitniki za obraz in rute čez oči, zastonj smo ovijali orožje. Vsepovsod samo pesek. To dolžnost sem opravljal le dober mesec, potem pa sem se vrnil v matični tabor in se pridružil kulturni skupini.

SREČANJA

Prav med mojim služenjem na Sinaju se je zamenjal komandant sil UNEF-a. Tako sem spoznal oba komandanta, odhajajočega generala Burnsa in prihajajočega generala Džjanija.

Z enim izmed preskrbovalnih konvojev se je na pot odpravila tudi naša kulturna skupina. Na poti od Sredozemskega do Rdečega morja, nekje na sredini sinajske pustinje, daleč od človeških bivališč,

smo srečali beduina. Ko nas je ugledal, je najprej okleval, potem pa, ko je ugotovil, kdo smo, se nam je približal. Stegnil je obe roki in z drgnjenjem kazalcev obeh rok govoril: Tito, Naser – sava, sava. To je pomenilo, da smo tudi mi prijatelji. Dali smo mu nekaj hrane in napolnili njegovo posodo z vodo. S hvaležnostjo nam je pomahal v slovo in vsak je šel svojo pot.

Mislim, da je bilo marca 1960, ko smo šli na dopust za teden dni v Kairo. Po priporočilu komande smo si tam kupili civilne obleke.

Če si v Egiptu, si moraš ogledati piramide. Tako sem bil tudi jaz v skupini pri obisku piramid. Bili smo že blizu piramid, ko smo se srečali z dvema dekletoma. Z njima je bil Arabec, ki je nosil stojalo in platno za slikanje. Takoj sta nam bili všeč in eden izmed fantov ju je v polomljeni angleščini prosil, ali bi se slikali z nami. Mlajše črno laso dekle je odvrnilo: »Dečki, pogovorimo se mi po srbsko.« Ker sem se tudi sam motal okoli deklet in govoril slovensko, me je malo večje dolgolaso dekle vprašalo, ali sem Slovenec. Presenečenje je bilo popolno. Dora ji je ime, se je predstavila. Kar precej posnetkov smo naredili in si obljubili, da si jih bomo v domovini izmenjali.

Čez 40 let sem ji v oddaji TV Slovenija Res je, ki jo je vodila Miša Molk, izročil nekaj fotografij. V oddaji sem bil skriti gost Janeza Mejača, s katerim sva bila skupaj pri vojaki tako v Virovitici kot na Sinaju. Gospodična Dora, ki smo jo srečali pri piramidah, je bila po 40 letih spoštovana gospa slikarka Dora Plestenjak, mama poznane pevca Jana.

KULTURNA SKUPINA

Na pripravah v Zagrebu na misijo Sinaj sem se prijavil za člana kulturne skupine. Na avdiciji, na kateri sem igral na kitaro ob zvokih harmonike, sem bil sprejet. Tako je moja kitara romala z mano na Sinaj, s katero sva bila za šest mesecev nerazdružljiva.

V ožji kulturni skupini nas je bilo šest vojakov. Trije Slovenci, dva Srba in en Hrvat. Nedvomno je izstopal Janez Mejač, profesionalni baletni plesalec, ki je bil tudi duhovni vodja skupine.

Naša naloga je bila redno poslušanje radia Jugoslavija iz Beograda in te novice posredovati našim vojakom, ki so bili na dolžnosti na karavlah (»check pointih«) vzdolž razmejitvene črte od Sredozemskega do Rdečega morja.

Obiskovali smo druge kontingente, jim predstavljali našo kulturo in glasbo. Pripravljali smo prireditve za vse naše vojake, tako v centralnem taboru kot na karavlah. Pripravljali smo tudi proslave ob naših državnih praznikih za naše vojake in številne obiskovalce pripadnikov UNEF-a in civilnih oblasti.

Gotovo pa je bila krona našega delovanja udeležba na »Smotri talentov UNEF-a« v Gazi. Tu smo Jugoslovani sodelovali v razširjeni ekipi. Predstavili smo se s pevskim oktetom, jugoslovansko folkloro, Janez Mejač je odplesal baletno točko, ki jo je poimenoval Fantazija, jaz pa sem mu zagotovil glasbeno in vokalno spremljavo s skladbo Andaluzijske noči. Silvano Zonta, vrhunski harmonikar, pa je nastopil s potpurijem treh skladb.

Gledališče v Gazi

Dvorana je bila polna, dva tisoč ljudi je bilo med gledalci. Med gledalci so bili predstavniki vseh sedmih kontingentov, civilisti, predstavniki lokalnih oblasti, prišli pa so tudi predstavniki iz Kaira. Kulturne skupine vseh sedmih kontingentov so predstavile izredne točke. Gotovo so izstopali Brazilci, ki so predstavili pustni karneval, in Kanadčani s kavbojsko točko.

Po mojem mnenju, po mnenju članov iz preostalih skupin in glede na ploskanje pa sta bili najboljši naši dve točki. Prva je bila baletna predstava Janeza Mejača in druga igranje harmonikarja Silvana Zonte. Janez je v svoji koreografiji prikazal vrhunsko baletno točko in bil zato bučno nagrajen z aplavzom občinstva. Med zadnjimi točkami v programu je nastopil naš Silvo. V potpuri treh skladb je vključil skladbe So ankele papavoli, Granado in na željo režiserja predstave, kanadskega oficirja, polko. Bila je Večer na Robleku. S svojim virtuosnim igranjem je očaral že s prvo skladbo, ko pa je prešel v Granado, so oživel Brazilci in ga bučno spremljali. Potem je prešel v polko Večer na Robleku. V dvorani je zavladala tišina, saj je bila to nenavadna skladba za tiste kraje. Ko je Večer na Robleku izzvenel, je bila v dvorani nekaj trenutkov tišina, potem pa se je dogodil orkan skandiranja in ploskanja obiskovalcev.

Nihče izmed nas Jugoslovanov, niti nastopajočih v drugih točkah, ki smo spremljali nastope iz zaodrja, ni ostal ravnodušen. Mi trije Slovenci smo jokali od sreče, saj je naša skladba daleč od doma v popolnoma drugačnem svetu doživela stoječe ovacije dvatisočglave množice. To je bil Avsenikov Večer na Robleku, izveden v Gazi leta 1960. Naš komandant odreda nam je za ta uspeh odobril sedem dni nagradnega dopusta v Kairu.

Maja 1960 smo se vračali domov in pristali v Pulju. Naša misija se je končala. Prepričan sem, da smo s svojo prisotnostjo in vestnim vojaškim delom na mirovni misiji veliko pripomogli k utrjevanju miru in prijateljstva, predvsem s tamkajšnjim egiptovskim prebivalstvom.

Vsem nam, ki smo v vsem času prihajali na Sinaj in se vračali domov, pa so ostali nepozabni spomini na to misijo.

OJ TA SINAJ, SINAJ, SINAJ ... napisal I. Krajnc, Sinaj, december 1959

*V ognju in krvi
je Sinaj gorel;
se klicu za mir
OZN je ogrel.*

*Smo tudi fantje slovenski
prišli na pomoč,
zastavili voljo smo svojo
pa znanje in moč,
da mir se naseli spet v sinajsko noč.*

*Ta sinajska noč,
v njej palme in morje,
belina kristalnega peska
opija, opaja nas vse na vso moč.*

*Ko jutranja zarja sonce naznani
in zvezde izgubijo svoj čar,
prebuja se Sinaj in spet
zaživi v novi dan.*

*Oj, Sinaj, ti naš začasni si dom –
tebi poklanjamo del naše mladosti,
za srečo in mir, za otroške radosti.*

Jožef KRALJ

Polletno bivanje v prvi izmeni 8. odreda na Sinaju (Egipt)

Rojen sem 8. februarja 1939. Vojsko sem služil v avtoprometni enoti – »avtosaobračajni edinici« v Skopju. V JLA sem stopil februarja 1959. V tej vojaški enoti so me poslali na tečaj za komandirja »oddelka« v avtokomando v Skopju, kjer sem pridobil čin razvodnika (poddesetnika). Po tej pridobitvi sem postal inštruktor v avtošoli.

Naj preidem k življenjepis na Sinaju, kjer sem bil od maja do novembra 1960 v prvi izmeni osmega odreda na dolžnosti voznika v oddelku netrzajnih topov. Po predhodni enomesečni pripravi v Lučkem pri Zagrebu smo se 5. maja 1959 z vlakom odpeljali na Reko. Tam smo se vkrcali na ladjo Jugoslavija in odpeljali proti Port Saidu. Pluli smo pet dni. Po izkrcanju v Port Saidu smo se takoj pozdravili z nekdanjim 7. odredom. Oni so se nato vkrcali na takratno najbolj luksuzno ladjo Jugoslavija in odpluli proti domu. Mi pa smo se odpeljali z vlakom (ca. 360 vojakov) proti El Arišu. V prvi izmeni 8. odreda smo bili po prihodu v sinajsko puščavo, kraj El Ariš, razporejeni po oddelkih (»oddelenji«). Jaz sem bil dodeljen v oddelek netrzajnih topov »beztrajno oddelenje« kot voznik terenskega vozila dodge, registrska številka 711.

V El Arišu smo imeli še osem dni priprav na življenje v puščavi. Prvi dan po prihodu v El Ariš so nas preoblekli v indijske uniforme, od naše uniforme JLA so ostali samo orožje, opasač in čevlji.

Vrhovni komandant takratne sestave 8. odreda (v sestavi je bilo sedem kontingentov: Jugoslavija, Švedska, Norveška, Danska, Finska, Kanada in Indija) je bil indijski komandant general Džjani. Po osem dnevi pripravi v El Arišu se nas je 25 vojakov netrzajcev odpeljalo na položaj v Ras el Nakb. Tam sem vsako jutro odpeljal izvidnike vzhodno od našega bivališča (šotorišča), proti pristanišču Akaba ob Rdečem morju. Nato sem se vrnil v tabor, kjer je prisedel inženirec. Z drugim terencem pa so se za nama peljali radiovezisti. Midva, voznik in inženirec, sva imela nalogo, da pregledava in odstraniva vse nevarne predmete (morebitne mine) s ceste, po kateri smo se vsakodnevno vozili v patroljo ob egiptovsko-izraelski meji. Vezisti pa so imeli nalogo naši jugokomandi na Sinaju poročati o vseh nepravilnostih, opaženih na meji z Izraelom, med drugim o letalskih preletih (npr. »Avion na klipni pogon, povredil granico v višini 1000 m in dobini od 2000 m.«). Pomembno je bilo, da si opazil nepravilnosti. Razdalje niso bile pomembne.

Mi Jugoslovani smo skrbeli, če se ne motim, za 150 kilometrov egiptovsko-izraelske meje. Vsi drugi kontingenti pa so imeli 30 kilometrov meje in druge zadolžitve, na primer: Kanada je imela tehniko, Indija komando in ekonomijo itn. Dvakrat po trideset dni sem preživel na položaju v Ras el Nakbu. Po vrnitvi s položaja v El Ariš nam je pripadal dopust. Prvič v življenju sem se kot 21-letni mladenič

peljal z letalom iz El Ariša v Bejrut (Libanon). Tam smo se preoblekli v civilna oblačila, ki smo jih tam kupili, in preživeli sedem nepozabnih dni dopusta. Po drugem prihodu s položaja Ras el Nakb pa smo koristili dopust in odšli na izlet v Kairo, Aleksandrijo, izraelsko Gazo, Damask in v marino, ker je nekoč dopustovala angleška kraljica Elizabeta.

Foto: Janez Mejac

Anton KUGONIČ

Bil sem v mirovni operacij UNEF na Sinaju

Na Sinaju sem bil v logorju (taboru), postavljenih šotorih v El Arišu, in sicer kot vojak, razvodnik (poddesetnik) in voznik avta GMC s cisterno za prevoz vode. Na Sinaj smo se odpeljali z ladjo Jugoslavija z Reke 4. junija 1959. Pristali smo v Port Saidu, od tam pa smo se do El Ariša peljali z vlakom. Vračali smo se 4. decembra 1959, tudi z ladjo Jugoslavija. Pristali smo v Pulju in se vračali vsak na svojo vojno pošto. To pomeni, da sem se moral skozi Slovenijo vrniti na svojo vojno pošto, ki je bila takrat v Titogradu. Od El Ariša do Titograda sem potreboval ca. sedem dni vožnje in potem sem šel na pripadajoči dopust domov v Topolšico. Vožnja je bila tako dolga, ker je med Sarajevom in Titogradom še vozil vlak na ozkotirni železnici po imenu Čiro.

Na Sinaju je bilo takrat v okviru UNEF-a v imenu OZN devet vojaških kontingentov iz Indije, Kanade, Danske, Norveške, Brazilije, Švedske, Kolumbije, Finske in Jugoslavije.

Poleg vozniških in drugih vojaških obveznosti sem največ časa porabil za igranje odbojke. Imel sem to srečo, da sem se uvrstil v reprezentanco jugoslovanskega odreda v odbojki. Poleg odbojke smo imeli tudi reprezentanco za nogomet. Dobro se spominjam odličnega nogometaša Crvene zvezde Tomića. Med mojim služenjem je potekala t. i. UNEF-ova olimpijada, in to mi je pomenilo daleč največ. Tekme smo imeli med večino kontingenti. Najbolj prestižne so bile reprezentance Brazilije, Indije in Jugoslavije. Poleg UNEF-ove olimpijade smo Jugoslovani imeli tudi nekaj srečanj z domačini – Egipčani. V reprezentanci za odbojko sva bila dva Slovenca: Mirko Kogelnik iz Lovrenca na Pohorju in jaz, Anton Kugonič iz Topolšice. Jugoslovani smo imeli v Egiptu in arabskem svetu takrat, po moji oceni, zelo dobre odnose. Menim, da zaradi neuvrščenosti Jugoslavije.

Služenje vojaškega roka v okviru OZN oziroma UNEF-a na Sinaju je bilo z vidika varnosti tvegano, ker je na Sinaju ostalo v puščavi in povsod drugod še veliko neeksplodiranih min. Sicer pa smo imeli tisti, ki nismo bili na položajih, pestro življenje. Skoraj vsak večer smo imeli kinopredstave, popoldne pa smo se pogosto z GMC-ji zapeljali na kopanje v Sredozemlje. Jaz sem služil v inženirski četi v šotoru, mislim, da s šestimi zlozljivimi posteljami in mrežo proti komarjem in morebitnim plazilcem. Od Slovencev je v istem šotoru bival tudi moj prijatelj, takrat in sedaj, Ivan Hajdinjak iz Boračevega. Njemu je takrat umrl oče in ni mogel iti na pogreb. Letos pa sva se oba udeležila srečanja sinajcev.

Poseben dogodek se je zgodil, ko so nas obiskali najbolj priljubljeni pevci, plesalci, igralci itn. iz vseh takratnih republik in obeh pokrajin. Meni je bilo najbolj ljubo in pomembno srečanje z našo gospo in pevko Marjano Deržaj, s katero sem se tudi slikal. To sliko in še nekaj drugih nameravam pripeti k temu opisu.

Še nekaj. Med šestmesečnim služenjem na Sinaju smo imeli dva dopusta. Prvega sem koristil v Libanonu, v Bejrutu, takrat sem si na svoje stroške ogledal tudi Baalbek in Damask. To sem lahko storil, ker smo dobili nekaj plačila, po spominu, približno sedemnajst egiptovskih funtov. Drugi dopust sem koristil v Kairu in si ogledal tudi Aleksandrijo, tudi tisti kraj, v katerem so živele naše aleksandrinke.

Marjan LEČNIK

O mojem služenju v odredu na Sinaju

Služil sem od 8. novembra 1961 do 15. maja 1962 v 11. odredu, 1. izmena. Bil sem voznik v vozu za zveze in sem vozil kurirja na razdalji tabor–Gaza. Vsak drugi dan sem dežural na agregatu za radijsko zvezo tabor–Beograd. Ko sem vozil kurirja, sem vozil tudi kruh iz naše pekarnice za naše uslužbence v Gazi in družino takratnega generala Indijca Džjanija.

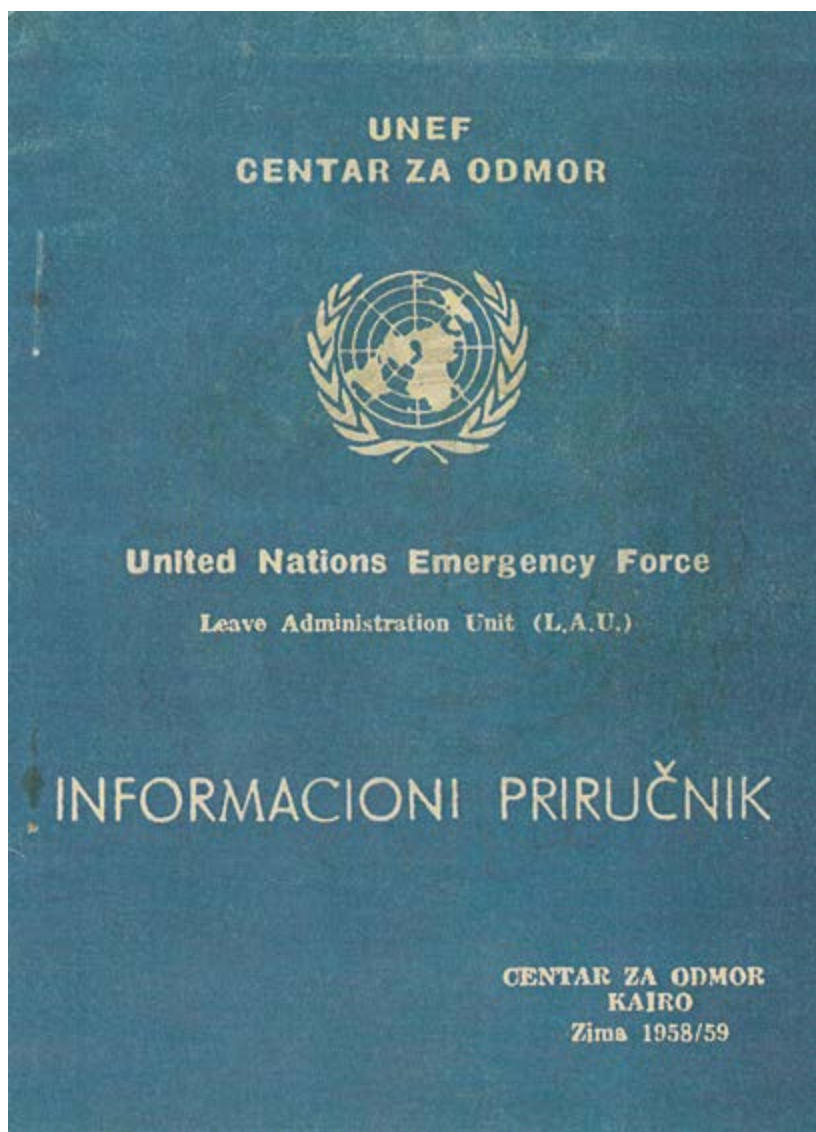

Foto: Rado Vadjal

Janez LOGAR

Kratek opis mojega služenja vojaškega roka v mirovni operaciji OZN UNEF na Sinaju 1. november 1965–22. maj 1966

Bilo je davnega leta 1965, ko sem začel služiti vojaški rok. Bil sem dodeljen v Banjaluko, vojašnico Kozara. Ta je štela okrog 1500 vojakov skupaj z oficirji. Dobil sem tudi številko vojne pošte 3721. Dodelili so me v pionirsko inženirijo »diverzantska«.

Po nekaj mesecih služenja so me starešine kot najboljšega v četi določili za služenje v odredu mednarodnih sil Združenih narodov na Sinaju v Egiptu, v 19. izmeni odreda Združenih narodov, pionirski diverzantski inženiriji – »minoinženir«, vojna pošta 3721. Na Sinaj sem bil dodeljen edini iz te vojašnice. Po uspešnem zdravniškem pregledu smo odšli na usposabljanje v Sarajevo.

Jaz sem imel nalogo postavljanja min in delo z razminiranjem. Zelo dobro sem si zapomnil besede oficirja, ki mi je dejal: »Vojniče, samo jedan put grešiš i nije te više.« Iz Sarajeva smo šli na usposabljanje v Novi Beograd. Tam smo imeli dober mesec priprav.

Prišel je čas odhoda na Sinaj. Odpeljali smo se 1. novembra 1965 iz Beograda proti Zagrebu do Reke. Tam smo se vkrcali na ladjo, imenovano Jugoslavija, in pluli 6 dni in 5 noči. Na ladji smo imeli razna predavanja, Jadransko morje je bilo vse do Sredozemskega zelo razburkano. Vsem vojakom je bilo slabo, bruhali smo, nismo mogli jesti, čeprav je bila hrana zelo dobra. Veliko jih je dobilo tudi morsko bolezen. Mornarji so se nam smejali, saj so bili tega že vajeni. Ko smo pripluli do Sredozemskega morja, pa se je umirilo in smo naprej pluli mirno, morje je bilo kot ogledalo.

Ko smo pripluli v Egipt, smo se izkrcali in vkrcali na vlak, ki nas je popeljal čez Sueški prekop na Sinajski polotok.

Glavni tabor smo imeli v kraju El Ariš. Tukaj smo se ustalili in obenem tudi dobili vsak svoje naloge, za katere smo bili zadolženi.

Jaz sem že vedel, kaj me čaka – da bom imel opravka z razstrelivom. Najprej je bilo to zame precej stresno, čez čas pa sem se delu prilagodil in se naučil dobro opravljati svojo nalogo.

Naš odred je štel 650 vojakov skupaj z oficirji. Moja izmena se je imenovala »19. smena odreda« na Sinaju. Dodeljeni smo bili seveda tudi po četah in vodih, da smo lahko imeli obhode v petstometerskem pasu med Izraelom in Egiptom, vse do Rdečega morja. Tukaj smo izvajali kontrolo, da niso kršili premirja eni ali drugi. Pas, ki smo ga kontrolirali, je bil dolg 180 milj. Obhode smo delali trikrat dnevno. Ko je obhod naredila ena izmena, je šla na obhod druga. V patrolji na obhodu so sodelovali štirje džipi. V prvem sva bila jaz (inženirec) in moj voznik, v drugem sta bila radijska postaja in vezist, v tretjem je bila komanda patrolje – oficir in voznik, v četrtem pa so bili trije strelci in voznik.

Nastanjeni smo bili na mejnih karavlah (majhne vojašnice), in sicer El Batur, El Amur in Šarm el Šejk. Tukaj smo menjali izmene za obhode. Obhod je trajal približno štiri ure.

Med sabo smo se kmalu tudi bolje spoznali in navezali prijateljstva. Naj omenim Jožeta Zapuška iz Velenja, ki je bil moj voznik, in Viktorja Pantarja iz Kamnika, ki je bil telegrafist. Dobro smo se razumeli in še danes imamo stike.

Naj opišem še eno od svojih izkušenj. Ko sva se z voznikom vozila, mi je aparat za razminiranje začel dajati signale, da nekaj ni v redu. Voznik je ustavil, šel sem iz džipa in hitro opazil, da sva pripeljala do minskega polja oziroma prepreke. Prepreko sem seveda moral odstraniti, da smo lahko šli naprej. Najprej sem sebi naredil zaklon (se zakopal v pesek) in poskušal dezaktivirati mino. Potem sem opazil, da se je iz mine začel sipati pesek in da sploh ni bilo vžigalnikov. Preostale mine sem nato samo še pobral in imel srečo, da ni bila nobena prava. Tako so nam ponagajali domačini, ki smo jih pozneje prijavili in so dobili kazni.

Ko sem nalogo reševal, sem bil precej v šoku, saj sem mislil, da so bojne mine tankovske – za miniranje tankov. Bile so drugačne oblike, in ne take, na kakršnih smo se učili. Kar precej časa bi porabil, da bi jo dezaktiviral, na koncu pa ugotovil, da sploh ni prava.

Spominjam se, da smo imeli tudi deževje, ki nam je krepko zalilo glavni tabor, kjer smo bili nastanjeni. Naredilo nam je veliko škode.

Ob prostem času smo se seveda ukvarjali tudi z različnimi športi, kot so košarka, odbojka ... Smo pa tudi kartali in igrali šah.

Prišel je tudi čas odhoda na oddih, ki nam je pripadal deset dni. Peljali smo se v Kairo. Ogledali smo si muzej Gamala Abdela Naserja in maršala Tita. Videli smo spomenik kralja Aleksandra Makedonskega. Bili smo tudi v Keopsovi piramidi, šli smo si ogledat kip kralja Ramzesa, ki stoji v Gizi. Videli smo tudi največjo džamijo v Kairu in Asuanski jez.

Med oddihom smo bili nastanjeni v hotelu Hilton v Kairu. Seveda smo imeli s sabo civilno obleko, da nas civilisti niso mogli prepoznati.

Lepo smo se imeli in bili smo kot ena velika družina.

Dvaindvajsetega maja 1966 je prišel čas odhoda v domovino Jugoslavijo in tako je bilo tudi konec služenja mirovnih sil na Sinaju. Z vlakom smo se odpeljali do pristanišča, kjer nas je čakala ladja Jugoslavija. Pluli smo po isti poti Sredozemskega morja in čez nekaj dni pripluli na Reko. Ob prihodu na Reko so nas dali v karanteno in nas zdravniško pregledali. Vsak vojak je nato moral potovati v svojo matično vojašnico (»medinico«). Mene so v Banjaluki zelo lepo sprejeli, tako vojaki kot starešine. Tako lepe občutke človek težko pozabi.

Branko MAHNIČ

Ko sem bil pripadnik modrih čelad OZN na Sinaju

Vojaški rok sem služil v Titogradu kot inštruktor za voznika.

Proti koncu služenja sem bil odrejen za misijo na Sinaj, in sicer od 8. junija 1964 do 8. decembra 1964. To je bila 16. izmena.

Na Sinaj smo potovali z Reke z ladjo Jugoslavija do Port Saida. Od tam naprej z vlakom do El Ariša, kjer je bil nastanjen jugoslovanski odred. To je bližina izraelsko-egiptovske meje na Sinajskem polotoku.

Bil sem voznik v poveljstvu mesta (komandi stana). Med služenjem misije nam je pripadalo sedem dni dopusta, ki smo ga izkoristili za ogled Libanona in glavnega mesta Bejrut ter drugih znamenitosti tega kraja.

Misijo smo služili vojaki iz celotne Jugoslavije in vojaki iz drugih držav.

Skupno poveljstvo je bilo v Gazi.

Albert MIKUŠ

Spomini na služenje vojaškega roka na Sinaju leta 1964

Služenje vojaškega roka na Sinaju se mi je vtisnilo globoko v spomin. Daleč od doma, od domačih je bil zame velik zalogaj. Vendar vse to sem premagoval v družbi prijateljev vojakov. Bile so vsakodnevne obveznosti, pa tudi prosti dnevi za počitek in obisk mesta in okolice. Nepričakovano se je tudi kaj pripetilo, kar nam je zmanjšalo razpoloženje. Tako se je nekega vročega dne pokvarila črpalka za črpanje vode iz vodnjaka v globini ca. 35 metrov. Kar tri dni smo lahko uporabljali vodo samo za kuhanje in pitje, za drugo rabo smo bili zelo omejeni. Po pičlih treh dneh so nam vodo pripeljali iz sosednjega tabora. V vodnjak smo jo pretovorili ročno z vedri. Skupina za to delo je bila kar prava in kljub vročini razpoložena. Vmes so padale šale in smeh. To delo smo dobro opravili.

Drugi tak dogodek je bilo mešanje betona za popravilo zidu okrog obstoječe plošče. Kot sin zidarja sem bil baje najboljši zidar za to delo. Vse umešane sestavine so se ujele še bolje kot po receptu, zapisanem na papirju zadolžitve.

Toda prišel je tudi čas, da sem se malo popeljal s kamelo in ji pokazal, koliko sem težak in zadovoljen, ker me je bila pripravljena popeljati nekaj metrov po terenu. Tudi to je bil dogodek, ki si ga je bilo treba zapomniti in zapisati v spomine. Le koliko lepih spominov je še ohranjenih na služenje vojaškega roka na Sinaju. Šestmesečni rok je bil zame neskončno dolg. Bili so lepi, pa tudi žalostni dnevi. To so spomini, ki nikoli ne minejo, za vselej živijo.

Alojzij NOVAK

Na Sinajskem polotoku

Aprila leta 1961 sem odšel na služenje vojaškega roka v JNA v Čakovec. Po urjenju so me leta 1962 premestili v mirovne enote Združenih narodov na Sinaj. Bil sem v 12. izmeni s činom razvodnika.

Odšli smo z Reke z ladjo Jugoslavija. Pluli smo tri dni in dve noči ter pristali v luki Port Said v Egiptu. Tam smo se izkrcali in nato z vlakom odšli na Sinaj v mesto El Ariš. Tam smo se preoblekli in nastanili v taboru, kjer smo bili še en mesec, nato pa sem bil mesec in pol na straži na letališču El Ariš blizu mesta.

V enoti smo bili štirje Slovenci, preostali pa so bili iz celotne Jugoslavije.

Bil sem 45 dni na dolžnosti na straži na letališču, nato pa 45 dni v taboru, kjer pa sem bil tudi vmes na straži.

Nato smo bili na straži blizu mesta El Kuseima na izraelsko-egiptovski meji, kjer sem bil 45 dni. Na straži sem bil dva dni, nato štiri dni na odmoru, potem pa spet na straži.

V prostem času smo šli na plažo, ki je bila ca. 500 m stran čez hrib. Morje je bilo toplo, precej slano. Bilo je zelo vroče, med 35 in 40 stopinjami Celzija. Igrali smo tudi nogomet ali košarko. Igrali smo bosi, da ne bi uničili čevljev, ker je bil po tleh pesek, droben kot prah.

Kar zadeva ženske, teh ni bilo.

Za pijačo smo si lahko kupili pivo v pločevinkah, prek četrtega pisarja pa druge stvari, tudi cigarete. Seveda smo si morali vse stvari kupiti. Prav tako smo morali plačati Arabce, ki so nam opravljali različne storitve, eden je strigel, drugi pral, tretji šival.

Hrana je bila dobra, zjutraj kakav, marmelada, bel kruh, lahko si ga vzel, kolikor si hotel. Za kosilo ali večerjo je bil pire krompir, boranija, makaroni, ribe, krofi, pasulj ali konzerve.

V kampu je bil osel, ki je vsako jutro prišel med šesto in sedmo uro, da sem ga nahranil s plodovi nekega drevesa.

S straže je ena anekdota:

Ko sem bil ponoči na straži, sem zaslišal, da se približujeta dve osebi. Zavpil sem: »Stoj, ko ide?« Odgovor je bil: »Dežurni oficir kapetan Srnaković i vodnik.« Odgovoril sem: »Kapetan, napred,

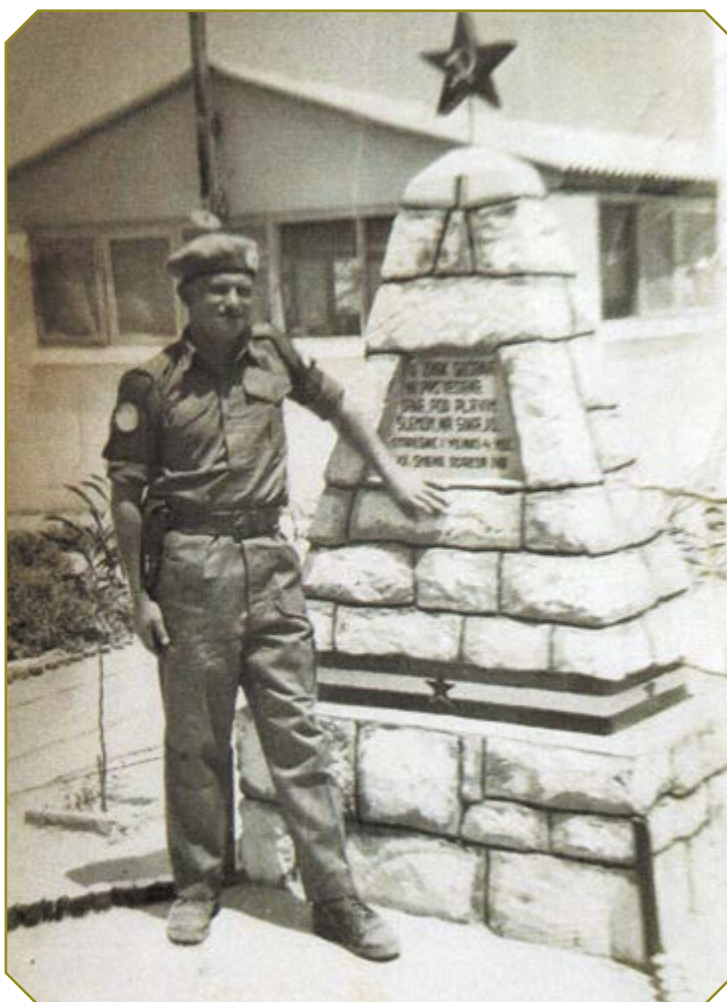
ostali stoj.« Ko je kapetan prišel do mene, je povedal: »Ti, vojniče, strogo po propisu.« Odgovoril sem, da smo v tuji deželi in da ne veš, kdo prihaja nasproti. Za to me je pohvalil.

Nato sem bil mesec dni v taboru, potem pa smo šli na dopust s tovornjakom v Bejrut v Libanonu. Tam sem si kupil čevlje, srajco in hlače. V Bejrutu sem srečal nekega Jugoslovana, vendar se nam ni bilo dovoljeno pogovarjati z njim. Iz Libanona smo z avtobusom šli v Sirijo, kjer smo si ogledali Damask, Baalbek in druga stara mesta z ruševinami.

Po vrnitvi na Sinaj smo bili še en mesec v taboru, potem pa nas je čakala vrnitev domov. Spet na vlak do Port Saida, vkrcanje na ladjo Jugoslavija in plovba do Reke. Na poti smo doživeli neurje, ki nas je spremljalo od Sredozemskega do Jadranskega morja.

Na Reki nas je dočakal sneg. Z vlakom smo se peljali do Zagreba in naprej do Čakovca, kjer sem kot desetnik odslužil do konca vojaškega roka.

Na Bližnjem vzhodu sem bil skupaj šest mesecev. Za služenje v enotah ZN sem dobil plaketo in medaljo ZN ter odlikovanje JNA.

Luka NOVAK

Vojak 9. odreda na Sinaju v letu 1960/61

Vojaški rok sem služil v Zemunu kot radiotelegrafist. Nekega dne me je presenetil četni starešina z novico, da sem kot jugoslovanski vojak dodeljen na Sinaj, vendar moram pred tem opraviti v Zagrebu zdravniške preglede in tečaj angleškega jezika. Po enomesečnem bivanju v Zagrebu smo se na Reki vkrcali na ladjo Jugoslavijo in pristali v Port Saidu. Med plovbo je bilo morje zelo razburkano z velikimi valovi. Veliko ladij je bilo zasidranih, le naša je plula naprej proti cilju. Večina udeležencev je dobila morsko bolezen, ki ji niti tablete, ker so bile razdeljene prepozno, niso pomagale.

Sprejem v pristanišču Port Saida je bil veličasten. Izobešene so bile jugoslovanske zastave, ljudje na pomolu pa so vzklikali: »Tito, Naser – sava, sava!« Iz pristanišča smo pot nadaljevali z vlakom do El Ariša, kjer je bila glavna vojaška baza za Jugoslovane. Bili smo razporejeni v čete po barakah – dodeljen sem bil v inženirsko četo. Tukaj smo imeli vsak večer kinopredstave in tukaj sem opravil po priporočilu in seveda z dovoljenjem tečaj za kinooperaterja. Po dveh mesecih bivanja v El Arišu so nas poslali na mejno območje med Egiptom in Izraelom (tampon zona) v El Kuseimo. Na opazovališču smo imeli fotografije izraelskih in egiptovskih letal. Vsak prelet smo sporočili v bazo s podatki oznake letala, višine, smeri in ure poleta.

V El Kuseimi so nas pogosto čez dan obiskali beduini, starejšim članom smo dajali cigarete, mlajšim in otrokom pa pomaranče, banane in žvečilne. Zaradi prijaznega odnosa z domačini nikoli nismo imeli težav, kot so jih imeli vojaki iz Kanade in Švedske. Zgodilo se je tudi, da so ponoči koga izmed njih ubili. Kot vezist sem se z drugimi vojaki vozil z džipom ob mejnem območju, kjer smo opazovali dogajanje. Velikokrat so nam nagajali pomanjkanje signala in slabo vidni mejni kamni ali kar preprosti sodi.

Po vrnitvi v El Ariš smo večkrat šli v Gazo. Bilo je zelo lepo mesto s trgovinami, ki so bile za nas mlade fante zelo zanimive zaradi številnih aparatov, ki jih pri nas še ni bilo.

Ker smo bili vojaki v zimski sezoni, smo dobili sedemdnevni dopust v Kairu. V civilni obleki smo si ogledali številne mošeje, džamije, reko Nil, Piramide in tudi Aleksandrijo.

Drugi odhod na obmejno področje je bilo v mestecu El Lamer. Naloge so bile iste kot v El Kuseimi. Ponovno smo imeli stike z beduini, dajali smo jim vodo, hrano, zato smo se z njimi dobro razumeli. Igrali smo nogomet in rokomet. S hrano nikjer nismo imeli težav, bila je dobra in bilo jo je dovolj, zato smo jo tudi lahko delili.

Ko smo se vrnili v El Ariš, smo se kopali, imeli razne prireditve – bili smo zadovoljni, vendar smo se zelo veselili vrnitve v Jugoslavijo.

Ko smo se z ladjo vračali domov, je skupina vojakov razširila govorice, da se peljemo v Kongo, kjer so ubili predsednika Lumumbo in njegova ministra in naj bi vladalo brezvladje z ubojstvi. Bili smo zelo srečni, ko smo izvedeli, da je bila le neslana šala. Najprej smo pripluli v Dubrovnik, kjer so nas pozdravile sirene z vseh ladij. Na Reki, kjer smo pristali, smo bili prav tako lepo sprejeti, vendar je bilo slovo od sotovarišev zelo težko, saj smo bili prepričani, da se nikoli več ne bomo videli, ker smo bili iz različnih jugoslovanskih krajev.

Ivan PEHANT

V spominu so nam ostale tudi hude vročine in izjemne temperaturne razlike zraka

Na misiji UNEF na Sinaju sem služil vojaški rok v 17. izmeni od decembra 1964 do junija 1965. Nastanjeni smo bili v taboru v El Arišu. Bil sem četni starešina za celotno jugoslovansko cono odgovornosti, ki je obsegala okoli dvesto kvadratnih kilometrov površine. Poleg mene je bil četni starešina Srb Miloš A. iz Subotice. Žal se ne spomnim njegovega priimka. Takrat so bili z nami na misiji še Norvežani, Indijci, Danci, Brazilci, Kanadčani.

Naš dopust je trajal sedem dni. V moji izmeni smo ga preživeli v Egiptu, in sicer smo šli v Kairo in Aleksandrijo (zimsko izmeno). Letna izmena je šla v Libanon.

Tabor, ali kot smo mu rekli logor, smo imeli pri El Arišu. Prva leta do 1961 so bili postavljeni šotori, nato pa so postavili barake. Med bivanjem in delom na misiji sem treniral atletiko, in sicer tek, a sem se žal poškodoval, in sem moral prenehati trenirati.

V izmeni smo bili trije Slovenci: Zajfrid Karel (Bistrica ob Dravi), Ivan Pelhan in Robert Bobanec.

Na koncu smo vsi dobili medaljo v službi miru (medalja OZN).

Kot vojaki na misiji smo prejeli tudi plačo v znesku petsto dinarjev, pripadal pa nam je tudi prekomorski dodatek, ki pa je znašal toliko kot učiteljska plača.

Moje bivanje na misiji sem si zapomnil tudi po visokih poletnih temperaturah, ki so dosegle 50 stopinj Celzija, ponoči se je znižala za najmanj 30 stopinj. Dolgčas smo si lahko preganjali tudi z ogledi filmov v letnem kinu.

Stanislav PENCA – Stane

Na Sinaju sem bil od oktobra 1958 do maja 1959 v sestavi 5. odreda kot kuhar, v 1. izmeni v četi za zveze

Vojaški rok sem služil v Sarajevu, v vojašnici Maršala Tita. Izbor za odhod v Egipt in na Sinaj so opravili v vojašnici med tistimi, ki smo bili prizadevni in na primer pohvaljeni za delo. Podatke so preverjali tudi doma in takratni vojaški referent v Mokronogu je zame napisal lepo oceno, tako da tudi s Kontraobveščevalno službo (KOS) nisem imel nikakršnih težav, ko so me zasliševali. Po specialnih zdravstvenih pregledih in nato po cepljenju v Zagrebu – proti vsem mogočim boleznim, kjer smo bili zaradi pričakovanih reakcij kar en teden, so nam privoščili še nekaj oddiha, nato so nas z godbo pospremili čez mesto do vlaka za Reko. Spomnim se, da je bil takrat v vojaški godbi Stane Peček iz Mokronoga, danes znani kulturni delavec.

Z ladjo smo se z Reke odpeljali v Port Said v Egiptu, nato pa smo šli z vlakom v El Ariš. Takrat smo se prvič srečali s posledicami vojne. Videli smo razbite tanke in vozila ter porušene zgradbe. Pri srcu nam je bilo tesno.

V El Arišu, kjer smo bili nastanjeni, blizu morja, sem kuhal za našo enoto – četo zveze, pa tudi druge, če je naneslo. Vem pa, da je bila hrana dobra, ker nismo imeli kakšnih omejitev za nabavo materiala. Spomnim se, da smo pekli tudi kruh za Kanadčane, dozdeva se mi, da vsak drugi dan. Privoščili smo si celo to, da smo iz hlebkov pobrali sredice in vanj dali maslo ter tako hrustljavega malicali. Spomnim se, da smo mleko dobivali iz Danske.

Vsak teden sem vnaprej izdelal jedilnik, v katerem je moralo biti praviloma zajete ravno prav hrane. Ne preveč, ne premalo. Sestaviti smo morali celo jedilnik za pse, ki smo jih imeli za patroljiranje.

Glede hrane naj pripomnim, da sem nekje prebral zapis, da so Egipčani jedli naše ostanke jedi iz čelad. Moram poudariti, da to ni bilo res, ker sem osebno razdeljeval ostanke hrane, in sicer tako, da so dobili med beduini v porcije (dobre) ostanke najprej otroci, potem slabotni in ženske, nato pa še ostali, če je bilo dovolj jedi. Če so starejši kradli hrano mlajšim ali ženskam, je zapel tudi naš pendrek.

V zvezi s kuhinjo naj povem, da je bil nekoč na obisku pri naši enoti poveljujoči general Burns. Zanj in za ostale častnike, sem pripravil kosilo in nato še kavo. Po kosilu me je dal poklicati in se mi posebej zahvalil za okusno jed in kavo, ki sem mu jo moral kasneje še enkrat skuhati, tako mu je bila všeč.

Takrat je bil komandant našega bataljona Jože Ožbolt. Spomnim se, da je bil poveljnik 1. bojne čete Lado Kocjan (upokojeni general). Njega sem poznal, ker je bil iz naših krajev.

Kakor so bile določene izmene, smo odhajali tudi na mejo v stražarnice, kjer smo opravljali ob meji patrulje po izmenah. Imeli smo eno ali dve blindi, kakor smo rekli oklepnikom. Jaz sem jim seveda tam kuhal. Če se prav spomnim, nas je bilo v enoti 23. V stražnicah smo bili po nekaj več kot en mesec.

Po vrnitvi iz neposredne službe na meji nam je pripadal po takratnih merilih tudi dopust.

V spominu mi je ostalo tudi to, da so Izraelci ob meji egiptovsko naselje, ki je štelo 700 duš, izravnali z zemljo. Naši predhodniki so na prostoru, kjer je bilo to naselje, postavili nekakšen spomenik v obliki Triglava.

Seveda se spomnim tudi plače, ki je bila takrat za vojaka kar dobra in v devizah, pa tudi tega, da sem za prizadevno delo dobil medaljo OZN, ki jo še hranim. Imam tudi vojaško medaljo JLA.

Verjetno je bilo februarja 1959, ko je bil na obisku v Egiptu Tito, vendar se ne spomnim, katera enota je sodelovala v sprejemu. Spomnim se samo velikih priprav v celotni enoti, ker načrta o njegovem obisku seveda nismo poznali.

Davorin PREISINGER

Na misiji sem pisal dnevnik

Sem udeleženec 9. odreda pripadnikov JLA na Sinaju.

V začetku septembra leta 1960 so nas nekatere inštruktorje vprašali, ali bi prostovoljno šli za šest mesecev v jugoslovanski oddelek štirih modrih čelad na Sinaju pod okriljem Združenih narodov. Z veseljem sem privolil, saj se je obetalo novo doživetje, in to še v Egiptu. Prestati smo morali zelo strogo testiranje že na Reki, tako da so nekateri odpadli že tam. Mesec dni trdih priprav smo opravili še v Zagrebu. Tudi tu so jih kar nekaj zavrnil. Poleg zahtevnih voženj po grdih, strmih terenih smo opravili še več streljanj, metali prave ročne bombe in se mesec dni učili angleščine. Odpadli so tudi tisti, ki so jim manjkali več kot trije zobje. Kot pika na i pa je bilo zaščitno cepljenje. V enem dnevu so nas cepili proti petim nalezljivim boleznim. Reakcije so bile tako hude, da so nekateri več dni ležali z vročino, vsi pa smo prenašali hude bolečine. Končno smo z ladjo Jugoslavija 8. novembra 1960 odpluli z Reke proti Port Saidu. Zelo nemirno morje je številne okronalo z morsko boleznijo. Sam sem guganje dobro prenašal, jedel po dve porciji hrane, nekega večera pa sem le moral tretji obrok kompota vreči čez ograjo v morje. Malo pred Port Saidom se je morje umirilo in kar žalostno je bilo gledati tovariše, ko so vsi zeleni in zdelani prilezli iz podpalubja. Vse dni nisem šel v spodnje prostore ladje, ker je bil smrad po izbljuvkih neznosen. Zavit v zimski vojaški plašč sem spal na palubi.

Po prihodu v tabor Mala Jugoslavija so bili dnevi za nas zelo topli, noči pa hladne. Muhe so bile nadležne, za spanje smo imeli nad posteljami mreže proti komarjem. Dobili smo tudi temna sončna očala. Na srajcah smo lahko imeli zavihane rokave in odpet en gumb. Vsepovsod je bilo videti samo rumen puščavski pesek, ki je izgledal kot »prašek Vera«. Barake so bile zidane iz betonskih zidakov, na oknih mrežice, kritina pa iz valovitih plastičnih plošč. Častniki, podčastniki in vojaki so imeli ločene jedilnice in različno hrano, kar ni bil običaj v jugoslovanski vojski.

Danes imam doma veliko fotografskega gradiva s Sinaja, dnevnik in nekaj spominkov.

Spomini udeleženca misije OZN UNEF na Sinaju v 17. izmeni

Bil sem udeleženec jugoslovanskega odreda na Sinaju v 17. izmeni. Center glavnega odreda je bil v naselju El Ariš. Odred je deloval v sestavi mednarodnih sil Organizacije združenih narodov. Varoval in oskrboval je mednarodno mejo med Združeno arabsko republiko in Izraelom v dolžini 170 kilometrov. Teren vzdolž meje je bil pustinski, rastlinje pa se je pojavljalo le na nekaterih krajih. Bil sem v tehnični četi, ki je bila zadolžena za delovanje odreda v vseh dejavnostih. Prisotni so bili številni poklici, od kuharjev, pekov, zdravstvenega osebja, mizarjev, ključavničarjev, električarjev do avtomehaničkov, kar sem bil tudi sam. Vzdrževal sem vozni park, in če je bilo treba, sem bil tudi voznik. Imel sem že poklic kvalificirani avtomehaničkar in tudi vozniški izpit B- in C-kategorije. Vozniški izpit pa smo vseeno morali opraviti še pred kanadsko vozniško komisijo, da smo lahko vozili po arabski deželi. Vozni park je bil zelo slab zaradi dolge uporabe po puščavskih poteh. Dvajset odstotkov vozil je bilo neuporabnih ali na večjih popravilih, 40 odstotkov vozil pa ni bilo uporabnih za dolge vožnje zaradi slabega tehničnega stanja. Le 40 odstotkov vozil je bilo torej sposobnih za opravljanje vseh vrst prevozov. Razdalje do vodnih taborov so bile velike. Pot od El Ariša do El Amurja je bila dolga 87 km, do El Kuseime 96 km, do El Kuntile 196 km in do Ras el Nakba 252 km. V naši izmeni se je tako prevozilo 558.000 km. Porabili smo 374.000 litrov goriva. V mehanični delavnici smo imeli vedno polne roke dela, ne glede na čas. Ko so se vrnile kolone vozil na parkirišča, smo morali prekontrolirati vsa, od prvega do zadnjega, in jih pripraviti za naslednji dan. Na vseh vozilih je bilo treba preveriti kolesne vijake, pnevmatike, vijake kardanskih pogonov, stanje olja v motorjih in menjalnikih, dolivanje olja za tesnitve, vode v hladilnih sistemih, zavorne sisteme, električne napeljave, stanje klinastih jermenov za prenose in pogone črpalk, krmilne mehanizme idr.

Vzdrževati in servisirati smo morali tudi agregate v vodnih taborih, ki so služili za elektriko, razsvetljavo in druge potrebe. Vodni tabor El Kuntile se je oskrboval tudi z letalom, saj je bil najbolj oddaljen od El Ariša. Potovanje z letalom je trajalo 40 minut.

Kljub trdemu delu pa smo doživeli tudi teden počitka v Kairu. Ogledali smo si zanimivosti in gradnjo citadel z njenimi minareti, muzeje z zgodovino Ramzesa, Tutankamona, Nefretete, njihove zlate sarkofage, reko Nil z mostovi, na robu puščinje v pesku in modrem nebu pa mogočne piramide, ki so bile zgrajene z golimi rokami in pri čemer je umrlo veliko ljudi. Med drugim smo se povzpeli tudi na kairski stolp. Tako se je končalo bivanje na Sinaju, po katerem smo se srečno vrnili domov.

Ernest SPEVAN

Janez STANONIK

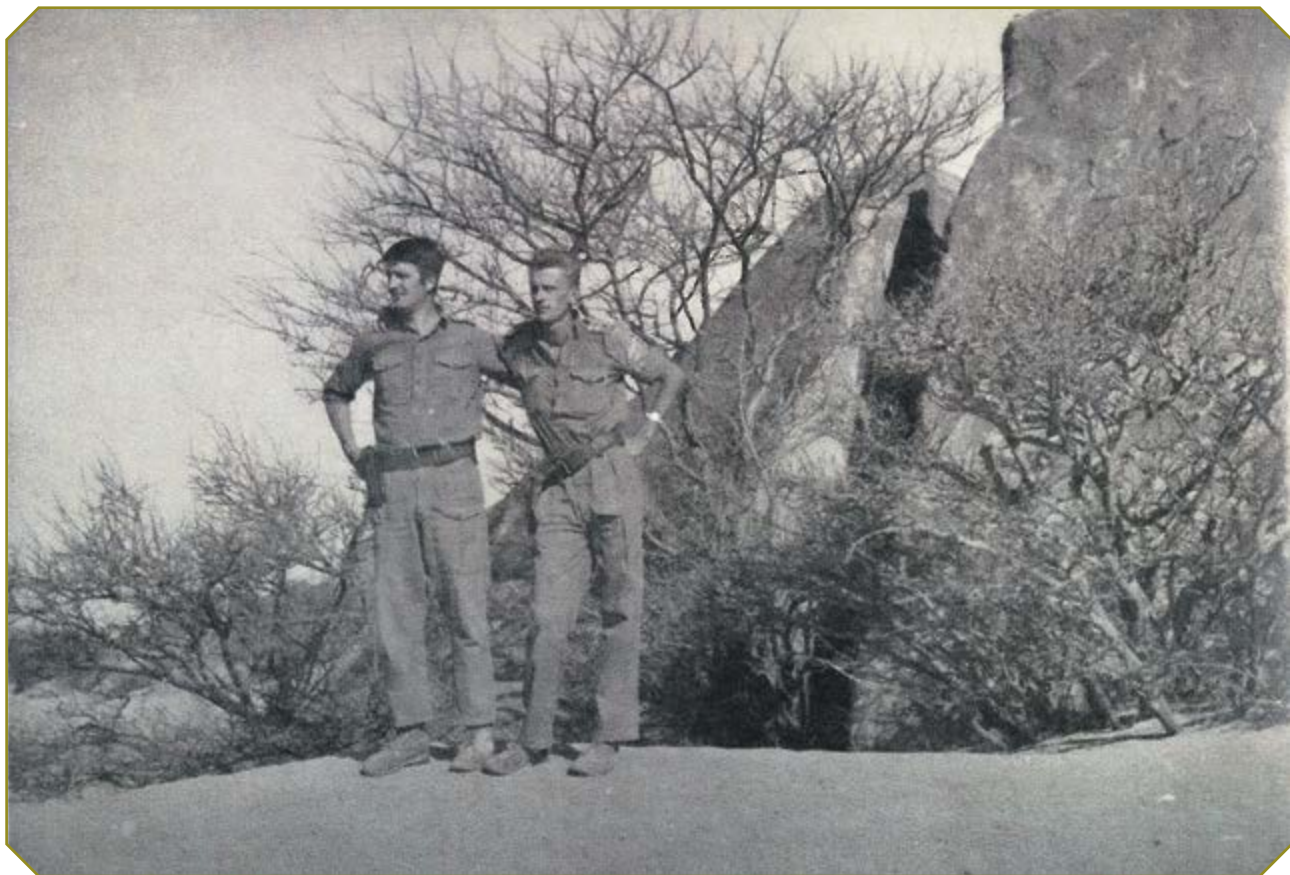
S Sinaja na misijo OZN v Jemen

V JLA sem bil vpoklican 30. marca 1962 vojaška pošta (vojna pošta) Titograd – današnja Podgorica. Po zaprisegi sem kmalu šel na tečaj za desetnike. Po končanem tečaju sem bil dodeljen vođu inštruktorjev vožnje, ker sem že pred vpoklicem v vojsko naredil izpit za vojaškega šoferja na predvojaški vzgoji v Kranju. Do maja 1963, ko so me dodelili za odhod na mirovno misijo na Sinaj, sem mlade vojake poučeval vožnjo. S preostalimi sotovariši so nas odpeljali iz Titograda v Split na priprave, od tam pa v Zagreb na vadišče in na vsa cepljenja proti različnim boleznim. Po vseh teh obredih smo se odpeljali na Reko, kjer smo se vkrcali na ladjo za Port Said. Po nekaj dneh vožnje smo prispeli na Sinajski polotok in naprej v El Ariš, 2. del 14. izmene.

V El Arišu sem dobil tovornjak za oskrbo in prevoz sotovarišev. Po mesecu na Sinaju so nas nekaj izbrali iz posameznih vodov in nam sporočili, da smo dodeljeni na mirovno misijo na mejo Jemna in Savdske Arabije. V Port Saidu nas je pričakala ladja, ki je priplula z vso opremo in štabom iz Jugoslavije. Pluli smo po Sueškem prekopu do пристanišča Hodeida v Jemnu, od tam pa z avtomobili na obronke Aširja in puščave Rub al Khali. Pokrajina Ramlat Dahm, ki je blizu mesta Najran, je postala naš drugi dom. Postavili smo šotore in vso opremo, ki nam jo je z letalom pripeljala kanadska posadka. Naše delo je bilo opazovati okolico meje med državama in patroljirati po peščenih prostranstvih. Večkrat smo se peljali tudi do glavnega mesta Jemna – Sane in včasih tudi do Hodeide na Rdečem morju. Srečevali smo se tudi z rojalisti in beduini, tako da se nismo prav nič dolgočasili.

Ko so nam kanadski piloti pripeljali hrano v paketih, smo se včasih za razvedrilo in da je bilo manj enolično, malo peljali tudi z letalom. Naše starešine, moram reči, so bili res enkratni, tako da smo bili bolj kot družina, le malo večja. Počasi se je približeval čas odhoda, tako da smo se vkrcali na letala, ki so nas peljala na letališče v Kairo. Tam nas je pričakalo letalo Adrie in nas peljalo v Beograd. Po sprejemu na beograjskem letališču smo se razdelili in nekateri šli z letalom v Zagreb, potem pa z vlakom v Slovenijo in 3. decembra 1963 domov na zaslužen dopust. Po mesecu dni, 4. januarja 1964, sem se spet vrnil v Titograd in nadaljeval služenje vojaškega roka. Domov sem se vrnil 26. februarja 1964.

Slavko STRMAN

Moji spomini na Sinaj

Moji spomini na Sinaj so verjetno malo drugačni od spominov mojih tovarišev, ki so bili v taborih na meji. Bil sem namreč kuhar v častniški menzi v 21. izmeni glavnega tabora v El Arišu.

Končal sem gostinsko šolo v Ljubljani, smer kuhar, in marca 1966 odšel k vojakom kot kvalificirani kuhar. Kljub končani gostinski šoli sem moral še na tečaj za vojaškega kuharja v Niš. Po končanem tečaju sem bil predlagan za odhod na Sinaj. V zbirnem centru v Beogradu sem bil dodeljen 2. četi za kuharja. Kmalu so me obvestili, da sem premeščen v tehničnooskrbovalno četo kot kuhar v častniški menzi. V menzi sta vedno delala tudi dva civilna kuharja in dva civilna natakarka iz Jugoslavije. V naši izmeni je šel z nami le en civilni kuhar, drugega pa sem zamenjal jaz.

Delo v častniški kuhinji je bilo zelo zanimivo. Delali smo le šest ur na dan. Imeli smo tudi pomočnike, domačine za pomožna dela, pomivanje posode in čiščenje. obroki so se pripravljali in stregli kot v restavracijah. Vedno je bila za kosilo juha ali predjed, glavna jed s prikuho in prilogo, solata in sladica. Vsi obroki so se glede na porcijo zložili na krožnike in stregli v jedilnici. Za strežbo sta bila že omenjena civilna natakarka in dva natakarka, domačina Arabca.

Pripravljali smo tudi jedi za posebne priložnosti, praznovanja. Spominjam se sprejema za delegacije vseh sodelujočih kontingentov in povabljenih predstavnikov domačih oblasti ob dnevu JLA 22. decembra. Pripraviti je bilo treba veliko kanapejev. Vendar to ni bila težava. Težava je nastala, ko smo ugotovili, da moramo pripraviti in tudi ločiti hrano za Indijce, ki ne jedo govejih proizvodov, in domačine, ki ne jedo svinjine. No, vse smo uspešno rešili in nahranili vse.

Naj povem, da priprava hrane, potem ko smo se navadili na štedilnik na kerozin in manjše gorilnike, prav tako na kerozin, ni bila težka. Štedilnik in gorilnike nam je polnil in servisiral domačin, ki smo ga klicali Mekanik. Na kerozin so delovali tudi hladilniki, dve zamrzovalni skrinji pa na elektriko. Posodo so pomivali ročno zaposleni domačini.

Za preskrbo s surovinami je bil zadolžen kanadski kontingent. Moram reči, da smo bili dobro preskrbljeni. Bilo je veliko sveže zelenjave, meso pa je bilo seveda zamrznjeno. Dobivali smo na primer govedino iz Argentine, piščance, race in purane iz Danske, iz Italije pa testenine in parmezan. Sire smo dobili iz Francije in Nizozemske, angleški slivov puding v konzervi iz Anglije, pravi čaj iz Indije in tako naprej. Res pravi združeni narodi tudi v preskrbi s hrano. Za posebne priložnosti smo imeli tudi več izbranih pijač iz Jugoslavije.

Tako so minevali moji dnevi v Mali Jugoslaviji in en mesec pred izraelsko agresijo, s katero se je končala naloga UNEF-a na Sinaju, sem se srečno vrnil v domovino.

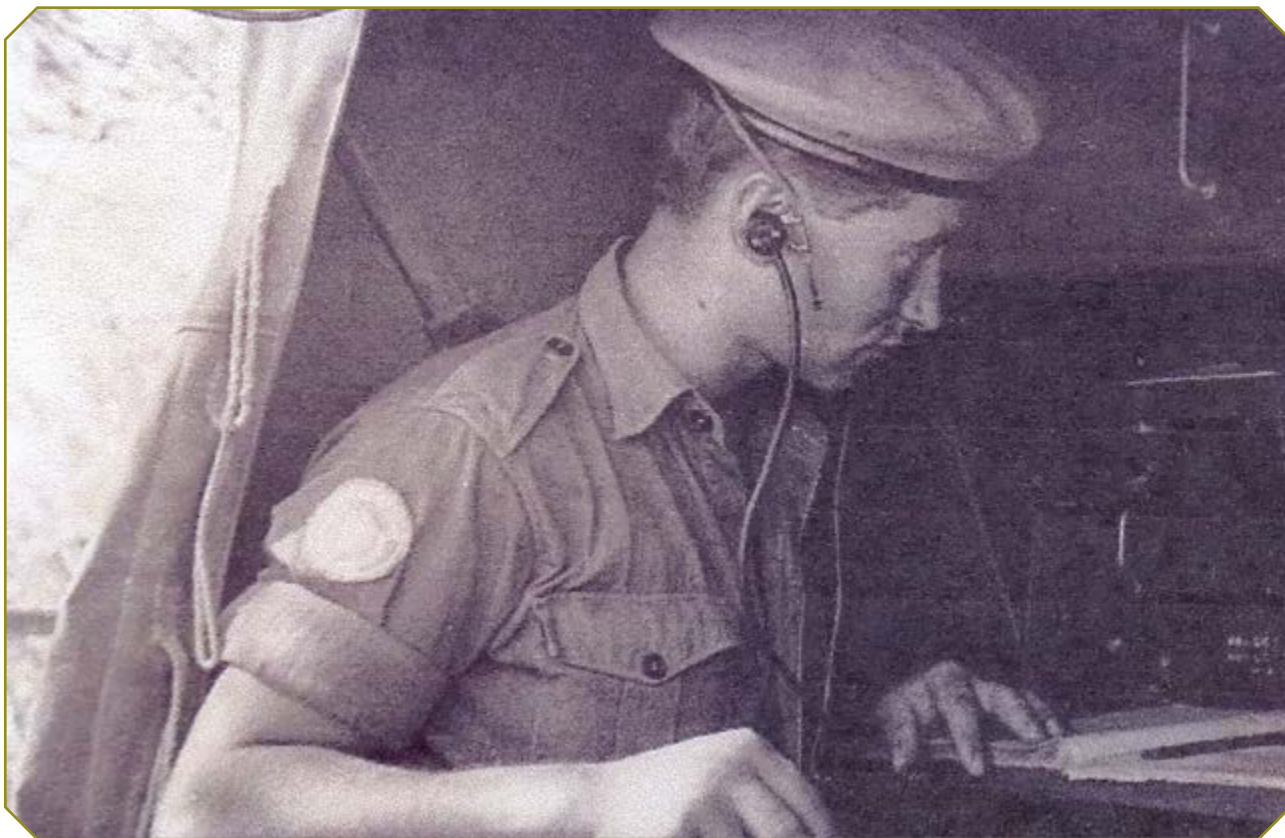
Alojz ŠKERJANC

Moji spomini na služenje vojaškega roka

Leta 1962 sem bil vpoklican v vojsko v Skopje. Tam sem se leto dni usposabljal za delo radiotelegrafista. Pri tem sem bil zelo uspešen – hitro sem opravil izpit za radiotelegrafista drugega razreda in bil sposoben samostojno opravljati dela na radiopostaji.

Po letu dni sem bil odrejen na mesto pripadnika modrih čelad v Egipt. Po enomesečni pripravi v Zagrebu, kjer so nas seznanili z delom v tujini in kjer smo opravili zdravniške preglede, smo odšli na Reko in od tam z ladjo Zemun nadaljevali pot proti Egiptu. Skupaj nas je bilo okoli sto vojakov. Vkrcaje na ladjo je bilo zelo slovesno, hkrati pa nas je obdajal tudi strah pred potjo v neznano, saj smo številni morje videli prvič. Po štirih dneh nemirne plovbe smo pripluli v pristanišče Port Said. Od tod smo z vlakom nadaljevali pot v El Ariš, ki je bil glavno oporišče JLA. Tu sem mesec dni čakal na nadaljnjo prerazporeditev. Po ukazu sem bil razporejen na mejno območje Jemna v Savdski Arabiji. Ponovno sem se vkrcal na ladjo in nadaljeval pot čez Sueški prekop po Rdečem morju do pristanišča Sana. Do končne lokacije smo nadaljevali pot z letalom. Moj kraj bivanja na meji je bil v puščavi. Območje, kjer smo postavili šotore in opremo, nujno za naše delo, je bilo veliko kot nogometno igrišče. Tu nas je bilo približno petdeset vojakov in to je bil moj novi dom naslednjih sedem mesecev. Moja glavna zadolžitev je bila vzpostavitev radiotelegrafske zveze, nekaj vojakov pa je bilo zadolženih za nadzor meje. Moje delo je potekalo predvsem ponoči, ker je bila slišnost takrat boljša. Z mano je bil tudi vodnik Bačo, odličen vezist. Hrano in druge potrebščine so nam tedensko dostavljali z letalom. Veliki težavi sta bili pitna voda in neznosna vročina.

Po sedmih mesecih smo zapustili to ozemlje in se vrnili v domovino. Med plovbo domov je ladjo zajel požar. K sreči nam ga je uspelo pravočasno pogasiti in vse se je dobro končalo.

Ambrož TERAN

Spomini na služenje vojaškega roka na mirovni misiji OZN: Sinaj v letih 1961/1962

Na srečanjih Slovencev, ki smo se udeležili misije OZN UNEF na Sinaju oziroma slovenskih modrih čelad, ki so potekala v Ljubljani, je organizator srečanja, g. Janez Mejač, dal pobudo, da vsak izmed nas napiše nekaj spominov in doživetij iz obdobja, ki smo ga takrat preživeli na Sinaju. Na Sinaju sem bil od začetka decembra 1961 do maja 1962. To je bila prva izmena 11. odreda.

Spominjam se že odhoda z Reke, kjer smo se vkrcali na ladjo Jugoslavija, ki je bila takrat ena najlepših ladij v Jugoslaviji. Nekateri so kmalu po izplutju ugotovili, da bo zanje to kar velik podvig. Eden izmed mojih sopotnikov se je takoj po izplutju usedel zraven stebrička stopnic v podpalubju in tam kljub precej neprijetni plovbi vztrajal vse do Port Saida, kjer smo zasidrali ladjo. Plovba proti Dubrovniku in naprej po Jonskem morju je bila mučna, saj smo imeli poplavljene vse prostore in sanitarije v podpalubju. Zaradi slabega vremena smo v Port Said prispeli s poldnevno zamudo in posledično zamudili tudi prihod v naš tabor v El Arišu, ki smo ga imenovali Mala Jugoslavija. Po burni vožnji z ladjo so nam odobrili par dni počitka, da smo si opomogli. Prisotni v taboru so nas sicer lepo sprejeli, tako da smo se hitro vključili v novo okolje. Razdelili so nas v enote, dobili smo vsak svojo dolžnost, za katero smo bili izbrani. Sledilo je spoznavanje z drugimi člani enote in z nalogami, ki so nam bile dodeljene. Sam sem bil kot upravljavec buldožerja dodeljen v četo šoferjev in upravljavcev drugih gradbenih strojev in kompresorjev (strojniška četa). Kompresor nam je služil za hlajenje vode, s katero so šoferji oskrbovali vse mejne točke, na katerih so bili naši vojaki. Z buldožerjem sem delal tudi pri drugih odredih, pogosto sem čistil ceste, ki jih je čez noč zametel puščavski pesek, in razna športna igrišča ali samo ravnal zemljišče za postavitev novih objektov. Vse to sva delala dva, šofer tovornjaka (federala), ki me je odpeljal na kraj dela, in jaz. Delo je bilo nepozabno doživetje, saj sva imela stike z vojaki vseh narodnosti, ki so prav tako kot mi tam služili OZN. Posebno doživetje je bilo tudi srečanje z beduini, ki si jih srečal, kjer koli si bil. Na prvi pogled je bilo vse videti normalno, ko pa si jih malo bolje pogledal, si vedno opazil, da imajo pod svojo haljo puško ali brzostrelko. Sicer smo bili Jugoslovani tam pri vseh ljudeh res dobro zapisani, saj smo vso hrano, ki nam je ostala od obrokov, s pomočjo naše vojne policije razdelili domačinom in beduinom. Šoferji cistern z vodo so med potjo k našim enotam na mejo z vodo oskrbovali tudi domačine in beduine, vendar samo z določeno količino, saj bi sicer na mejo lahko prišli brez vode. Drugi odredi tega niso počeli, vse so zavrgli in požgali.

Med tem služenjem smo doživeli tudi lepo presenečenje, saj smo lahko šli na dopust v Kairo, nekateri celo dvakrat. Kakšno veselje je bilo kupovanje oblačil v Gazi! Res je, da smo na poti z vlakom v Kairo še vedno nosili uniforme, v hotelu, kjer smo bili nastanjeni, pa smo imeli modne revije. Koliko smeha in veselja je bilo, si lahko misli vsak sam.

Dopust v Kairu je posebna zgodba, o tem bi lahko napisal kar nekaj strani. Povedal bom samo nekaj od tega. V očeh Kairčanov, ali bolje rečeno Egipčanov, smo bili Jugoslovani najbolj zaželeni turisti. Povsod so nam pomagali, bili so prijazni, na kratko, imeli smo privilegije, ki jih drugi odredi niso imeli. Organizirali so nam ogled vseh znamenitosti, ki jih v Kairu ni malo. Keopsove piramide, Farukove dvorce, grobnice faraonov in še mnogo drugih zgodovinskih objektov. Zvečer pa dobre večerje z orientalskim sporedom, plesom in vsem, kar spada zraven. Največji vtis je na meni pustil obisk maršala Tita pri Naserju. Imel sem srečo, da sem bil prav takrat na dopustu v Kairu. Nismo mogli, da ne bi prisostvovali mimohodu po glavnih ulicah Kaira. V špalirju med sto tisoč Kairčani smo skupaj z njimi skandirali: »Tito, Naser – sava, sava«, kar je pomenilo prijatelja. Koliko rož je bilo vrženih proti avtomobilu, s katerim sta se peljala! Tega se ne da opisati, to moraš doživeti, saj kaj takega lahko doživiš samo enkrat v življenju, pa še srečo moraš imeti. Naj omenim še večerni obisk ene izmed mnogih kinodvoran, v katerih je bilo do 2000 gledalcev. Pred predvajanjem filma so zavrteli predfilm, kot je bilo v tistih časih običajno. Pričakovali smo, da bo verjetno prikazan tudi sprejem maršala Tita in pot, po kateri sta se peljala z Naserjem. To, kar je sledilo, pa je bilo nepopisno. Vsi v dvorani so vstali in skandirali: »Tito, Naser – sava, sava.« To je gotovo trajalo 10 do 15 minut in ob taki priložnosti ti stopijo solze v oči in tega ne pozabiš do smrti. Po vseh teh lepih doživetjih smo se dobre volje in prijetno utrujeni vrnili v svoje enote. Tam me je čakalo novo prijetno presenečenje.

Med mojim služenjem so organizirali različna športna tekmovanja, ki smo jim rekli prvenstva Male Jugoslavije. Sodeloval sem pri namiznem tenisu. Uvrščen sem bil med pet najboljših, zato so me razdolžili dela s strojem in določili v našo reprezentanco, ki je tekmovala na prvenstvu enot OZN, udeleženi na Sinaju. Vseh pet igralcev nas je bilo prostih vsega, razen igranja namiznega tenisa. Imeli smo dve baraki, v vsaki mizo za igranje in še avto, da smo lahko hodili po drugih taborih. Loparček, žogice in avto, to je bilo naše orodje in delo. Prvenstvo OZN na Sinaju je bilo v Rafi. Vsi smo kar dobro zastopali naše barve, sam sem bil celo tretji in osvojil bronasto kolajno, ki mi je še danes pri srcu in jo večkrat pogledam.

Tako se nam je počasi iztekalo naše poslanstvo na Sinaju. V slovo smo si s prijatelji kar v spalnici pripravili zabavo. Vse postelje v en kot, radio na glas in ples med fanti se je začel. Seveda je šlo vse do meje in zato ni bilo nobenih pritožb. Z lepimi spomini smo tako z vlakom odpotovali proti Port Saidu, kamor je prispela naša zamenjava, mi pa smo se vkrcali na ladjo Jadran. Kmalu smo zapustili пристanišče in le še od daleč gledali obalo Egipta. Tokrat nam je bilo vreme res naklonjeno, vse dni plovbe smo uživali in obujali spomine na doživetja v tej polovici leta na Sinaju. Kljub lepemu vremenu in dobremu vzdušju pa so bile misli že na Reki in pri domačih. Ob izkrcanju nas je čakalo kar nekaj prijateljev za kratek klepet, nato pa smo se z vlakom odpeljali vsak v svojo vojašnico. Sledil je težko pričakovani dopust, ki je bil zaradi služenja na Sinaju podaljšan za 14 dni. To pa je že druga zgodba. To so na kratko opisani moji spomini, ki kljub letom še vedno tlijo v meni in se jih prav rad spominjam.

Radovan Tešić

»E ... SINAJ, SINAJ ...«

Res je, ponosni smo na to, da smo bili »plavci«, da smo bili del mirovnih sil OZN. Deset let smo bili na Sinaju in junija 1967 se je vse spremenilo – vojna!

Bil sem v 22. izmeni in nekega junijskega dopoldneva je v naš tabor (logor) v El Ariš s helikopterjem Združenih narodov priletel gospod Maha Tray Situ U Tant, generalni sekretar OZN. Postrojeni smo dočakali visokega gosta, ki nam je povedal, da jugoslovanskemu odredu izreka iskreno zahvalo za opravljeno desetletno misijo in da imamo pet dni časa, da zapustimo Sinaj oziroma Egipt. Pet dni! Takoj se je začelo zbiranje vojakov iz vseh stražnic v El Arišu. Ne vem, kaj se je dogajalo, vendar so naši zamujali, zadnji jugoslovanski vojaki so v glavni tabor prišli šele peti dan pozno zvečer. Vendar smo bili prepozni. Naslednji (šesti) dan se je ob 9. uri začela vojna. V živo smo videli leteti rakete iz Izraela na Sueški prekop. Približno pet metrov dolžine, premera 60–80 centimetrov, zadaj je bruhal ogenj ... to je trajalo pet, šest ur, nato so priletela letala. Egipčani so imeli ruska letala MiG (Mikojan-Gurevič) s poševnimi rumenimi krili, izraelska pa so bila modra z ravnimi krili. Tako je bila videti vojna z najboljšo tehnologijo tistega časa.

Naš poveljnik, polkovnik Slavko Đurđević, je takoj ukazal umik iz glavnega tabora v hrib na peščene sipine in vsak vojak si je izkopal osebno zaklonišče. Obstreljevanje med Izraelci in Egipčani je trajalo celo noč, žvižgalo je iz vseh strani, slišati je bilo eksplozije ... Zjutraj smo videli, da so Izraelci s tanki prevozili naše barake v taboru, ki smo ga na srečo pravočasno zapustili.

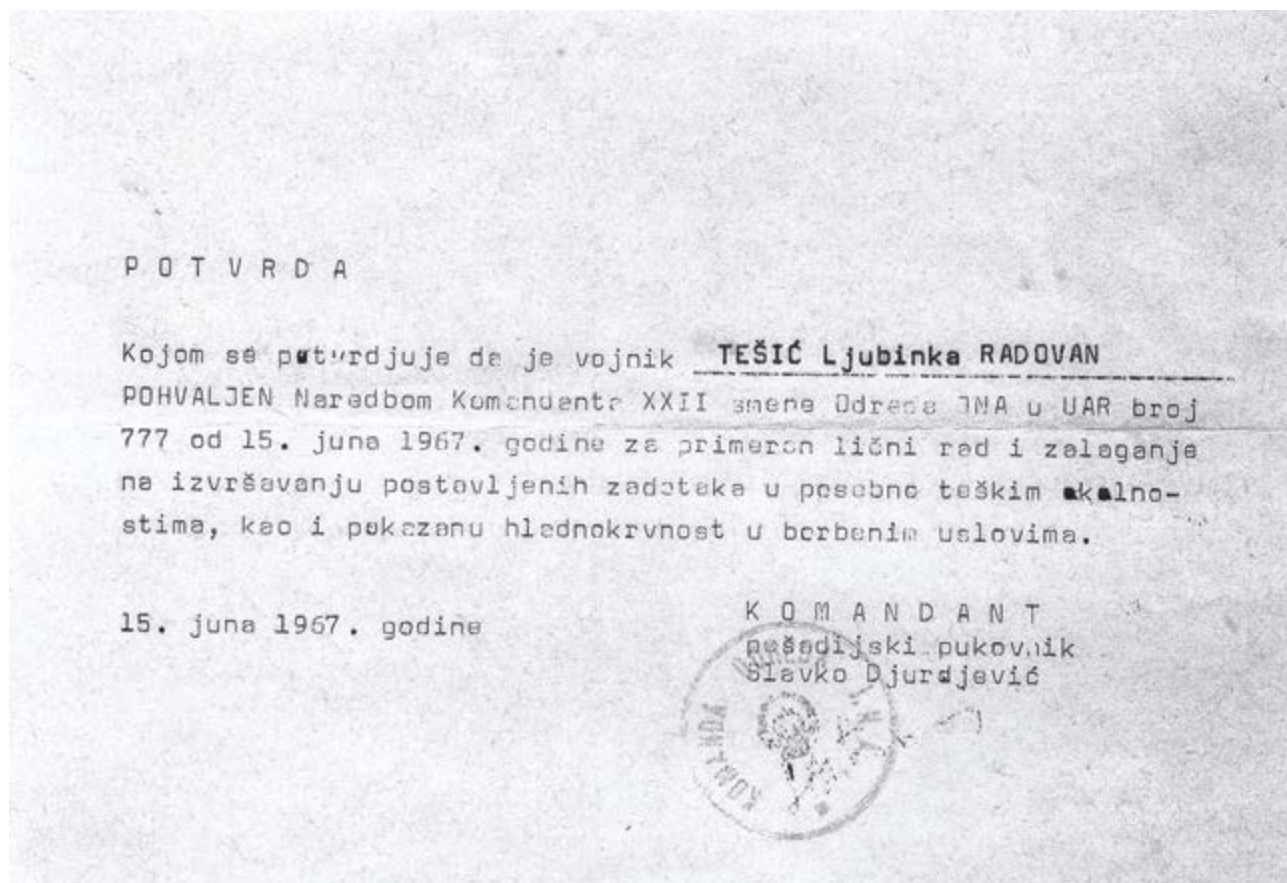
Naslednji dan se je izraelska vojska samo s tanki premikala proti Sueškemu prekopu

in streljala, mi pa smo se ponoči spet premaknili 500–600 metrov stran in se vkopali. Pozneje smo ugotovili, da so taki manevri polkovnika Đurđevića rešili marsikatero življenje naših vojakov. Indijski bataljon, ki se je nastanil nekaj kilometrov zračne linije stran, pa je imel približno pol bataljona pogrešanih in ranjenih. »Tovariši moji, navadiš se na pokanje, žvižganje krogel, imeli smo veliko težav, kljub hudi lakoti nihče ni rekel, da je lačen ... a žeja ... to je bilo res hudo, razpokane ustnice, dehidracija ... vsak je dobil le dva decilitra vode na dan!«

Ladja Istra, ki je prišla po jugoslovanske vojake, pa do nas ni prišla, zasidrana je bila pred El Arišem. Ker je bilo morje prenizko, bi evakuacija 700 vojakov lahko potekala samo z majhnimi čolni, vendar bi to predolgo trajalo, ta možnost pa je bila prenevarna, saj je okoli nas divjala prava vojna. Končno se je zadeva začela urejati, verjetno je za to poskrbel OZN. Izraelci so prišli s šestimi avtobusi, t. i. »harmonikami«, kar smo mi prvič videli. Prostora je bilo za sto vojakov, odpeljali so nas v izraelsko luko Az'dad, kjer nas je čakala naša Istra. Zelo lepo je bilo, ko smo se končno vkrcali in začeli vračati v »normalno« življenje – dobili smo pijačo, ki smo jo najprej uživali samo po kapljicah, hrano ... glavno besedo so imeli zdravniki. V Az'dadu se je na ladjo vkrcal še indijski bataljon (kolikor jih je še ostalo), odpluli smo na Ciper in jih tam izkrcali ter se končno odpravili proti Jugoslaviji. V pristanišču Reka smo doživeli čudovit sprejem, vsi vojaki pa smo dobili še en mesec nagradnega dopusta, potem pa sem odslužil še dva meseca in pol vojaškega roka (skupaj je trajal 18 mesecev).

Zapisano je le nekaj mojih spominov, s temi drobcami sem želel prikazati, kako sem doživel (in preživel) zadnjih sedem dni na Sinaju.

Vincencij Tošnjak - Vinko

Spomini na Sinaj leta 1958

Spomladi sem izvedel, da me pošiljajo na Sinaj, v Egipt. Po nekaj zdravniških pregledih v Sarajevu sem bil poslan v Zagreb na posebne preglede, ki so trajali ves maj. Četrtega junija 1958 so nas z vlakom poslali na Reko, na takrat najlepšo počitniško ladjo Jugoslavija.

Po štirih dneh plovbe smo prispeli v Port Said. Z vlakom smo se peljali do El Ariša, namestili so nas v šotore in dobili smo prve obveznosti, in sicer straža tabora, »barak«. Bil sem oklepni izvidnik, dobili smo oklepno vozilo – »skavter«.

Dobra dva meseca sem bil v El Arišu. Večina nočne straže tabora. Ponoči sem bil večinoma na straži, čez dan pa so nas večkrat peljali na morje na kopanje. Bilo je čudovito.

Septembra smo šli na jug v Ras el Nakb, kjer smo bili mesec dni. Ponoči smo bili na straži, čez dan pa so nas večkrat peljali v kontrolo na mejo z Izraelom. Doživeli smo lepe in težke stvari. Tudi pravi puščavski naliv, ko je bilo v trenutku pol metra vode – grozljivo. Čez dan je bilo vroče, noči pa so bile zelo mrzle. Ko smo se vračali nazaj v El Ariš, je bilo mrzlo.

Na največji praznik, dan Združenih narodov 24. oktobra, smo bili v Gazi na proslavi. Prijavil sem se za čuvaja naših vozil. V času praznovanja so beduini prodajali pomaranče za en funt za vso skupino soborcev.

Med služenjem smo bili teden dni na dopustu. Prvič smo šli z letalom v Bejrut, bilo je čudovito. Šli smo v Sirijo, v Damask. Enkratno mesto – blagostanje. Ko danes vidim, kaj so uničili – lepoto in bogastvo – me je groza. Škoda. Ogledali smo si tudi prastaro mesto Baalbek in Aleksandrijo, piramide, katakombe, grob Aleksandra Velikega, delto Nila, puščavo.

Nikoli ne bom pozabil čudovitih spominov. Sinajski pozdrav.

Rado Vadjnal

Spomini na služenje vojaškega roka s poudarkom na odredu sil UNEF v Egiptu – 5. izmena OZN v Egiptu, 1958–1959, v enoti za zveze

Na dan pisanja, 30. decembra 2018, mineva 61 let, odkar sem v Pivki vstopil na vlak z lesenim kovčkom v roki. Spominjam se, da je bil kovček enakih mer, kot je bil predpis, čeprav sem ga podedoval od svojega očeta. Vozovnica je bila za smer Pivka–Banjaluka. Tja smo prispeli na predvečer nekoč največjega praznika v nekdanji državi.

Prvi spomini na služenje niso najlepši, vendar sem si zapomnil branje jutranjih novic v časopisu Borba, ki je izhajal v tistem delu Bosne v cirilici. Javil sem se, menda edini, da obvladam cirilico, ker sem se dve leti po drugi svetovni vojni učil ruščino. Ta jezik je bil takrat v osnovni šoli obvezni tuji jezik, kot je danes angleščina.

Tako so minili trije meseci in poslali so me v Smederevo. Tam je bila tankovska brigada in kot kovinar sem bil dodeljen za vzdrževanje. Poleti 1958 so me obvestili, da sem določen za odhod v odred JLA na Sinaj. Veljalo je kot pravilo, toda niti za trenutek nisem pomislil, da ne bi odšel. Posebno sem bil presenečen, ker sem bil edini, tako rekoč izbranec iz naše brigade. Sledilo je nekaj časa za posvetovanje z mojimi bližnjimi. Med tem sem iz podjetja, v katerem sem bil zaposlen, dobil namig, da je neka vojaška oseba iskala informacije o meni. Pred odhodom iz vojašnice me je o tem obvestil tudi varnostni častnik, še več, obiskal je tudi policijo in občino. Sledila je pot v Beograd, tam smo opravili prve zdravniške preglede, si ogledali Beograd in celo nogometno tekmo. Zgodil se je tudi prvi osip kandidatov.

Sledila je pot v Zagreb, kjer so bile organizirane zadnje priprave pred odhodom – temeljiti zdravniški pregledi in cepljenja, tudi petkrat dnevno. Takrat sem naredil prvo napako, saj sem se dvakrat postavil v vrsto za isto cepivo. Niti ne bi vedel, če me ne bi v postelji prijela čudna mrzlica. Poklicali so zdravnika, ki me je potolažil s tem, da sem verjetno prejel dva odmerka. Tudi tečaj angleščine smo imeli. Takrat sem prvič pomislil, kako bi mi prav prišle tiste ure, ki sem jih v osnovni šoli porabil za učenje ruščine, čeprav tudi tiste niso bile vržene stran. Po mučnem mesecu, ko do zadnjega nisem vedel, ali sem bil na izboru uspešen, sem bil vesel, da sem bil izbran. Pred odhodom so nam povedali, da je bilo načrtovano izločanje četrtnine kandidatov. Gledal sem obraze z različnimi odzivi. Nekateri so bili veseli vrnitve v vojašnico, drugi so to obžalovali.

Jaz sem veselo vstopil v vlak, ki nas je odpeljal na Reko, v pristanišču nas je čakala ladja Jugoslavija. Plovba je trajala dva dni. Jadransko morje je bilo na koncu poti zelo razburkano. Nemalo vojakov sem slišal, da ne gredo več na morje. Res je bilo kaj videti: številnim se je verjetno popolnoma izpraznil želodec. Tudi sam sem bil slaboten, vendar sem vseeno gledal krmarja, kako se bojuje z valovi. Pripluli

smo v Port Said. Spomnim se, da je bil že mrak. Nasproti nas je bila zasidrana velika potniška ladja. Okna so bila razsvetljena in z vrha se je slišala glasba »Šli smo na vlak v El Ariš«. To je bila tudi končna postaja nas vojakov, drugega dela pete izmene mirovnikov na Sinaju. Ob prihodu v tabor smo se postavili v vrsto. Poveljniki čet so izbirali, kdo bo kam dodeljen. Stal sem na začetku vrste, k meni je pristopil poveljnik čete za zveze in rekel: »Jaz vzamem tega Janeza.« Verjetno me je po videzu prepoznal kot »kranjskega Janeza«. Dodelili so me oddelku za zveze in me zadolžili za dva generatorja za oskrbo z elektriko in baterijo. Moj predhodnik me je vpeljal v dolžnosti, kar je bil zame nov izziv. Delo z elektriko je bilo že od mladosti moj ljubiteljski hobi. Generatorji so morali brezhibno delovati tudi za stike z Beogradom.

V priročni delavnici sem si dovolil popraviti zapuščeno motorno kolo java 175. Naredil sem en krog po našem poligonu in sprožil val navdušenja pri drugih vojaki. Vsi so se želeli vsaj enkrat peljati. Zgodba ni trajala dolgo. Življenje v prostem času je bilo razgibano, hrana odlična. Naši četi so pripadali tudi kuharji. Vedno jim je ostalo mleko, ki so ga v tetrapaku dobili iz Nizozemske. Kot ljubitelj mleka sem ga imel vedno na zalogi, hladil sem ga z ventilatorjem v delavnici. Omeniti vendarle moram pripombo glede lačnih domačinov, ki so jedli ostanke hrane iz naših čelad. Spomnim se tudi razgovora z našimi vodilnimi, ali je to smiselno početi. Tudi v drugih odredih so imeli pomisleke, vendar so se različno odzivali. Ravno za Kanado vem, da so najpogosteje delili suho hrano, ki smo jo večkrat dobili. Žalostno je bilo videti toliko lačnih. V rokah so držali posode, narejene iz pločevink. Kuhar, ki jim je delil hrano, je od nekaterih včasih zahteval, naj očistijo posodo. Pesek okrog nas je to omogočal, tako da so se posode kar svetile. Bližala sta se božič in novo leto 1958–1959. Božič je ostal osebno, čustveno doživljanje, silvestrovanje naše čete pa se je zgodilo v naši jedilnici pod šotorom. Praznovanje v tujini je marsikoga, ki je malo prekoračil poskušanje in nazdravljanje, privedlo do neljube izkušnje. Prijatelj Ciril je bil ta večer dežurni naše čete. Naš nadrejeni pa je bil dežurni celotne skupine. Ubožec je omagal. Pomagal sem mu, da sva skupaj prišla do njegovega bivališča. Tudi Ciril mi je pomagal, vendar je on imel tudi veliko drugih skrbi. Nadrejenemu sem sezul čevlje, uredil mrežo proti komarjem in mu rekel: »Lahko noč!« Vest mi ni dala miru, zato sem poiskal njegovega pomočnika in vse se je končalo dobro. Imel sem občutek, da sva s Cirilom še najbolj pokončna stopila v novo leto 1959. Še en dogodek mi je ostal v spominu. Vojak, čigar imena se ne spomnim, me je tesno objel, jokal in prosil: »Rado, prosim te, piši mami, če umrem.« Šla sva do korita, kjer smo se umivali z vodo iz zbiralnika. Vojakovo srajco sem namočil v vodo, mu z njo povil glavo in se odpravil spat. Ne vem, ali sem ravnal prav, toda zjutraj je bil zelo svež. Moj nadrejeni je po prespani noči dejal: »Ne vem, kako sem prišel v posteljo.«

Januarja sem šel s skupino na dopust v Kairo. Nameščeni smo bili v hotelu Geizira, od koder smo z avtobusi ali taksiji odhajali na izlete, vse do delte Nila. Najzanimivejše so bile piramide, vendar smo za ogled morali tudi varčevati, seveda sem varčeval, saj je denar od plače hitro kopnel. Nekateri znanci se iz hotela niso niti premaknili, da so lahko privarčevali nekaj denarja. Razumljivo, saj je bilo takrat življenje v domovini skromno. Osebno sem si prizadeval čim več videti in doživeti. Dobil sem enkratno priložnost, ki se mi v življenju ni več ponovila. Na zabavi v hotelu sem se pridružil omizju, za katerim je bila starejša gospa. Prepoznala nas je po govoru. Takrat sem prvič slišal za usodo mladih in starejših žensk, danes znanih kot aleksandrinke, ki so se razkropile po Egiptu in si nekatere tam ustvarile svoje družine. Polni vtisov smo se vrnili domov. Prevzelo me je domotožje, saj sem bil že štirinajst mesecev od doma. Vrnili smo se v razdejani tabor, saj je ta čas divjal pešчени vihar. Izginila je

tudi slika moje ljubezni. Ponovno sem se vživel v odgovorno nadaljnje služenje. Skoraj vsak večer sem šel v kino, predvajali so nam odlične filme. Zame zelo težko naključje se je zgodilo, ko je med mojo odsotnostjo zagorelo šotorsko platno v moji delavnici. Na srečo so prisotni pogasili požar. Sledila je preiskava. Osumljen sem bil kot krivec, vendar so ugotovili, da je požar verjetno zanetil cigaretni ogorek s pomočjo močnega vetra. Sreča v nesreči, požar se ni razširil do bližnjega bencinskega rezervoarja. Aprila sem šel še enkrat na dopust v Libanon. Na obrobju Bejruta se je razprostiralo gorovje, posejano s hoteli. V enem smo bili nastanjeni tudi vojaki. Sobo sem si delil s civilnim kuharjem iz Splita, ki ni prenesel tega miru. Razlika med hotelom v Kairu in Bejrutu je bila opazna.

V tukajšnjih hotelih so bile zaposlene tudi ženske, večinoma čistilke. Takrat so bili ravno velikonočni prazniki. Fotografiral sem procesijo z zastavami, ki me je spominjala na domače okolje. Po vrnitvi v El Ariš sem začel razmišljati o poti domov. Skoraj vsi smo hiteli zapravljat denar, ki smo ga prihranili. Že takrat, pred 60 leti, so se pojavili posredniki vseh vrst. Trem bratom sem za skupno rabo kupil kolo rog. Kupil sem tudi zvitek kitajskega platna za rjuhe, ki je bilo uporabno vsem, tudi sestri z mlado družino. Tudi glava šivalnega stroja je bila pripravna. Na kratko, skoraj vse je bilo tako kot danes kitajskega izvora.

Nekaj dni pred odhodom v domovino sem se z našim šoferjem s popravljenim agregatom peljal v naš tabor. S strani je priletel neki predmet in me poškodoval nad desnim očesom. Malo presekana obrv mi bo ostala v trajnem spominu. Očitno se je zgodil namerni incident. Malo pred odhodom sem doživel še en neprijeten dogodek. S častnikom sva prezračevala zavorne cevi na nekem vozilu. Kot podrejeni sem se splazil pod avto s hrbtom navzdol in spuščal zrak iz cilindra. Častnik je bil v kabini in prehitro pritisnil na zavorno sklopko, zato mi je zavorno olje brizgnilo po očeh. Te obrti pozneje v življenju nisem opravljal, mislim pa, da bo to početje marsikdo razumel. Ta dogodek je bil tudi zadnje delo mojih opravil na Sinaju. Zadnji dan sem prebil v ambulanti, na srečo brez posledic na očeh. Poslovili smo se od nove šeste izmene vojakov, ki smo jih mesec dni uvajali v opravljanje dolžnosti. Sredi šestega meseca smo se po isti poti vrnili v domovino – z vlakom z Reke neposredno v Smederevo, kjer me je čakala celo ista postelja. V naši četi so me sprejeli z navdušenjem, toda, glej ga, zlomka, še isto noč so mi ukradli prihranke. Toda ponovno sreča v nesreči, saj me je na poštni hranilnici čakala neka denarna nagrada. Po dvaindvajsetih mesecih sem šel domov na enomesečni dopust, se vrnil v vojašnico in dokončal služenje v JLA.

Moje razmišljanje: Za prvo srečanje sinajcev sem izvedel zadnji trenutek, zato se nisem prijavil, vendar sem se ga kljub temu udeležil. Podpiram Janeza Mejača, ker je organiziral to srečanje. Govornica lanskega srečanja ga. Katič je lepo povedala, da ta del zgodovine še ni raziskan. G. Danilo Türk, letošnji govorec, je kot strateg na tem področju poudaril pravi namen mirovnikov. Sprašujem se, zakaj so vsi mediji, razen Nedeljskega, zamolčali to srečanje. Povezavo vidim med »kranjskimi Janezi« v prvi svetovni vojni in še prej, kako zvesti in pogumni so bili v takratni skupni državi, vendar doma kar dolgo zamolčani. Tudi v svojem primeru sem vedno čutil, da je biti Slovenec privilegij. To sem v življenju tudi izkazoval.

— 3 —

1. OPŠTI PODACI

2) Lični opis:

a) Stas: *mediji*

b) Kosa: *nijava*

c) Lice: *oklus*

d) Oči: *nijave*

e) Nos: *pravil.*

f) Usta: *pravil.*

g) Osobeni znaci: *neima*

3) Ime: *Vaskijal*
 (porodično)
Jakoba
 (očeto rođeno)
Kladi
 (rođeno)

4) Svojeručni potpis

Dr. Cvetko VIDMAR

Vojaški rok v puščavi – spomini na UNEF v Egiptu (El Ariš, Sinaj) po šestdesetih letih

Leta 1952 so častniki egiptovske vojske, zbrani v tajnem združenju, prisilili kralja Faruka k odstopu. Naslednje leto, 18. junija 1953, je bila razglašena republika. General Mohamed Nagib je bil odstavljen, polkovnik Gamal Abdel Naser pa je postal predsednik vlade. Leta 1956 je bil izvoljen za predsednika republike.

Šestindvajsetega julija leta 1956 so nacionalizirali mednarodno Družbo Sueški prekop (Suez Chanel Company), zato se je novembra 1956 izvedla angleško-francosko-izraelska agresija na Egipt, ki jo je s hitro akcijo ustavila Generalna skupščina Združenih narodov. Takrat je bilo odločilno stališče Združenih držav Amerike, ki niso podprle napadalcev. Ti so morali ustaviti napade in se na celi črti umakniti. Sklenili so, da OZN pošlje na mejo med Egiptom in Izraelom mednarodne mirovne sile. Zato so ustanovili UNEF (United Nations Emergency Force), sile OZN za izredne razmere.

Ko se je to dogajalo, sem se v Ljubljani na pravni fakulteti pripravljaj na diplomu. Takrat si nisem mogel predstavljati, da bom tudi jaz čez dve leti pripadal tem mednarodnim mirovnim silam. Toda tudi Jugoslavija je prispevala svoj kontingent vojakov in ustanovil se je odred Jugoslovanske ljudske armade za odhod v Egipt, ki naj bi sodeloval pri nadzorovanju egiptovsko-izraelske meje, da ne bi prišlo do novih spopadov.

V začetku maja leta 1958 sem že sedel na ladji Jugoslavija, ki je s tretjo izmeno odreda JLA izplula iz reškega pristanišča proti Port Saidu v Egiptu. Od tam smo potovali z vlakom in proti večeru prispeli v precej veliko taborišče odreda, ki je bilo zraven El Ariša, mesteca na robu puščave. Vlak se je ustavil sredi taborišča. Izstopili smo v puščavski pesek. Povedali so mi, da smo prevajalci del štabne čete, in mi pokazali naš šotor. Zelo prijetno sem bil presenečen, ko sem tam zagledal dva kolega s pravne fakultete. To sta bila Jože Piano iz Celja in Srečko Dintinjana iz Ljubljane. Tudi onadva sta se me razveselila. Že po prvih stavkih je bilo jasno, da sta nabita z novicami in pomembnimi informacijami. Pred nami so bili dolgi in zanimivi pogovori. V štirinajstih dneh, kolikor smo bili skupaj, sem od njiju izvedel marsikaj in se nasmejal njunim zgodbicam in dogodivščinam. Naslednji dogodek pa smo doživeli tudi skupaj. Bližal se je čas Jožetovega in Srečkovega odhoda domov, ko je začela v šotoru krožiti novica, da nas je Slovence nekdo iz našega šotora prijavil partijski organizaciji, da se ves čas med sabo pogovarjamo samo v slovenščini, ki je drugi ne razumejo.

Medtem ko smo čakali, da tudi nas kdo seznani z obtožbo, smo izvedeli – spet od kolegov, da partijska organizacija ni podprla pritožbe in je o dogodku obvestila neposrednega poveljnika štabne čete, ki je bil tudi poveljnik odreda. Ta je vse pripadnike čete poklical na raport. Naslednji dan smo ob določeni

uri stali postrojeni pred poveljnikovo barako in ga čakali. Ko je prišel, je dal besedo operativnemu častniku, ki je bil takrat tudi poveljnik štabne čete. Operativni oficir je povedal, da se nanj nihče ni nikoli obrnil zaradi kake podobne težave in nas je v imenu poveljnika pozval, naj se tisti, ki ima kaj povedati, oglasi.

Kot primorski Slovenec in pravnik sem čutil in mislil, da moram obvezno spregovoriti. Ker sem se moral pripraviti na ta svoj »govor«, nisem sledil poteku raporta. Ko ni bilo več prijav za besedo, je komandant vprašal, če bi še kdo rad govoril. Takrat sem dvignil roko, operativni častnik me je opazil in mi dal z roko znak, da imam besedo. Rekel sem približno naslednje: »Ker ste bili vsi kratki, bom tudi jaz. Vprašal bom samo, ali mi trije Slovenci, če se želimo pogovarjati v slovenskem jeziku, lahko to storimo v našem šotoru ali pa moramo ven, tamle čez peščino na pusto morsko obalo?«

Ne spomnim se, da bi še kdo za mano spregovoril, slišal sem le operativnega častnika, ki je rekel: »Voljno.« Na raportu sem se pravzaprav zadrževal, ker me je ta postopek prizadel. Spomnil sem se namreč italijanske šole v Rihemberku, v kateri je bil slovenski jezik prepovedan, slovenska beseda se ni smela slišati ne v razredu, ne na hodniku, ne na dvorišču in ne na cesti. Vendar otroci nobene od teh prepovedi nismo upoštevali. Nobeden od mojih sošolcev ni niti poskusil govoriti s sošolci italijansko. Tudi v razredu med seboj nismo govorili italijansko, raje smo molčali.

Z istim vlakom kot jaz sta prišla na Sinaj še dva prevajalca za angleški jezik, s katerima sem se seznanil in spoprijateljil že v Zagrebu. To sta bila Srb Petrović iz Beograda in Hrvat Kraljić iz Zagreba, ki ju moram posebej predstaviti: oba sta tekoče govorila angleško. To znanje in prakso sta si pridobila v tujini med angleško govorečimi, kar takrat ni bilo dano vsem. Sploh Petrović je bil fenomen. Poleg angleškega jezika je tekoče govoril tudi hindijščino, enega od indijskih jezikov. V šotoru je ostal samo nekaj dni, nato je odpotoval v Gazo, v glavni štab UNEF-a. V Gazi in drugod, kjer je bilo precej pripadnikov indijskega kontingenta, so Petrovića sprejeli kot pravo čudo: evropski belec, ki govori hindijščino, in povrh še podčastnik, ki je neverjetno preprost in prijazen.

Tudi Kraljić je imel svoje talente. Predvsem je znal v skoraj vsakem dogodku in okoliščini najti njeno smešno plat. Zato je bil vedno in z veseljem sprejet v družbi naših vojakov in tudi tujih. Njegov talent za tuje jezike in njegova tovariška pomoč pri prevajanju v angleščino sta bila zelo dobrodošla. Kadar je šlo za pomembne goste in za simultano tolmačenje je nalogo vedno z veseljem sprejel on, preostala dva prevajalca, Beograjčan in jaz, pa sva hvaležno opravljala drugo delo: izpolnjevanje obrazcev dnevnik in drugih poročil, pomoč našim tehničnim službam pri nabavi v skladiščih v Rafi, dežurstvo pri telefonu in druge bolj ali manj rutinske naloge. Tolmačila sva tudi na družabnih srečanjih vojakov našega odreda z vojniki drugih kontingentov, to so bili zlasti Švedi, Norvežani, Danci in Indijci, včasih pa tudi pri stikih z domačim prebivalstvom.

Pomembna naloga prevajalcev je bila tudi tolmačenje filmov. Kino smo imeli kar znotraj tabora pod milim nebom. Sedeli smo v pesku s pločevinko kokakole ali katere druge pijače, ki smo jo hladili v pesku. Lepo je bilo pod zvezdnim nebom, nikakor pa ne za prevajalce. Filma prej nismo nikoli ne videli ne slišali, niti kratke vsebine filma nismo prejeli. Včasih, ko je prišlo do očitne napake v našem prevodu, so gledalci to pospremili s salvo smeha, včasih pa z jeznimi žvižgi. Čeprav smo ves čas zahtevali, da bi

prevajalci in tolmači imeli možnost videti film pred predvajanjem, se to ni nikoli zgodilo. Jaz sem imel še dodatno težavo, ker filmov nisem prevajal v slovenščino, temveč v srbohrvaščino.

Večino svojega delovnega časa smo preživeli v zelo majhnih delovnih prostorih, ki so bili v poletnih mesecih zelo vroči. Vendar ohladitev ni bila daleč, saj smo lahko, kadar smo bili prosti, čez majhno peščeno sipino odkorakali do hladnega Sredozemskega morja. Tistim našim tovarišem, ki so neposredno sodelovali pri nadzorovanju meje, je bilo vsekakor težje, zlasti kadar so živeli v puščavi. Puščava je naporna – neznosna vročina čez dan in neverjeten mraz ponoči.

Naš odred je nadzoroval najdaljši puščavski del meje, približno od Sredozemskega morja do Arabskega zaliva v Rdečem morju, torej ob meji čez vso Sinajsko puščavo. Večina drugih kontingentov pa je bila razmeščena v Gazi in okoli nje. Naš odred se je uradno imenoval Jugoslovanski izvidniški bataljon (angl. Yugoslav Reconnaissance Battalion, YUGO RECCE BN). Za nadzorovanje meje je imel ob meji tri postojanke: eno na severu v El Kuseimi, drugo v sredini v oazi El Kuntila, tretjo pa na skrajnem jugu v Akabi, blizu naselja Taba. Nadzor meje iz zraka so omogočali kanadski letalci z nekaj njihovimi letali. Ta so bila zelo primerna za redne in rutinske preglede, ki so se jih udeleževali tudi častniki našega odreda. Tudi stažisti naj bi kot bodoči častniki po programu vsaj enkrat leteli s to nalogo. Tega sem bil deležen tudi jaz, nekajkrat pa sem z letalom potoval nad puščavo zaradi prevajanja ali spremstva gostov odreda.

V Sinajski puščavi je tudi gora Sinaj ali Mojzesova gora. Visoka je 2439 metrov. Ne ve se, ali je gora dala ime puščavi ali puščava gori. Morda je tudi to pojasnjeno v kateri od številnih zgodb in legend, saj jo že zgodovina starega Egipta pogosto omenja. Torej je tam že nekaj tisočletij približno taka, kot je bila ob našem obisku. Jože in Srečko sta se povzpela nanjo in mi poročala o tem zanimivem izletu. Bila sta tudi v Refidimu, kjer naj bi bil Mojzes priklical vodo iz puščavske skale, da je odžejal Izraelce na poti v obljubljeni deželo.

Tudi cesta, ki pelje iz Egipta v El Ariš in se iz Gaze nadaljuje proti Jeruzalemu, je legendarna. Že v davnih časih starega Egipta so tod potovale tako zmagovite kot poražene vojske. Tam je po legendi bežala tudi sveta družina pred kraljem Herodom. Ko smo v džipu drveli po tej cesti, sem se spomnil tistega oslička iz jasic, s katerim naj bi sveta družina potovala v Egipt, in sem si ga živo predstavljal, kako drobenclja po pesku in kamenju. Da jih je pripeljal na cilj, je bil gotovo pravi čudež.

Ta cesta je bila tudi v naših časih nevarna, zlasti kadar je veter na njej delal zamete iz puščavskega peska, tako kot jih pri nas dela sneg pozimi. Imeli smo tudi čisto navadne prometne nesreče, tudi take z ranjenci. Nekega dne pa se je naš tovornjak na poti v Rafo srečal s pravo veliko mino. To je bilo med libanonsko krizo (1958). Takrat so ameriški marinci izkrcali desant na libanonske plaže, ko so se na njih trli kopalci, Egipčani pa so dodatno utrjevali svoje odporne točke ob naši cesti. Ko je naš tovornjak tik ob egiptovski kontrolni točki zapeljal na mino, smo imeli nekaj težje in nekaj lažje ranjenih.

Samo po naključju na tem tovornjaku ni bilo mene, zato sem si to dobro zapomnil. Dan pred to nesrečo je bil indijski državni praznik. Indijski častniki in podčastniki so naše povabili na praznovanje. Mene je doletelo prevajanje podčastnikom, Kraljiča pa, da je moral k častnikom. Takrat so v indijski vojski jemali hierarhijo strašno resno. Naslednji dan pa naj bi jaz šel z mehanikom nabavljat rezervne dele v

Rafo. Toda ko smo se okrog druge ure zjutraj vrnili od Indijcev, sem bil zelo utrujen od pekoče indijske hrane in strašne žeje, ki je tam ni bilo mogoče pogasiti. Na voljo je bilo samo pivo, zmešano z džinom. Tudi prevajanje toliko vojakom je bilo zelo utrudljivo. Zato sem zaspal kot ubit, takoj ko sem legel. Toda že čez nekaj minut sta me dva vojaka zbudila, da moram takoj z njimi, ki so bili že vkrcani za pot v El Šat na žalno slovesnost in položitev venca na spomenik dalmatinskih beguncev, ki so tam umrli med drugo svetovno vojno. Čeprav omotičen, sem jima poskušal dopovedati, da ne morem z njima, ker sem komaj prišel z naloge, zjutraj pa imam že drugo, in sicer moram spremljati mehanike v Rafo.

Pojavil se je dežurni častnik, tako nejevoljen, da me ni hotel niti poslušati, temveč je rekel: »Vi greste v El Šat! To je ukaz.« Tedaj sta fanta, ki sta medtem našla moje hlače in srajco, rekla: »Dajte, *vodniče*, pojdite z nami, saj bomo po poti malo zaspali.« Naj bo, sem si mislil, saj kdo bo šel jutri v Rafo namesto mene, ni moja težava. Fantje so si oddahnili, zadovoljni, da je konec čakanja, šofer pa je po asfaltni cesti pognal v puščavo, kot da ga kdo lovi. Cesta je bila takrat prazna, brez znakov življenja in po njegovem mnenju kot naročena za tako dirko. Ko smo drveli skozi puščavo, se je nenadoma pojavil strašanski mraz. Šele tedaj sem opazil, da so moji sopotniki drugače oblečeni kot jaz, ki sem bil samo v srajci. Zavetje sem poiskal za kabino in se tam usedel na tla zraven venca, s katerim sem se poskušal zaščititi. Vendar vse skupaj ni pomagalo. Ko smo čez kakšno uro, meni se je zdelo, da jih je minilo dosti več, prišli do Sueškega prekopa, je že posijalo sonce. Preden smo se s trajektom odpeljali na zahodni breg prekopa, nas je že pošteno grelo. Po krasni asfaltni cesti smo se peljali tik ob Sueškem prekopu proti jugu, skoraj do Sueza. Do pokopališča na drugo stran prekopa smo se ponovno peljali s trajektom. Pokopališče s spomenikom ni bilo daleč, vendar kot izgubljeno v puščavi. V neznosni vročini sem se vprašal, zakaj so Angleži ravno sem dol, pred ta vhod v pekel, pripeljali uboge begunce.

Tako sem se izognil tisti mini. Na potovanjih pa me je vedno spremljala morska bolezen. In ne samo na barki, slabost mi je sledila tudi na avtobus in tovornjak ter na vsa druga prevozna sredstva. Najslabše se mi je godilo na makadamskih cestah, najbolje pa mi je bilo na tedanjih potniških letalih. Prav zato sem se brez slabih slutenj prvič usedel v UNEF-ovo lahko letalo. Za tiste čase je bilo gotovo ultralahko.

Leteli smo čez puščavo v El Kuntilo, ko je začel pihati močan veter. Letalo je začelo poskakovati in ropotati, kot da bi vozili po hudo luknjasti makadamski cesti. Pa tudi nenadni padci in dvigi celega letala so se vse bolj množili. Moj želodec jim je sledil, vendar bi se vsak trenutek lahko obrnil. Z vsemi močmi sem se trudil, da se to ne bi zgodilo. To je trajalo kar nekaj časa. K meni se je obrnil sopotnik, ki je videl moje muke. »Zdaj smo že na cilju, tu bomo pristali,« je rekel. »Pa saj ni letališča!« sem vzkliknil. »Kar na to naravno ploščo pod nami se bo spustil. Saj prostora je dovolj.« »Zakaj pa krožimo in se ne spustimo?« Sopotnik mi je spet razložil: »Najbrž pilot čaka na dovoljenje za pristanek.« Začeli smo nov krog, ko sem skozi okno opazil, da gresta po cesti iz oaze v naši smeri dve vozili. Eno je bilo po videzu gotovo reševalno, toda takrat se je sopotnik še enkrat obrnil k meni in rekel: »Zdaj pa bo, drži se!« Nato smo lepo pristali in se s tovornjakom odpeljali v oazo. Šotori so bili v senci pod visokimi palmami. Ker sem bil zelo izčrpan in najbrž tudi bled, so mi fantje v enem od šotorov ponudili pograd, da se spočijem. Res mi je kmalu odleglo. Popolnoma pa sem si opomogel šele potem, ko sem pojedel, kar mi je poslal kuhar iz kuhinje. Pozneje na poletih nisem imel več takih težav. Za vse, ki smo se vozili z letali UNEF-a, je bil skoraj vsak polet dogodek. Vendar je najbolj zanimive doživljal Žarko Kraljić, ki nam je včasih katerega tudi opisal, v svojem slogu seveda.

Ko je šel Žarko prvič na polet s takim letalom, je bil pilot brez kopilota, zato je Žarka povabil, naj prisede v kabino na njegovo mesto. Verjetno ga je pilot nameraval kaj vprašati ali celo poklepetati z njim, saj je že na letališču v El Arišu ugotovil, da Žarko govori odlično angleščino. Žarko ga je seveda takoj ubogal, sedel k njemu in si nataknil slušalke. Pilot mu je naročil, naj poišče mikrofona, ker se sicer na bosta mogla pogovarjati. Žarko je začel iskati mikrofona, tega pa ni bilo. Prav vse je pregledal, vendar brez uspeha. Pogledal je tudi, ali je padel na tla. Tedaj je na koncu daljši cevke opazil plastičen ličnik črne barve. Takoj ga je zagrabil in dal k ustom. Ko je to videl pilot, ki je spremljal njegovo iskanje, je zavpil: »Neee!« Tudi z rokami mu je pokazal, da ta naprava ne gre k ustom, ampak nižje in mu pokazal na svoje mednožje. Zdaj je tudi Žarko spoznal, za kaj gre, saj je vedel, da v letalu ni stranišča. Seveda sta se potem oba na široko zasmejala. Žarko je bil očitno mnenja, da če je nekaj zares smešno, se lahko smeješ tudi na svoj račun.

Vendar to ni bil Žarkov edini dogodek z letalom. Naslednjo zanimivo dogodivščino nam je Žarko povedal zvečer, ko se je vrnil s poti.

»Danes, fantje, pa sem doživel nekaj posebnega. Naj vam povem. Tudi danes je bil sedež kopilota prazen, zato mi ga je pilot takoj ponudil. Drugih potnikov ni bilo. Mislil sem, da zato, da bi klepetala. Zato sem si hitro nataknil slušalke. Ja, pa ni bil tako zgovoren kot tisti zadnjič. Že kar nekaj časa sva v tišini letela čez zelo pusto puščavo, ko se mi je nenadoma zazdelo, da je zadišalo po dimu. Nisem se vznemiril, in šele ko sem opazil, da je v kabini nekakšna meglica, ki bi lahko bila dim, sem poklical pilota in rekel: »Dim!« »Ja, res je dim,« je odgovoril. In obmolknila sva. Njegova hladnokrvna pritrditev me seveda ni pomirila. Ko sem desno zadaj na pilotovi strani ob steni opazil neko iskrenje, se nisem več obiral, temveč sem se takoj obrnil k pilotu in vzkliknil: »Ogenj!« Pilot pa je spet mirno potrdil: »Ja, ogenj.« Takoj sem ga vprašal: »In zdaj? Kaj bova?« Pilot je končno pogledal proti meni in pokazal z roko k tlom ter rekel: »Dol gremo!« »Pa bo šlo?« sem vprašal. »Bo, če bova našla v pesku sledi kolesnic avtomobilov ali drugih vozil. Pomagaj iskati!« Ko sem se zastrmel v ravno peščeno ploskev pod seboj, sem pomislil, kaj pa če teh kolesnic sploh ni? Ja, kaj? Če se spustiva v ta pesek, se bo letalo postavilo na glavo in prekucnilo, in samo če bova imela srečo, se ne bo prelomilo in vžgalo. Tedaj pa je pilot vzkliknil: »So že tu, kolesnice! Ali jih vidiš?« Nisem odgovoril. Njegove oči so bile gotovo bolj vajene puščave kot moje. Nato sva pristala. Ko je bila ta težavna operacija za nama, sva za nekaj časa kar obsedela. In spet sem vprašal pilota: »Kaj pa zdaj?« Odgovoril mi je: »Počakala bova.« Ko sva izstopila, da si razgibava noge, pa mi je rekel: »Ne hodi daleč! Tu so bila med prvo svetovno vojno minska polja in še vedno so tukaj. Vidiš tiste črne hlebe na pesku? To je to. Veš, včasih jih vidiš, včasih pa tudi ne. Veter jih pač odkriva in zakriva, odvisno, kam piha.«

Na koncu pisanja ugotavljam, da je zaradi prizadevanj za čim krajše besedilo morda nastala kakšna luknja. No, ena je gotovo, to je odsotnost domačinov, čeprav je res, da z njimi nismo imeli prav veliko stikov. Morda pa jim bodo moji tovariši v svojih zapisih namenili več pozornosti. Končal bom z mislijo o ponosu, da smo bili udeleženci prvih mirovnih misij Združenih narodov. Ta ponos je samoumeven in nesporen.

Ludvik VUDLER

Moja doživetja pri modrih čeladah na Sinaju

Bil sem udeleženec prvega jugoslovanskega odreda modrih čelad, v katerem so bili vojaki iz vse Jugoslavije in ki se je formiral v Zagrebu. Dobili smo vso opremo in vojaška vozila ter se odpravili na pot proti Šibeniku.

Triindvajsetega novembra 1956 smo se v Šibeniku vkrcali na ladjo Partizanka. Po burni tridnevni plovbi sta nas pred Port Saidom na naše veliko presenečenje pričakala dva angleška rušilca, ki sta nas spremljala do Port Saida, kjer smo se lahko izkrcali šele po treh dneh. Ko smo prispeli v Port Said, je bilo še vedno vojno stanje. Slišalo se je streljanje, slišali so se topovi. V koloni smo se s temnopoltimi borci peljali skozi vkopane vojaške položaje. Bili smo oboroženi in pripravljeni se odzvati na morebitni napad. Prispeli smo v zapuščeno bolnišnico pri Sueškem prekopu. Naša pot se je nadaljevala čez Sueški prekop proti Sinaju. Prispeli smo v El Ariš, kjer se je nastanil ves odred. Naslednji dan smo dobili ukaz, da se naša izvidniška enota premakne naprej čez Sinaj do Gaze, ob izraelski meji. Pot je bila zelo naporna in zahtevna, ker smo morali večkrat zapustiti porušeno cesto in voziti po živem pesku. Tu smo nadzorovali celotno mesto Gaza.

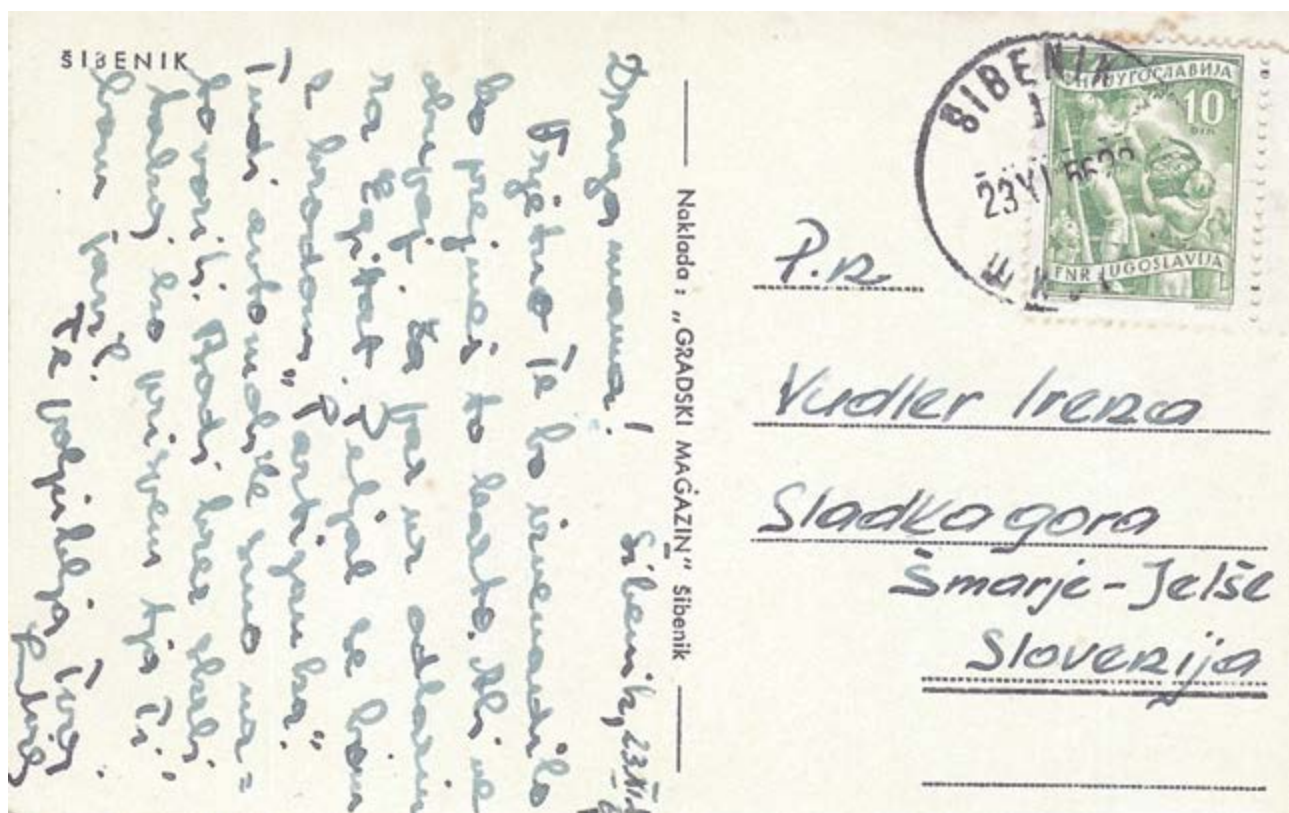
Moja zadolžitev pri modrih čeladah je bilo varno prevažanje poveljnika izvidniškega voda in šest članov posadke z oklepnim vozilom 4536 med nadzorovanjem Gaze. Naloga ni bila lahka, naš izvidniški vod je namreč imel najtežjo nalogo, da Izraelce kar najhitreje prežene čez Sinaj na izraelsko območje. Večkrat smo se znašli v kočljivih in nevarnih položajih. Med težkimi trenutki se spomnim tudi dogodka, ko so nas na naši poti po Sinaju obletavali in nam grozili izraelski lovci. Večkrat smo se morali sredi puščave vkopavati v pesek, da smo se zaščiteni pred vojnimi letali in napadi beduinov, ki smo jih ponoči tudi zajeli.

Najtežji trenutek, ki sem ga doživel kot voznik oklepnega vozila, je bila moja naloga, da čez trikilometrsko minsko polje varno pripeljem poveljnika s sotovariši, ki sem jo tudi uspešno opravil.

Po končanih nalogah na Sinaju smo se vrnili v odred modrih čelad in bili za požrtvovalno in uspešno delo nagrajeni s podelitvijo priznanj in odlikovanj ter enodnevnim ogledom Kaira in piramid.

Po več mesecih težkega in nevarnega služenja v modrih čeladah smo se v Port Saidu ponovno vkrcali na ladjo in maja 1957 srečno pripluli v pristanišče na Reki.

S tem je bila moja misija pri modrih čeladah končana.

Boris Anton WEISS

Spomini majorja v mirovni operaciji OZN UNEF na Sinaju

Kot pripadnik JLA s činom majorja sem bil od maja 1965 do novembra 1966 na dolžnosti častnika za povezavo (UNEF Liaison Officer) v Kairu pri poveljstvu sil OZN za izredne razmere (United Nations Emergency Force, UNEF), ki je imelo sedež v Gazi. Takrat so se v taborišču UNEF-a pri El Arišu v jugoslovanskem kontingentu izmenjale tri izmene pripadnikov JLA, in sicer 14., 15. in 16. izmena. Ena izmena je trajala šest mesecev. Naj omenim, da so bili na več dolžnosti v poveljstvu vojaške organizacije UNEF na Sinaju postavljeni takratni častnik JLA kot poveljnik enot UNEF-a in pozneje načelnik štaba polkovnik JLA Lazar Mušicki⁹ in višji častniki JLA na dolžnostih, kot so namestnik načelnika operativnega odseka in načelnik kadrovskega odseka poveljstva UNEF-a v Gazi. Poveljnik 13. izmene sestave jugoslovanskega odreda je bil Slovenec, polkovnik Ivan Japelj. Na spletnih straneh lahko najdete več prispevkov na temo našega sodelovanja pri UNEF-u.

Moje dolžnosti častnika za povezavo v Kairu so se nanašale na stike z odgovornimi predstavniki poveljstva oboroženih sil Združene arabske republike v Kairu in na administrativno-tehnična vprašanja, povezana z obiski predstavnikov UNEF-a v Kairu in podobno. Urad je imel organizirano radiozvezo s poveljstvom UNEF-a v Gazi, v njem sta delala tudi dva radiotelegrafista, uslužbenca ZN. Za administrativne naloge je bila zaposlena tajnica, domačinka, sicer Angležinja, omožena z Egipčanom – Koptom. Za tehnična opravila sta tu delala še dva domačina, Egipčana, kot voznika in kurirja, ki sta domnevno pripadala vojaški varnostni službi.

Na tej dolžnosti sem zamenjal svojega predhodnika, majorja JLA Vladimirja Sedleckega, mene pa je nasledil švedski major C. Livijn.

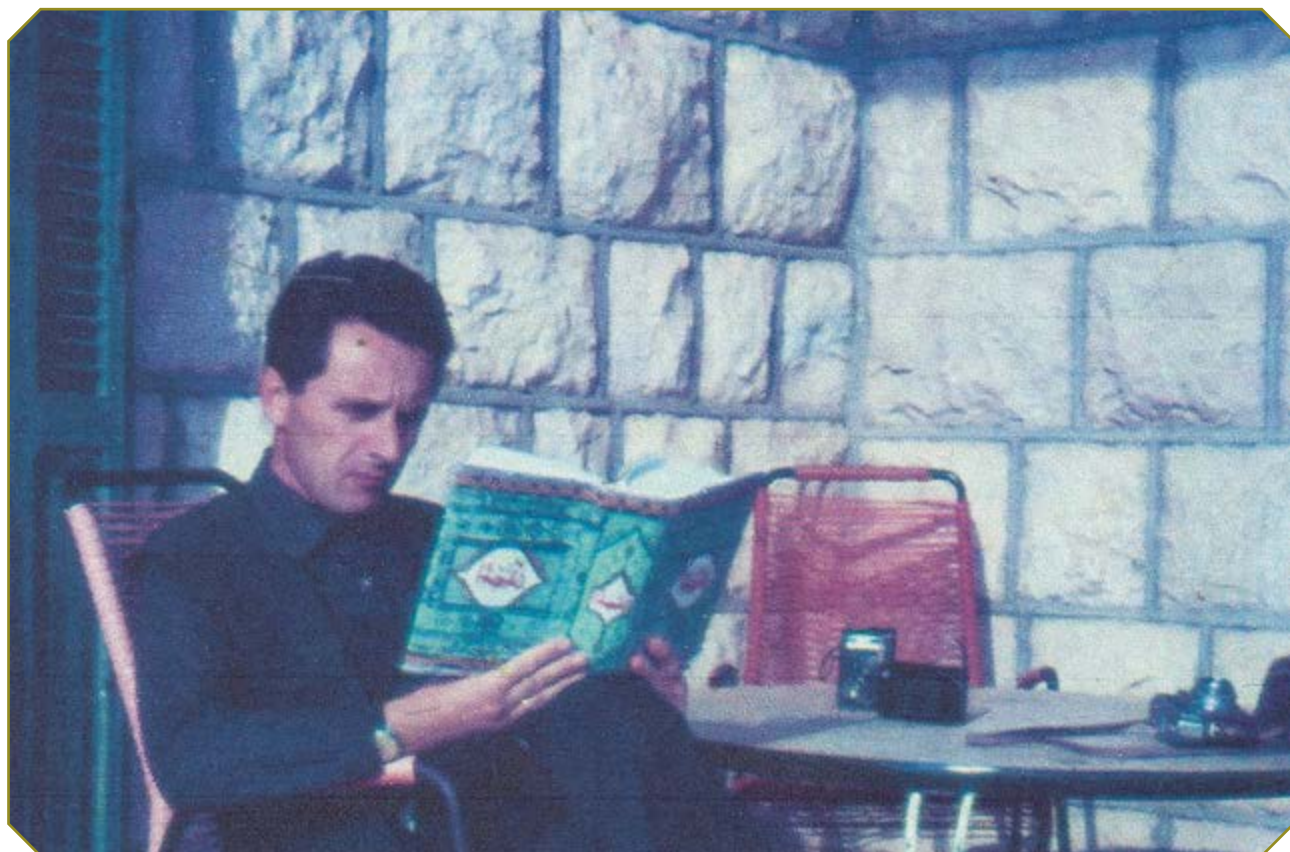
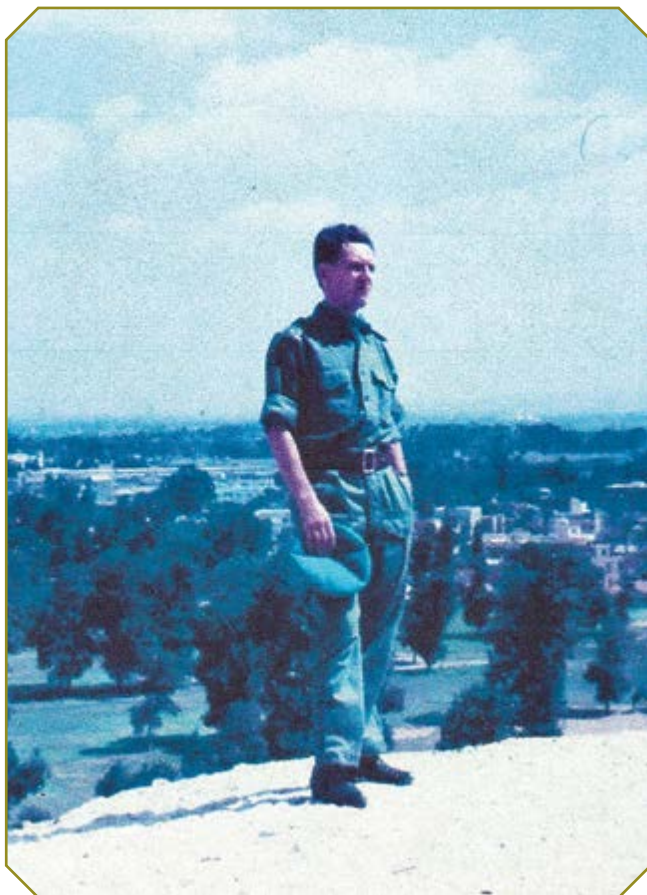
Po mojem prihodu v Kairo so zame organizirali uradno predstavlanje v štabu UNEF-a v Gazi. Iz Kaira sem potoval s kanadskim vojaškim letalom, ki so ga uporabljali za UNEF. Pravzaprav smo bili v letalu samo trije potniki. Eden je bil takratni poveljnik kanadskega kontingenta v UNEF-u (ne spomnim se njegovega imena), drugi pa ameriški državljani D. G. Sullivan. Ta je bil tretji v liniji poveljevanja v štabu UNEF-a, takoj za poveljnikom UNEF-a in načelnikom štaba. Kot uslužbenec ZN je bil na dolžnosti glavnega upravnega častnika (chief administrative officer). Lahko bi rekli, da je bil pravzaprav predstavnik ZDA, njihov ambasador, odgovoren za »politična« vprašanja, in najverjetneje predstavnik oziroma uslužbenec ameriške obveščevalne agencije CIA. Med letom iz Kaira proti Gazi čez Sinajski polotok, kamor sem potoval, da bi opravil predstavitev v poveljstvu UNEF-a, sta zelo pozorno skozi okno opazila zemljišče, nad katerim smo leteli, in sicer območje, ki meji z Izraelom in na katerem naj

⁹ Dostopno na <https://vojastvo-military.si/wp-content/uploads/UNEF-Odred-ILA-V-Egiptu.12.pdf>.

bi bili egiptovski vojaški objekti. Nenadoma sta se obrnila in me pogledala; zdelo se mi je, kot da sta se šele ta trenutek spomnila, da sedim za njima in da sem opazil njuno zanimanje. Kot da bi ju zasačil pri nečem nespodobnem! Ni pa vprašljivo, ali sta namenoma poskušala ugotoviti položaj objektov vojaškega pomena obrambe Združene arabske republike.

Čeprav do našega odreda v El Arišu na Sinaju nisem imel nobenih uradnih obveznosti, sem zelo pogosto obiskoval naš tabor v El Arišu in enkrat obiskal tudi eno izmed opazovalnih točk na egiptovsko-izraelski meji, naš tabor v El Kuntili. Poveljstvo našega odreda me je redno vabilo na vsako prireditev ali uradni dogodek v taborišču v El Arišu.

V Kairu je bil tudi mlajši častnik JLA, ki je bil zadolžen za pošiljanje pošte pripadnikov našega odreda v El Arišu v Beograd.

Jože ZAPUŠEK

Vojak 19. izmene kontingenta vojske Združenih narodov v Egiptu od 1. 11. 1965 do 22. 5. 1966

Odhod v neznano ...

... se mi je prvič zgodil prve dni januarja 1965 z odhodom na služenje vojaškega roka. Napoten sem bil v avtoedinico (avtomobilsko enoto) učnega centra v Ribnici garnizije v Kraljevu. Spominjam se, da je bilo zelo hladno in že prvi dan smo ob prihodu v vojašnico ves dan čakali na razvrščanje po enotah. Za piko na i pa so poskrbeli stari vojaki, ko so nas okrog polnoči odpeljali v kopalnico na kupanje (kopanje) in kljub mrazu odprli samo mrzlo vodo, potem pa v uniforme in na spavanje (spanje). Ob 5. uri je bilo vstajanje in že je bil drugi dan v vojski. Kljub slabemu ali bolje krutemu začetku in prve tri mesece obuke (vojaškega usposabljanja), straže v avtoparku, požarstvu, redarstvu in »nastavi« se človek vsemu privadi. Po poklicu sem avtomehanik, ob prihodu v vojsko sem vozniški izpit že imel, tako da sem po koncu obuke postal inštruktor vožnje. To sem delal prve tri mesece, nato pa sem vozil častnika, ki je spremljal kolono vozil na praktični vožnji. To sem rad počel in tudi v prostem času sem popravljaval avtomobile, kar je opazil tudi moj komandant čete, poročnik Radovan Bizmarevič, po rodu iz Črne gore, ki je bil zelo obziren častnik. Nekega dne mi je dejal: »Jože, ako budeš i dalje tako vrijedan, iči češ u ‚plave šlemove‘ u Egipat.«¹⁰ Slišalo se je neverjetno, vendar je res držal obljubo. Sredi septembra smo odšli na priprave v Beograd, v gardijski polk na Voždovcu. Odred se je šele formiral in bili smo med prvimi, zato smo nekaj dni jedli samo mrzlo hrano, kot so slanina, narezki in podobno – samo mastno hrano. To se je videlo tudi na krvnih izvidih, saj so poleg naših sposobnosti za odhod v Egipt preverili tudi kri. Moji izvidi so bili porazni in takoj sem moral v vojaško bolnišnico Vojnomedicinske akademije. Po punkciji jeter in strogi dieti se je stanje izboljšalo, tako da sem potem lahko odšel v Egipt.

Drugi odhod v neznano ...

... se je začel 1. novembra 1965, ko smo z ladjo Jugoslavija odpotovali kot prvi del 19. izmene odreda vojske Združenih narodov (United Nations Emergency Force) v Egipt. Po štirih dneh plovbe smo prispeli v Port Said in začudeno opazovali velike tovarne ladje in tankerje. Po izkrcaju smo se srečali z vojaki, ki so se vračali in ki smo jih zamenjali pri izvajanju nalog in dolžnosti na Sinaju. Spet smo poslušali staro vojsko, ki nam je govorila: »Umret čete u pustinji, vidi kako škripi pesak u kostima.«¹¹

¹⁰ »Jože, če boš še naprej tako priden, boš šel med modre čelade v Egipt.«

¹¹ »V puščavi boste umrli, samo poslušajte, kako škriplje pesek v kosteh.«

in podobne opazke, ki so del vojaške folklore, ki smo jo tudi mi prenašali na naše vojake, ki so prišli kot drugi del kontingenta mesec dni pozneje. Nekaterim je bilo kar žal, da so odšli daleč od doma v nepredvidljive in negotove razmere.

Po izmenjavi mnenj in nasvetov smo se z vlakom odpeljali v El Ariš, kjer je bil tudi glavni tabor našega bataljona. Tu smo se še malo poučili in pripravili za odhod na sinajsko mejo. Po slabem mesecu dni smo odšli v mejni tabor (postojanko) El Amur. Bil sem voznik patroljnega vozila na prvem mejnem taborišču El Amur, naprej proti Rdečem morju pa so bili El Kuseima, El Batur in na koncu Šarm el Šejk. Zamenjali smo posadko postojanke, prevzeli opremo, avtomobile, dobili navodila in nasvete, kako naj delujemo na terenu in z domačini. Postojanka je imela agregat, kuhinjo, skladišče opreme in hrane, kuhinjo, jedilnico, kopalnico, spalnice (barake) in skladišče goriva, ki je bilo zelo zanimivo za beduine, ter seveda osebno oborožitev vseh pripadnikov.

V navodilih o stikih z domačini je bilo poudarjeno obzirno sodelovanje, vendar brez dajanja goriva, cigaret in podobno. Tako smo tudi delovali in kmalu ponoči doživeli napad na stražarje. Vzrok? Nekaj dni prej so domačini prosili za petrolej in poročnik je dejal, da ga nimamo. Zabrusili so mu, da točno vedo, koliko ga imamo, in da so ga dali tudi naši predhodniki. Z njimi se je strinjal tudi lokalni policist, zato smo popustili in vsaj ponoči pred njim imeli mir. Podnevi pa so bile njihove prošnje pogoste, še najbolj vztrajna je bila ena izmed beduink, ki je govorila, da je stara kvrga (stara grča) in že zna nekaj besed v našem jeziku.

V sklopu varovanja meje smo imeli tudi osmatračnico (opazovalnico) na eni od vzpetin na meji, s katere je bil dober razgled. Vsako jutro smo do opazovalnice vozili v parih, vmes patroljirali, zvečer pa se vračali nazaj v postojanko. Zaradi razgibanega terena in grmičevja so bili zdraharji na meji slabo vidni, iz opazovalnice smo jih lažje opazili in pregnali. Bil sem voznik prvega (varnostnega) avtomobila, v katerem sva skupaj z inženircem preverjala pot oziroma cesto, če je kaj narobe – minirano. Moj inženirec je bil Janez Logar iz Žirov, izjemen človek, ki je bil dobrosrčen, humorist in vreden vsega zaupanja. Bila sva odličen par. Mine in druge prepreke sva vedno pravočasno opazila in Janez jih je tudi strokovno odstranil. Vse to pa so nadaljevali domačini, od katerih se je čutilo nezadovoljstvo. Tudi splošno se je stanje spreminjalo in naša 19. izmena je bila prva, ki je začela patroljirati tudi ponoči, saj so se začeli pojavljati manjši incidenti. Moram priznati, da me je bilo na začetku teh nočnih patrolj strah. Zakaj? Ko smo se ponoči ustavili na kateri izmed točk na meji in ugasnili motorje, smo slišali razne šume, pokanje vej in nismo vedeli, kaj se bo zgodilo. Navadili smo se tudi na to. Doživeli smo marsikaj, tudi peščen vihar, ki si ga bom za vedno zapomnil, in sicer 19. marca 1966. Tri dni je tako pihalo, da smo imeli pesek vsepovsod – v laseh, zobeh, hrani. Res je vse škripalo – tako kot so nas strašili ob prihodu. Brez zaščitnih očal sploh ni bilo mogoče iti ven, ker bi imeli polne oči peska. Na cesti so bili takšni zameti, da so Kanadčani prišli z buldožerjem in jih ponovno usposobili.

V postojanki je za vsakega posameznika in štiri vozila obstajal zaščitni rov, ki bi ga lahko uporabili ob napadu. Vse to je bilo zasuto in imeli smo veliko dela z odkopavanjem in vrnitvijo v prvotno stanje. V nekaj dneh je bilo spet vse po starem. Dnevi so kar hitro minevali, saj smo imeli veliko dela s patroljami, z vzdrževanjem vozil, ki pa sta nam predstavljala dodatno motivacijo. Hrana, ki sta jo pripravljala kuharja, je bila dobra, saj sta znala narediti tudi palačinke in druge priboljške. Ko pa smo

dnevno vozili kuhinjske ostanke na za to odrejeno mesto, smo vedno v grlu imeli cmok zaradi otrok, ki so nas čakali tam in brskali po ostankih, če je še kaj ostalo za njih. Vedno si dobil občutek, kako krivičen je svet – še najbolj do nič krivih otrok. Najbolj zaželeni dnevi so bili, ko smo se vozili po pošto v El Ariš. Po prihodu in razdelitvi pošte se je ob prebiranju novic domačih iz domovine vse umirilo. V teh šestih mesecih smo odšli tudi na dopust v Kairo, in to v civilnih oblekah, ki smo jih nesli s seboj. To je bil res izjemen in nepozaben dogodek. Ogledali smo si muzeje, seveda tudi piramide, v večernih urah pa smo si privoščili tudi kak nočni izlet s taksijem. Še danes mi ni jasno, kako so vedeli, da smo Jugoslovani, kar je bilo takrat zelo lepo. Povsod so nas pozdravljali »Tito, Naser – sava, sava«, to naj bi pomenilo prijatelja. Kjer koli smo se pojavili, so nas takoj opazili.

Premalo je prostora, da bi opisal vse, kar smo doživeli. Zgodilo se je marsikaj dobrega in tudi slabega. Ostaja pa veliko vprašanje z današnjega stališča, ali je bilo vredno narediti vse to. Ne zaradi nas, ki smo bili tam in hoteli pomagati, temveč zaradi njih, ki so tam ostali, se rojevali, rojevajo, živijo in umirajo na svoji zemlji v begunskih taborih. Po več kot petdesetih, bolje šestdesetih letih, je stanje še vedno isto in nič ne kaže, da bo bolje. Kam vodijo svet velike sile, ki jim je malo mar za druge male narode? Palestinci so se razbežali po vsem svetu, njihova domovina pa je vedno manjša in nepriznana. Zakaj? Le kdo pozna odgovor?

Kljub vsemu upam, da moj odhod v neznano le ni bil zaman.

NVA OPRAZOVALNICE (OSMATRAČNICA)

Alojz ZUPAN

Maksimilijan ŽIGART

Spomini pripadnika mirovnih sil OZN vojaka radiotelegrafista

Kadrovski rok v JLA sem služil od 18. marca 1964 do 11. septembra 1965 v Makedoniji, v Skopju, pri vojaški pošti 1067/1 v bataljonu za zveze kot radiotelegrafist. Med mojim služenjem je bil vojaški rok skrajšan z dveh let na osemnajst mesecev. Kot mlad vojak sem že po dveh mesecih z odliko opravil izpit za radiotelegrafista in zato sem bil nagrajen z dopustom. Septembra 1964 sem bil izbran in poslan v zbirni center v Niš kot kandidat modrih čelad na Sinaju, od tam pa so me poslali na priprave v Beograd. Med tečajem smo obiskali tovarno oblačil Beko v Beogradu in tam prejeli oblačila po meri, ki smo jih nosili na sedemdnevnem dopustu v Kairu. Po končanem tečaju v Beogradu smo z vlakom odpotovali v pristanišče na Reki in od tam smo s potniško ladjo Jugoslavija odpluli v Egipt. Po nekaj dneh plovbe smo pripluli v pristanišče Port Said. Iz pristanišča smo nato z vlakom odpotovali v kraj El Ariš. Blizu tega mesta je bil centralni tabor jugoslovanskih vojakov OZN, modrih baretk. V taboru je bil odred vojakov razdeljen na dva dela. Prva polovica je imela 45 dni počitka, druga pa 45 dni dolžnosti. Komandant našega odreda je bil podpolkovnik Ivan Japel, po narodnosti Slovenec in doma nekje iz Maribora.

Sprva sem bil v štabu radiotelegrafist, kjer sem z našimi mejnimi enotami vzdrževal zvezo (z Ras el Nakbom, El Kuntilo, El Kuseimo in Elmerom). Na teh stražnicah je bil vod vojakov, ki so dnevno z vozili patroljirali po mednarodni poti. Ob eni izmed mednarodnih poti, ki je potekala med izraelskim in egiptovskim ozemljem, so bile postavljene opazovalnice, na katerih so bili opazovalci naši vojaki.

Jugoslovanskim vojakom so zaupali nadzorovanje meje med Izraelom in Egiptom. Indijski vojaki so skrbeli za hrano, Kanadčani in Avstralci za tehnična sredstva (vozila itn.), Švedi in Norvežani pa so skrbeli za zdravstvo.

Poslali so me na stražnico Ras el Nakb, ker je tam za azijsko gripo zbolel radiotelegrafist. Dostop do stražnice je bil mogoč le z letalom, zato so me tja peljali z ultralahkim vojaškim letalom. Življenje v stražnici je potekalo tako, da sem vsake štiri ure vzdrževal zvezo s centrom (z El Arišem). Čez dan sem patroljiral v vozilih in vzdrževal zvezo s centrom. Po 45 dneh nas je zamenjala izmena, ki je počivala v glavnem taboru.

Med počitkom v glavnem taboru smo bili oproščeni vseh dolžnosti. Po nakupih smo hodili v Gazo, kjer je bilo brezcarinsko območje. Kopali smo se v Sredozemskem morju, vendar voda ni bila preveč topla. Med počitkom smo se odpravili na sedemdnevni dopust v Kairo, glavno mesto Egipta. Na dopust smo odpotovali v civilnih oblekah. Potovali smo z vlakom. Nastanjeni smo bili v luksuznem hotelu Skerabe. Po Kairu smo potovali z avtobusom, si ogledovali muzeje in

piramide. Ogleдали smo si tudi muzej Aleksandra Makedonskega. Poleg tega smo obiskali tudi največjo džamijo na svetu, si ogledali sarkofag kraljice Kleopatre in njeno mumijo. V Egiptu so nas lepo sprejeli, saj smo prinašali mir, ki jim je bil zelo pomemben. Po vrnitvi z dopusta so me poslali na stražnico El Kuntila, kjer sem upravljal delo radiotelegrafista po že opisanih opravilih.

V domovino smo se vrnil 9. junija 1965 s potniško ladjo Jugoslavija. Vsi pripadniki modrih baretk 17. izmene smo bili nagrajeni s 45-dnevnim dopustom, ki smo ga koristili v SFRJ. V 17. izmeni smo bili samo trije Slovenci, in sicer Ivan Pehant iz Hoč pri Mariboru, Karel Zeifrid iz Selnice in jaz, Maksimiljan Žigart.

Podelili so mi odlikovanje UNEF-a in značko ter srebrno čelado z znakom UNEF-a.

Zelo sem ponosen, da sem bil pripadnik mirovnih sil OZN takrat, ko je to nekaj pomenilo. Za mesečno plačilo sem kot vojak dobival 18 egiptovskih funtov in 84 piastrov (285.426 jugoslovanskih dinarjev).

Major Branko Petan

Utrinki z razstave ob 2. srečanju sinajskih Slovencev leta 2018

UNEF I

**PRVA MIROVNA
OPERACIJA OZN**

**EGIPT
1956 - 1967**

UNEF I

MIROVNA OPERACIJA UNEF I (1956 – 1967) V LUČI POŠTNE ZGODOVINE

NAČRT RAZSTAVE:

1. Zgodovina Sueškega prekopa
2. Zgodba o egiptovski znamki
3. Nastanek sueške krize
4. Znamke sledijo razvoju sueške krize
5. Aktivnosti organov OZN
6. Oblikovanje vojaških mirovnih sil
7. Konec vojnega delovanja
8. Ponovna otvoritev Sueškega prekopa
9. Vojaška pošta mirovnih sil UNEF I
10. Jugoslovanski odred na Sinaju
11. Prekinitev mirovne operacije UNEF I
12. Šestdnevna vojna (5. - 10. junij 1967)
13. Nobelova nagrada za mir mirovnim silam OZN
14. Zastava OZN na pol droga
15. Spomini na UNEF I
16. Zaključek in literatura

Še danes, šestdeset let po pričetku mirovne operacije OZN v Egiptu, je intelektualna avantura proučevati vse kar se je zgodilo pred, med in po prekinitvi mirovne operacije UNEF I. Organi OZN so v času te mirovne operacije izoblikovali svojo doktrino in delovanje ter kljub nepojmljivim težavam uspeli odpraviti vojaško agresijo dveh stalnih članic varnostnega sveta in Izraela.

Države, članice OZN, ki so ponudile svoje vojaške mirovne kontingente, so se tudi za današnje razmere odzvale izredno hitro.

Načrtovanje, izgradnja in delovanje vojaškega poštnega sistema mirovne operacije so bili ključna zagotovitev in eden pogojev njene uspešnosti. Pošta Odreda JNA je bila organizirana in izvedena zelo dobro, bistveno drugače kot za ostale nacionalne kontingente UNEF I.

Operacija je trajala skoraj 11 let. Svetovni skupnosti miroljubnih držav so ostala spoznanja in izkušnje iz prve mirovne operacije, ostale so številne fotografije, spomini, vojaška pošta in 110 grobov pripadnikov mirovnih sil OZN. Še pred zahtevanim umikom sil UNEF I je prišlo do nove vojne z Izraelom.

Razstava dokazuje, da so poštni dokumenti lahko opredmetena zgodovina človeštva.

Avtor razstave : Branko PETAN

Egiptovska znamka, ki je napovedala nacionalizacijo Sueškega prekopa in mednarodno krizo, ki je sledila.

UNEF I

Zgodovina Sueškega prekopa

Stoletne želje in načrti povezati Sredozemsko in Rdeče morje so postali uresničljivi šele po letu 1853, ko so strokovnjaki dokazali, da ni velike razlike med višino obeh morij. Gigantski hidrotehnični podvig je izvedla francoska trgovska družba pod upravo F. de LESSEPSA, nekoč francoskega konzula v Egiptu. Z nadčloveškimi napori in velikimi žrtvami je delo opravilo domače prebivalstvo, stroje in ves material so morali pripeljati iz Evrope. Gradnja je trajala 10 let in novembra 1869 je bil prekop ploven.

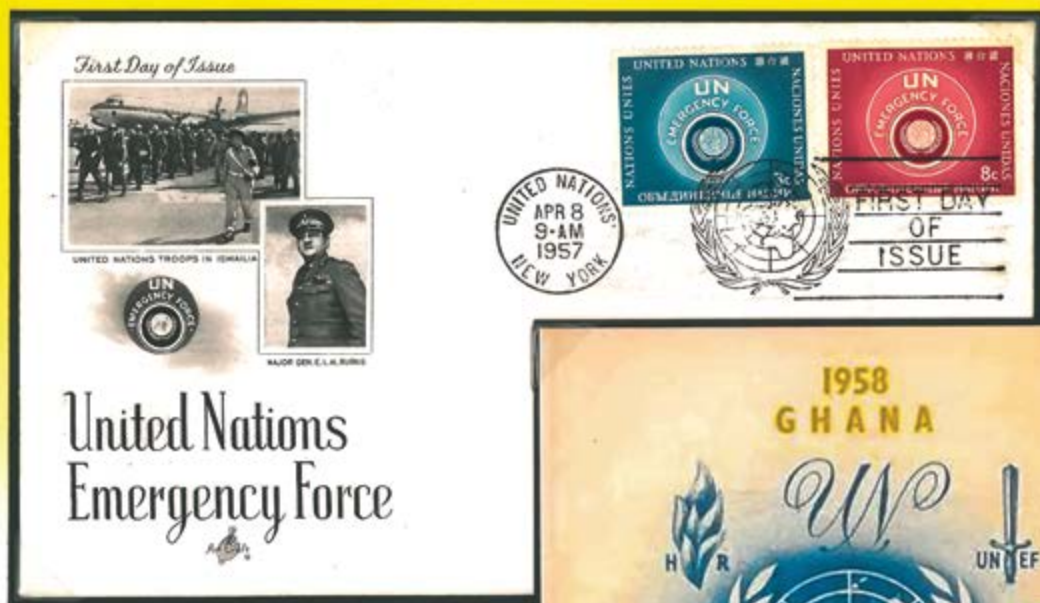

UNEF I

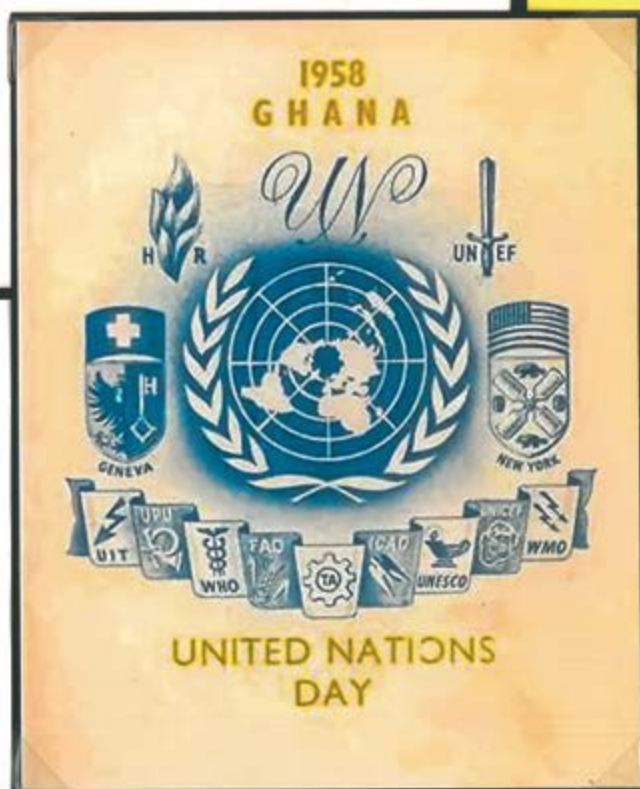
TedANJI Generalni sekretar OZN Dag Hammarskjöld in kanadski zunanji minister Lester B. Pearson sta predlagala na zasedanju Generalne skupščine OZN pošiljanje multinacional – nega vojaškega kontingenta na Srednji vzhod kot odgovor na sueško krizo. Pobuda je realizirana v osmih dneh od sprejema resolucije, kot prvo oblikovana »mirovna« misija OZN – UNEF I. Postavila je mednarodnopravne in organizacijske temelje kasnejšim mirovnim operacijam.

UNEF I – 8. aprila 1957, SPOMINSKI OVITEK,

ki ga je izdala Poštna administracija OZN v New Yorku, le dober teden pred ponovno otvoritvijo Sueškega kanala za plovbo in je v celoti posvečen mirovni operaciji UNEF I. Prikazan je prvi (pozneje spremenjen) logotip mirovne operacije, prihod mirovnih sil na letališče Abu Suweir pri Ismailiji, lik prvega poveljnika mirovne operacije, kanadskega general majorja E.L.M. Burnsa. Z žigom Združenih narodov sta žigosani znamki za 3 in 8 centov, posvečeni operaciji UNEF I.

OVOJNICA OB DNEVU OZN
 Ilustracija prikazuje strukturo OZN na uradni ovojnici (leta 1958) in jasno kaže na veliki pomen operacije UNEF. Ključni področji delovanja sta HR (človeške pravice) in UNEF, s sedežem v Švici in Ameriki in v sodelovanju s številnimi mednarodnimi organizacijami.

UNEF I

Konec vojnega delovanja

SLIKA – 22. december 1956, zadnje britanske in francoske vojaške enote zapuščajo egiptovsko pristanišče Port Said. Angleški vojaki (na sliki) ob umiku prav veselo pozdravljajo danske pripadnike enot UNEF.

SLIKA – december 1956, generalni sekretar OZN Dag Hammarskjöld obišče enote UNEF. Uspešnost delovanja OZN dokazuje dejstvo, da so samo 8 dni po odločitvi generalne skupščine OZN že prispele prve sile UNEF v Egipt. Sovjetska intervencija na Madarsko je časovno sovpadala s sueško krizo, zato je bilo takoj sklicano druga izredno zasedanje generalne skupščine OZN (drugo izredno zasedanje v zgodovini OZN).

UNEF I

Ponovna otvoritev Sueškega kanala

SLIKA – SUEŠKI KANAL, januar – april 1957

Po agresiji Anglije, Francije in Izraela je Sueški kanal ostal neploven še pol leta, ker je bilo treba odstraniti zaradi oviranja plovbe potopljene ladje.

UNEF I – 15. april 1957, OVITEK PRVEGA DNE EGIPTOVSKÉ POŠTE

Uradni ovitek prvega dne je posvečen ponovni otvoritvi Sueškega kanala, ki je bil dejansko ploven šele 28. aprila 1957, čeprav je na žigu kot datum ponovne otvoritve 15. april 1957.

Likovna rešitev za priložnostno znamko ob otvoritvi, je enaka kot na znamki, ki je napovedala nacionalizacijo kanala

UNEF I

UNEF I – 21. april 1964, VOJAŠKA POŠTA DANSKO-NORVEŠKEGA BATALJONA ZN, Gaza.

Pripadnik poveljniške enote XVI. kontingenta Dansko-norveškega bataljona, ki je razmeščena na lokaciji »Hrib 88« v bližini Gaze, je v domovino poslal uradni aerogram UNEF. Odtis poštnega žiga UNEF je temelj za oprostitev poštnine (po aprilu 1961 bi moral biti žig oštevilčen !). Iz pošte v bazi Camp Rafah je pismo prepeljano z letalom na letališče Bejrut, v dispečersko pošto UNEF (Libanon) in dalje naslovniku.

J. Speiser	
NAME	RANK
HQ COY - DANOR BN	
SERIAL NO.	UNIT
UNEF	Hill 88 - GAZA
BPO	
AIR LETTER	
Mr. E. Menne Larsen	
Brofogedvej 2 - - - 201	
Copenhagen NV	
DENMARK	

Kupon		Adressekort	
Afsenderens navn og adresse:		585	
Coy 6		TOLDPOSTKONTOR	
DANOR BN XVI			
H. St. Meldgaard, HQ COY, DANOR BN, UNEF, Base Post Office, Beirouth, LIBANON.		Modtagerens navn og adresse:	
		Maskindhdl. S. St. Meldgaard, Fabrikvej 32, Horsens.	
Angiven værdi:		Oplyst på Horsens toldkammer	
For anbefalede pakker anføres „K“.		Angiven værdi:	
Hermed 1 pakke		For anbefalede pakker anføres „K“.	
		Vægt:	
		6 kg	
		Angiv pakkens afhentning, se bagsiden	

UNEF I – 20. februar 1958. VOJAŠKA PAKETNA POŠTA DANSKO-NORVEŠKEGA BATALJONA ZN. Zelo redek poštni dokument, ki se nanaša na vojaško paketno pošto UNEF.

Pripadniku poveljniške enote Dansko-norveškega bataljona ZN so sorodniki iz kraja Horsens, Kraljevina Danska, poslali 6 kilogramov težak paket, na naslov poštnega urada UNEF na letališču Bejrut. Carinska kontrola pošiljke je opravljena na carinski pošti v Kobenhavnu, kjer je tudi plačana poštnina v višini 1,40 danske krone. Prezem pošiljke je potrjen na paketni spremnici z okroglim žigom »DANSK FN KOMMANDO« s krono ter dvovrstičnim žigom »Dansk FN kommando UNEF« in podpisom z modrim svinčnikom (desno spodaj).

UNEF I

UNEF I – 14. maj 1963, POŠTA ODREDA JNA, EGIPT

Uradna vojaška spominska ovojnica UNEF 1956 – 1963, poslana iz Egipta z »Vojne pošte Br. 6000 Beograd« v Sarajevo, pošiljatelj je iz VP 6000/7, zadaj poštni žig prispetja.

NEKATERI SPLOŠNI PODATKI O POŠTI ODREDA JNA NA SINAJU:

- poštni urad Odreda JNA je bil najprej v šotoru, pozneje v »tipski baraki«,
- pošta Odreda JNA je bila prepeljana v domovino z jugoslovanskimi letali,
- za službeno in privatno pošto UNEF niso uporabili znamk, bila je prosta poštne in žigosana izključno z žigi Odreda JNA (ne pa z žigi UNEF, dobavljenih od UNPA),
- razglednice z dopusta in pisma so pripadniki lahko oddali tudi na egiptovsko pošto,
- pošiljke v druge države (npr. v Avstrijo) so v El Arishu opremili z rednimi jugoslovanskimi znamkami in žigosali z dnevnim žigom Odreda JNA,
- poštar Odreda JNA je peljal pošto na Jugoslovansko ambasado v Kairu, njega in blagajnika so med prevozom varovali pripadniki voda vojaške policije,
- pripadniki odreda so prejeli pisma in časopise iz domovine do dvakrat tedensko,
- posebnost pošte za cel odred so bila »kolektivna pisma« iz domovine (podpora !),
- mesečno število pisemskih pošilk v domovino ni bilo omejeno, posameznike so celo opozarjali, da morajo pogosteje pisati domačim,
- pošta pripadnikov Odreda JNA je bila cenzurirana, čeprav to ni bilo označeno,
- pripadniki Odreda JNA so kot plačilno sredstvo koristili egiptovske funte (piastre) in so lahko pod določenimi pogoji vršili denarni promet ter kupovali ugodneje.

Ta nagrada je podeljena za mirovniško delovanje nad pol milijona mladih moških in žena, ki so prišli iz 58 držav. V času od 1948 do 1988 je 733 modrih čelad izgubilo življenje v službi za mir.

Drugi ovitek dokumentira leta 1988 podeljeno Nobelovo nagrado za mir mirovnim silam OZ. Na sedežih OZN v New Yorku, Ženevi in Dunaju so izdane priložnostne znamke in v uporabi so bili priložnostni žigi.

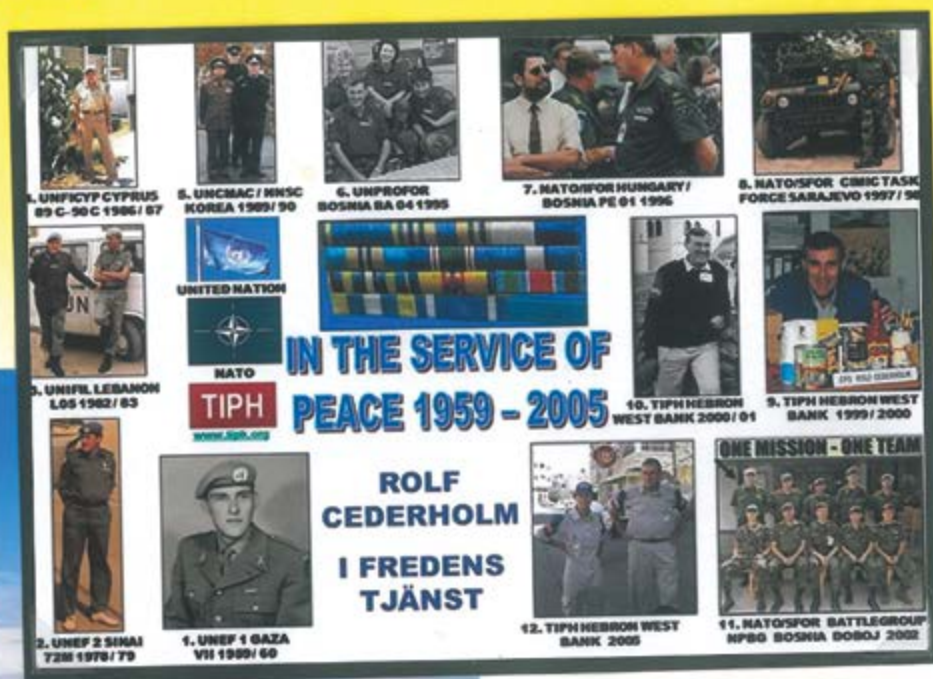

Rolf Cederholm - (celo) življenje v službi miru

Rolf Cederholm (1939 – 2013), švedski mirovnik, je svojo vojaško kariero začel kot 20 letni mladenič v UNEF I, prvi mirovni misiji OZN v Egiptu.

Da bi lahko spregovoril o svojem življenju v službi miru, je ustvaril svojo spletno stran. Danes, pet let po njegovi smrti, za spletno stran skrbi družina in ima skoraj 90.000 obiskovalcev.

Ob odhodu v pokoj (osem let se je boril z rakom) je izdal svojo razglednico, na kateri je prikazana zgodovina njegovega mirovniškega angažiranja med leti 1959 in 2005. Skupno prikazano 12 sodelovanj in sicer: UNEF I v Gazi (1959/60), UNEF II na Sinaju (1978/79), UNIFIL v Libanonu (1982/83), UNFICYP na Cipru (1986/87), UNCMAC v Koreji (1989/90), UNPROFOR v Bosni (1995), tudi v času pokola v Srebrenici julija 1995, IFOR Bosni (1996), SFOR v Bosni (1997/98), TIPH v Hebronu (1999/2000) kot nevojaški opazovalec sil TIPH, TIPH v Hebronu (2000/01), SFOR v Bosni (2002), TIPH v Hebronu (2005). TIPH – Temporary International Presence in Hebron (začasna mednarodna prisnost v Hebronu).

UNEF I – SINAJ, 1. april 1957
Pohodna kolona Švedskega bataljona
med napredovanjem v smeri Gaze.

UNEF I

Spomini na mirovno operacijo

Prikazani so: značka Odreda JNA UNEF 1956 – 1967, identifikacijski obrazec pripadnika UNEF I, medalja sodelujočega v operaciji UNEF I, pismo sekretariata predsednika Republike Egipt, poslano v ZRN, dne 24.4.1958, mešano frankirano s službenimi in rednimi znamkami za 52 milimov, znamka za 10 milimov izdana 4.5.1957 (zemljevid Gaze), posvečena ponovni osvoboditvi območja Gaze, ki sporoča »Gaza je del arabske nacije« ter bankovca za četrtni in pol egiptovskega funta.

UNEF I

Zaključek

Temeljna ideja UNEF I je bila uporaba nevtralne oborožene sile, ki s privolitvijo sprtih strani ob čim manjši uporabi sile ločuje sprte strani ter tako omogoči prekinitev spopadov in iskanje politično-diplomatske rešitve spora. Skoraj 11 let je bila temeljna ideja uspešno uresničena. Potem je prišlo do vojne, ki je za vedno spremenila svet; zgodba še danes ni zaključena.

Poštna zgodovina UNEF kaže, da je tovrstni zagotovitvi bila namenjena izredno velika pozornost, tako organov ZN kot sodelujočih armad. Kanadske vojaške poštne enote so v vseh fazah razvoja mirovne operacije UNEF tvorile kadrovsko, materialno in organizacijsko osnovo za pošto vseh nacionalnih vojaških kontingentov.

Pošta Odreda JNA je bila organizirana in izvedena zelo dobro, bistveno drugače kot za ostale kontingente. Jugoslavija je za svoj odred samostojno organizirala vojaško pošto, z nacionalnim letalskim prevoznikom na liniji Kairo – Beograd.

Službe Odreda JNA so samostojno obdelovale pošto za pripadnike in službene potrebe.

Vsa pošta namenjena v domovino je bila prosta poštnine in poslana iz »Vojne pošte Br. 6000 Beograd« ter opremljena z lastnimi vojaškimi poštnimi žigi (14 različnih žigov). Eden od žigov je bil namenjen delu Odreda JNA, ki je bil poslan na mirovniško misijo v Jemen.

Tisti čas, v letih 1963/64, se je jugoslovanski kontingent na Sinaju več kot prepolovil, zato je sorazmerno malo ohranjene pošte.

Vsa pošta je dejansko bila »letalska pošta«, zato je tudi Odred JNA koristil uradne aerograme UNEF, ki jih je poštna administracija ZN (UNPA) naročila v ZDA; bila sta dva tipa aerograma. Sicer pa je bila dovoljena uporaba vsakršnih pisemskih kuvert in aerogramov.

Jugofilatelija Beograd je poskrbela za vsakoletno izdajo ilustriranih pisemskih ovojnice UNEF v nakladi 3000 - 4000 izvodov. Skupno je bilo 11 različnih tipov ilustrirane ovojnice.

Dvanajsta je bila dotiskana leta 1959 in posvečena odprtju letalske povezave Beograd – Dunaj. Iz Kaira prispela ovojnica je v Beogradu dofrankirana, žigosana in poslana z letalom na Dunaj. Prispetje je potrdil urad avstrijskega letalskega prevoznika (AUA), faksimile spodaj.

Vojaška zgodovina
Tematska izdaja

Vojaški muzej Slovenske vojske